

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Dijital Çağ'da Kamu Diplomasisinin Yapısı ve Uygulanması:

ABD ve Türkiye Karşılaştırması

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZER BEREKET

OCAK, 2017

Özer Berket

Yüksek Lisans Tezi

2017

Dijital Çağ'da Kamu Diplomasisinin Yapısı ve Uygulanması:

ABD ve Türkiye Karşılaştırması

ÖZER BEREKET

Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Programı'nda, Yüksek Lisans derecesi

için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla

Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne

teslim edilmiştir.

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

Ocak, 2017

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Dijital Çağ'da Kamu Diplomasisinin Yapısı ve Uygulanması:

ABD ve Türkiye Karşılaştırması

ÖZER BEREKET

ONAYLAYANLAR:

Doç. Dr. A. Salih Bıçakcı (Danışman) Kadir Has Üniversitesi

Prof. Dr. Mithat Çelikkpala

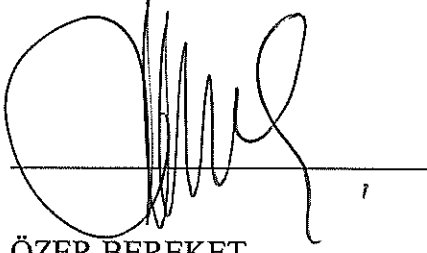
Kadir Has Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. İbrahim Mazlum

Marmara Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 13/01/2017

“Ben, Özer Bereket, bu Yüksek Lisans Tezinde sunulan çalışmanın şahsıma ait olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.”

ÖZER BEREKET

İçindekiler

Özet	i
Abstract	iii
Teşekkür Notu	v
Kısaltmalar	vi
Giriş	1
1. Bölüm: Kamu Diplomasisi Nedir?	4
1.1.Kavramlar ve Literatür.....	4
1.2. Kamu Diplomasisinin Aktörleri Yeni Diplomatlar.....	13
1.3. Sanal Diplomasi, Algı Yönetimi ve Stratejik İletişim Kavramları.....	14
1.4. Teori ve Modeller.....	18
1.4.1 Uluslararası İlişkiler ve Kamu Diplomasisi.....	19
1.4.2 İletişim ve Kamu Diplomasisi.....	20
1.4.3 Nitel Araştırma ve Görüşme Yöntemi.....	21
2.Bölüm: Amerika Birleşik Devletleri’nde Kamu Diplomasisinin Yapısı ve Uygulanması	23
2.1. Amerikan Kamu Diplomasisi Uygulamalarının Temel Özellikleri.....	24
2.1.1. Çift Yönlülük.....	24
2.1.2. Geleneksel Diplomasiyle Uyum.....	25
2.1.3. Resmi ve Sivil Aktörler	26
2.2. Dışişleri Bakanlığı Bünyesindeki Resmi Kurumlar.....	27
2.2.1.Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı.....	28
a. Eğitim ve Kültür İşleri Bürosu: (ECA).....	29

b. Uluslararası Bilgi Programı Bürosu: (IIP).....	30
c. Kamu İşleri Bürosu: (PA).....	33
d. Kamu Diplomasi ve Kamusal İlişkiler için Politika ve Kaynak Planlama Bürosu: (R/PPR).....	34
e. Özel Sektörle İlişkiler Ofisi (R/PSO).....	35
2.2.2. Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID).....	35
2.3. Kamu Diplomasisi Faaliyetleri Yürüten Diğer Resmi Kurumlar.....	36
2.3.1. Savunma Bakanlığı.....	37
2.3.2. Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi (GSEC).....	38
2.3.3. İdareciler Yayıncılık Kurulu (BBG).....	39
2.4. Resmi Kurumlar Arasındaki Eşgüdüm Konusu.....	40
3. Bölüm: Türkiye’de Kamu Diplomasisi Uygulamaları	45
3.1. Türkiye’deki Kamu Diplomasisi Aktörleri ve Kullanıldıkları Yöntemler.....	48
3.1.1. Dışişleri Bakanlığı’na Bağlı Kurumlar.....	48
a. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü.....	48
b. Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü.....	50
c. Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi.....	52
3.1.2. Başbakanlık’a Bağlı Kurumlar.....	54
a. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü.....	54
b. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu.....	58
c. T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)...	59
d. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Daire Başkanlığı (YTB)...	63

3.1.3. Yunus Emre Vakfı-Yunus Emre Enstitüsü ve Türk Kültür Merkezi.....	65
3.1.4. Televizyon, Radyo Yayınları ve TRT	67
3.2. Özel Sektörün, Düşünce Kuruluşlarının, Kamu Ticari İşletmelerinin ve Bireylerin Kamu Diplomasisi Alanına Giren Faaliyetleri	71
3.3. Türkiye’de Kamu Diplomasisi Faaliyeti Gösteren Kurumlar Arası Koordinasyon Nasıl Yapılmaktadır?.....	73
4. Bölüm: Türkiye için Etkin ve Güçlü bir Kamu Diplomasisi Modeli Nedir?	76
4.1. Türkiye’de Kamu Diplomasisi Çalışmalarının Vardığı Noktayı Nasıl Değerlendirmek Gerekir?	77
4.2. Türkiye’de Uygulamadaki Eksiklikler, Hatalar, Çözüm Yolları Nelerdir?	80
4.3. Hacmi, çeşitliği ve Niceliği Gitgide Artan bu Çalışmalar Nasıl Koordine Edilmelidir?	88
4.4. Bulgular ve Analiz.....	89
Sonuç	93
Bibliyografya	99
Ek A Tablo1 ve Tablo 2	106
Ek B Tablo 3	108

ÖZET

Dijital Çağ'da Kamu Diplomasinin Yapısı ve Uygulanması:

ABD ve Türkiye Karşılaştırması

Özer Bereket

Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme, Yüksek Lisans

Danışman: Doç.Dr.A.Salih Bıçakçı

Ocak, 2017

Günümüz iletişim ve teknoloji çağında devletlerin kamu diplomasisi uygulamalarının incelendiği bu araştırmada, tarihi 20. Yüzyıl'ın başlarına dek giden, günümüzde de kamu diplomasisi alanında yaptığı hem kurumsal, hem de fikirsel yeniliklerle öne çıkan Amerika Birleşik Devletleri mercek altına alındı. Bu ülkede, yaklaşık 70 yıldan günümüze dek sürdürülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin öne çıkan özellikleri ve bunları kararlaştıran, yöneten, koordine eden resmi ve yarı-resmi kurumlar incelendi. Ardından, ülkemizdeki kamu diplomasisi faaliyetlerinin tarihine kısaca değinilip özellikle son 7 yıldır bu alanda hız kazanan çalışmalar ve bunun arkasındaki kurumsal yapı değerlendirildi. Dışişleri Bakanlığı'nın yanında, Türkiye'de, Başbakanlık'a bağlı çalışan birden çok kurumun bu alanda, hem yönetsel, hem yapısal inisiyatifler aldığı görüldü. Türkiye'deki kamu diplomasisi çalışmaları masaya yatırıldı; eksiklikleri, hataları belirlenip bunları ortadan kaldırmak için gerekli çözüm yolları araştırıldı. ABD'nin uygulamalarından referans alarak,

Türkiye'deki kamu diplomasisi faaliyetleri için uygun bulunanlar değerlendirilip Türkiye için en doğru stratejiler çerçevesinde işleyebileceği düşünülen bir modeli oluşturulmaya çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Kamu diplomasisi, dijital diplomasi, dış politika, iletişim, uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler, yeni medya, yumuşak güç

ABSTRACT

Dijital Çağ'da Kamu Diplomasinin Yapısı ve Uygulanması:

ABD ve Türkiye Karşılaştırması

The structure and implementation of Public Diplomacy in the Digital Age:

US and Turkey Comparison

Özer Bereket

Master of Arts in International Relations and Globalization Program

Advisor: Doç.Dr.A.Salih Bıçakcı

January, 2017

This study investigates the public diplomacy practices of governments in today's age of communication and technology, with a focus on the United States of America, where the history of public diplomacy dates back to the beginning of the 20th century, and where today through both institutional and intellectual innovations it has become prominent in the area of public diplomacy. The salient features of public diplomacy activities practiced in the USA for about 70 years and the official and semi-official institutions determining, administering and coordinating these activities are examined. A brief history of public diplomacy activities in Turkey is then presented, followed by an evaluation of these activities, especially those of the past seven years of increasing activity, and the institutional structure behind them. It was seen that in addition to the Ministry of Foreign Affairs, more than one institution affiliated to

the Turkish Prime Ministry take both administrative and structural initiatives in the area. Public diplomacy activities are then analyzed, their deficiencies and flaws are identified and possible solutions to eliminate these problems are presented. Taking the practices in the USA as reference, practices appropriate for the public diplomacy activities of Turkey are evaluated, and a workable model for Turkey, delineating the most appropriate actions to be taken within a framework of best strategies, is suggested.

Keywords: Public Diplomacy, digital diplomacy, foreign policy, communication, international relations, public relations, new media, soft power

Teşekkür Notu

Bu çalışma, son 20 yılını, iletişim ve medya alanında, uluslararası ilişkiler ve dış politika ekseninde haber programları ve belgeseller yaparak geçiren, aynı zamanda son 13 yılını da bu alanda çalışmayı isteyen gençleri yetiştirmeye ayırmış bir araştırmacı ve yönetmenin, akademik dünyaya geç de olsa adım atmaya çalışmasının bir ürünü olarak doğdu. Uzun bir süreçti. En başta, tez danışmanım Doç. Dr. Salih Bıçakcı'ya bu uzun süre içinde benim her daim uzatma eğilimi içinde olduğum son teslim tarihlerine ve iş yoğunluğumdan sürekli dem vurduğum serzenişlerime katlandığı için çok teşekkür ederim. Ayrıca, Kadir Has Üniversitesi Pusula Akademisi'nin koordinatörü Ayşen Kumralı'ya, bana bu uzun süreçte hep destek verdiği için teşekkürlerimi sunarım. Son olarak kızlarıma, Yağmur ve Deniz'e çalışmalarımı tamamlamak amacıyla kullandığım tatillerimizi ve hafta sonlarını bana ödünç verdikleri için teşekkür ederim. Bu borcun karşılığını zaman cinsinden ödeyemem ama bu araştırmamı iki kızıma armağan etmekten mutluluk duyarım.

Kısaltmalar

(AA) Anadolu Ajansı

(AKP) Adalet ve Kalkınma Partisi

(BBG) İdareciler Yayıncılık Kurulu

(BYEGM) Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

(DOT) Digital Outreach Team

(ECA) Eğitim ve Kültür İşleri Bürosu

(GSEC) Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi

(IIP) Uluslararası Bilgi Programı Bürosu

(PA) Kamu İşleri Bürosu

(PCC) Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Politikaları Koordinasyon
Komitesi

(R/PSO) Özel Sektörle İlişkiler Ofisi

(STK) Sivil Toplum Kuruluşları

(TEDA) Türk Kültürü ve Sanatının Dışa Açılması Projesi

(THY) Türk Hava Yolları

(TİKA) T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

(TOBB) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

(TRT 6) TRT Şeş

(TRT) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

(TSR) Türkiye'nin Sesi Radyosu

(TÜSİAD) Türk Sanayi İşadamları Derneği

(USAID) Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı

(USIA) Birleşik Devletler Haber alma Ajansı

(VOA) Amerika'nın Sesi

(YTB) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Daire Başkanlığı

Giriş:

Bu çalışma, Türkiye’de günümüzde uygulanabilecek en doğru kamu diplomasisi modelinin ne olduğunu araştırıp bunu önermeyi amaçlar. Köklü bir diplomasi geçmişine sahip olan Türkiye, aslında on yıl öncesine dek kamu diplomasisi alanına yeterince önem vermemiş ve bu alanda etkin faaliyetlere girişmek için çok zaman kaybetmiştir. Bu durum, Türkiye’nin bu alanı rakiplerine ve karşıt aktörlere, devlet ve örgütlere kaptırmasına yol açmıştır. Bundan sonrası için Türkiye’nin daha fazla zaman ve kaynak kaybetmeden etkin çalışan bir kamu diplomasisi modelini nasıl oluşturması gerektiği bu araştırmada ele alınmıştır.

2010 yılından itibaren kamu diplomasisi alanında önemli adımların atıldığı gözlemlenen Türkiye’nin konvansiyonel aktörleri ve yeni kurumları mercek altına alınmış, bunların faaliyetleri araştırmanın ilerleyen sayfalarında incelenmiştir. Yapılanlar arasında doğru hamleler olduğu gibi; hatalı, eksik ve yanlış uygulamalara rastlanılmıştır. Bu hataların bir kısmı ne yazık ki yanlış stratejilerin ve kamu diplomasisi alanında atılan yanlış temellerin ürünüdür. Bir kısmı da kısa vadeli siyasi çıkarlar gözetildiği ve özellikle bütünsellikten yoksun olarak yanlış planlandığı için başarısız olmuştur.

Bu çalışmada, Türkiye’nin yakın dönemdeki kamu diplomasisi faaliyetleri incelenirken; dünyada kamu diplomasisi alanında gerek bütünsellik, gerek çift yönlü ve samimi bir sistem içinde hem kamusal

hem de sivil aktörlerin çalıştığı, ileri iletişim ve bilişim teknolojilerinin ve dilinin kullanıldığı bir model yürüten Amerika Birleşik Devletleri'nin kamu diplomasisi uygulamaları model olarak alınmıştır. ABD'de bu alanda faaliyet gösteren hem kamu hem de sivil alandaki öncü aktörler incelenmiş, bunların çalışmalarından yola çıkarak Türkiye'deki yapı ele alınmış ve karşılaştırmalar yapılarak, eskikler ve hatalar belirlenmiştir. İncelemeler, tablolarla görselleştirilmiş ve özetlenerek daha kolay anlaşılması sağlanmıştır.

Günümüzde kamu diplomasisinin sadece, Uluslararası İlişkiler Alanı'na girmediği bunun yanında, İletişim Bilimi'yle güçlü bir kavramsal ve kuramsal ilişkisi olduğu bulgusu da çalışmada anlatılmaktadır. Kuramsal çerçeve oluşturulurken uluslararası ilişkilerde 'global-bağımlılık', iletişimde de kültür ve politikayı eşit oranda referans alan 'denge modeli' üzerinde durulmuştur.

Türkiye'nin günümüzdeki kamu diplomasisi uygulamaları incelenirken, 'görüşme-röportaj' tekniğinden de faydalanılmıştır. T.C. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü yetkilileriyle yapılan görüşme, Dışişleri Bakanlığı'nın bu alandaki en güncel çalışmalarını ve faaliyet biçimlerini öğrenmek için çok yararlı olmuştur. Görüşme sonuçları çalışmada ilgili bölümlerde kullanılmıştır.

Türkiye için en uygun ve doğru kamu diplomasisi modelini bulmayı amaçlayan bu araştırma, 1960'ların başından itibaren 'kamu diplomasisi' kavramının dünyada nasıl geliştiğini de kronolojik olarak

incelemektedir. Bu amaçla yapılan literatür taraması, kavramsal olarak, 1965’den günümüze dek kamu diplomasisinin geçirdiği değişimi ve dönüşümü de göstermektedir. Örneğin, 1970’lerde iletişim teknolojilerinde başlayan ilerlemeye paralel olarak değişen diplomasi için kullanılan ‘yeni diplomasi’ kavramı, kamu diplomasisiyle paralel olarak da anılmıştır. Keza, 1980’lerde Soğuk Savaş’ın propaganda, algı yönetimi, tek yönlü iletişim ve korkutma modelleri, dönemin en gözde kamu diplomasisi teknikleri olarak görülmüştür. Dönemin iki büyük gücü olan ABD ve SSCB bu modelleri kamu diplomasisi yöntemi olarak yoğun bir biçimde kullanmıştır. 1990’larda Soğuk Savaş’ın bitmesiyle, uluslararası kültür, eğitim, sanat ve ekonomi faaliyetlerinin globalleşme bağlamında yabancı toplumlarla iyi ilişkiler içine girmek amacıyla kamu diplomasisinin yeni uğraşları olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Dijital İletişim Çağ’ında, 2000’li yıllarda sıkça duyduğumuz ‘yumuşak güç’, ‘sanal diplomasi’, ‘uluslararası hakla ilişkiler’ ve ‘yeni diplomatlar’ gibi kavramların kamu diplomasisini terminolojik olarak da etkilediği ve değiştirdiği yıllar olmuştur. Araştırmada bu süreçlere de değinilmiş ve hem yapısal hem de uygulamada Türkiye için en doğru kamu diplomasisi modelini ortaya çıkartmak için 1960’lardan günümüze dek kamu diplomasisinin kavramsal olarak geçirdiği değişim izlenmiştir.

1. Bölüm: Kamu Diplomasisi Nedir?

1.1.Kavramlar ve Literatür:

Kamu diplomasisi (*public diplomacy*) terimi ilk kez, Amerika Birleşik Devletleri'nde Tufts Üniversitesi, Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu'nun açılışında yaptığı konuşmada kıdemli diplomat ve okulun Dekanı, Edmund Gullion tarafından, 1965'te kullanıldı. Hükümetlerin ulusal hedeflerine, çıkarlarına ve amaçlarına ulaşabilmek için doğru bilgileri yayarak yabancı bir kamuoyu oluşturmayı hedeflerken karşı ülkenin kültürünü, tarihini, psikolojisini ve dilini öğrenmesi gerektiği söylemlerinin yapılmaya başlandığı bu yıllarda toplumlararası iletişimin devletlerarası iletişim kadar önemli olmaya başlamıştı.¹ Kamu diplomasisi bu ortamda teknik ve içerik bakımından değişmeye başlayan diplomasinin önemli referans noktalarından biri oluyordu.

Kamu diplomasisinin hem terim olarak hem de uygulama bakımından hayat bulduğu ilk zemin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) oldu. Kamu diplomasisi, tarihte ilk kez bu ülkede, “uluslararası kültürel propaganda yapmak ve basın faaliyetlerini yurt dışına tanıtmak” amacıyla kullanıldı.² Medya ve Halkla İlişkiler Profesörü, Amerikalı Jarol B. Manheim bunu, “devletlerin, uluslararası kamuoyunu veya uluslararası seçkinlerin (karar

¹ <http://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> (erişim tarihi: 07.12.2016)

² Nicholas Cull, *Propaganda and Mass Persuasion: A Historical Encyclopedia, 1500 To The Present* (Santa Barbara: ABC-CLIO, 2003), 327.

vericiler, kanaat önderleri) düşüncelerini ülkenin çıkarları doğrultusunda etkileme çabaları.” olarak açıklamıştır.³

Kamu diplomasisi faaliyetlerinin artmasına paralel olarak bu alandaki ilk çalışmalar da 1960’ların ortalarından itibaren başlamıştır. İletişim literatürünün önemli araştırmacılarından John D. Lee, 1968’de yazdığı ‘Diplomatik İknacılar: Kitle İletişim Araçlarının Uluslararası İlişkilerdeki Rolü’⁴ (*The Diplomatic Persuaders: New Role of the Mass Media in International Relations*) kitabında, artık devletlerarası ilişkilerin yanında bireyler ve toplumlar (halklar) arası ilişkilerin ve diyalogun ön planda olduğu bir döneme geçildiğinden bahsetmiştir.

Kamu diplomasisi, 1970’li yıllara gelirken yıldızı parlamaya başlayan diplomasi yöntemlerinden biri olmuştur. Kitlesele iletişim araçlarının hem teknolojilerinde yaşanan büyük gelişme hem de erişim alanlarındaki büyüme; bunun ardında yatan önemli nedenlerdendir. Radyo ve TV yayınlarında uydu teknolojilerinin kullanılmaya başlanması; telefon, faks, teleks gibi iletişim araçlarının yaygınlaşması ve kullanımlarının kolaylaşması, o zamana dek geleneksel iletişim araçlarının kısıtlı olanaklarını kullanmak zorunda olan diplomasiinin önünde yeni bir kulvar olmuştur.

Açılan bu yeni kulvar, hem yabancı toplumlar ve halklar; hem de devletler ve hükümetler arasında kesintisiz, doğrudan ve hızlı iletişim imkanları sunmuş ve diplomasiinin klasik yöntem ve tekniklerinin sorgulanmasına neden olmuştur. Bazıları için bu, sadece diplomasi

³ Jarol B. Manheim, “*Strategic Public Diplomacy: The Evolution of Influence*”(NY: Oxford University Press,1990),4 .

⁴ John D. Lee, “*The Diplomatic Persuaders: New Role of the Mass Media in International Relations*” (Washington: Krieger Pub Co,1st edition,1968),9.

yöntemlerinde bir değişime yol açmamış, diplomasiyi bütünüyle değiştirip, literatüre ‘*New diplomacy*’, yani ‘Yeni Diplomasi’ kavramını eklemiştir. Burada kullanılan yeni diplomasi terimi yine bazı araştırmacılara göre aslında ‘*public diplomacy*’yi, yani kamu diplomasisini referans göstermektedir.⁵ Uluslararası İletişim ve Yeni Diplomasi (*International Communication and the New Diplomacy*) kitabının yazarı Arthur S.Hoffman bunlardan biridir.⁶ Kitabında kitlesel iletişim araçlarının gelişiminin diplomasi yöntem ve tekniklerinde yarattığı büyük dönüşümden bahseden Hoffman’a göre, bu dönüşüm hem uluslararası toplumların ve bireylerin devletlerin karar alma süreçlerine müdahale etmelerini kolaylaştırıyor hem de devletlere yabancı toplumları kendi dış politika hedeflerine uygun olarak etkilemek için fırsatlar sunuyordu.

Yeni diplomasi ya da kamu diplomasisi, hangi terimin kullanımı tercih edilirse edilsin; 1970’lerde diplomasi konusunda yapılan yayınlarda, iletişim teknolojileri alanındaki değişimlerin diplomasi üzerindeki etkilerine sıklıkla değinildiği görülmektedir. Çağın, yayıncılık teknolojilerinde sağladığı yeni olanakları değerlendirdiği araştırmasında David M. Abshire da dünya çapında, ülkeler arasında çizilmiş fiziki sınırlara takılmadan yayılabilen TV ve radyo yayınları sayesinde fikirlerin serbestçe dolaşabildiğini tartışmaktadır. Abshire, 1976’da kaleme aldığı eserinde devlet eliyle yürütülen diplomasiden, toplumlararası olarak nitelendirilebilecek türde bir diplomasiye geçildiğini belirtmektedir. Devletlerin dış politikalarını dünya

⁵ Aslı Yağmurlu, “*Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi*” (İletişim Araştırmaları 5. 2007),13.

⁶ Arthur S. Hoffman, “*International Communication and the New Diplomacy*” (Center of Public Diplomacy Indiana University Press, 1968)

kamu oylarına, sivil toplumlara; politik, akademik ve toplumsal liderlere, karar vericilere anlatma ihtiyacının bir gereği olarak bu deęiřimi gerçekleřtirdiđini dūřünen Abshire, bahsettiđi bu yeni formu, tam olarak kamu diplomasisi olarak adlandırmadıysa da verdiđi tarif aslında kamu diplomasisi tanımlarıyla paralel dūřmektedir.⁷

Kamu diplomasisi, 1980'lere geldiđimizde bařta ABD olmak üzere; űlkelerin dıř politika uygulamalarında sıklıkta bařvurdukları bir yűntem olarak varlıđını devam ettirmiřtir. Sođuk Savař yıllarında devletlerin dıř dūnyaya yűnelik iletiřim faaliyetlerinde etkinliklerini çođaltma hedefi, kamu diplomasisinin de popűlerliđini arttırmıřtır.⁸ Bu noktada, Szondi'nin kamu diplomasisi tanımı, Sođuk Savař'ın muharebe meydanlarına girmeden propaganda ve casuslukla yűrűtűlen ideolojiler savařı olma biçim ve űzelliklerine de son derece yakın durmaktadır.⁹ Szondi'nin tanımına gűre; kamu diplomasisi, yurt dıřındaki hedef kitlenin 'duygu ve dūřűncelerinde' deđiřim yaratmak için yapılan bir kamusal iletiřimdir.

Bununla beraber, Sođuk Savař'ın sona ermesiyle, kamu diplomasisine olan ilgi azalmamıř, aksine, bu defa bađımsızlıđını ilan eden yeni devletlerin oluřturduđu yeni uluslararası arenada diplomasiyi sıklıkla bařvurduđu bir yűntem olarak kalmıřtır. 1989'a kadar, koműnist blođun parçası olan 8 űlke, bloktan kopmuř, bunun sonucu olarak, Dūnya 29 tane yeni bađımsız devletle tanışmıřtır. Sođuk Savař'ın kaybolmaya bařlayan űniter ve baskıcı etkileri yerini globalleřmeye bırakmıř; iletiřim, fiziki sınırları ařmanın en űnemli

⁷ David M. Abshire, "International Broadcasting: A New Dimension of Western Diplomacy" (Beverly Hills, CA: Sage, 1976), 3-4.

⁸ Yađmurlu, "Halkla İliřkiler Yűntemi Olarak Kamu Diplomasisi", 10.

⁹ Gyorgi Szondi "Public Diplomacy and Nation Branding Conceptual Similarities and Differences" (Clingendael National Institute of International Relations, 2008), 6.

araçlarından biri olmuştur. Devletlerin dış politikalarındaki ideolojik, kültürel, dilsel ve hatta dinsel farklılıklara yapılan vurguları bir kenara bırakması, globalleşmenin yarattığı yeni ekonomik fırsatları kullanarak zenginleşmesi, daha fazla kültürel ilişkiler içine girmesi, uluslararası bağların sıkılaşmaya başlaması mümkün olmuştur. Bu fırsatlar, kamu diplomasisine yeni misyonlar yüklerken onun önemini daha da arttırmıştır. Bu noktada karşımıza, devletlerin eğitim, kültür, sanat gibi faaliyetler aracılığıyla diplomasi yapma eğilimleri çıkmaktadır. Gifford D. Malone bu durumu şöyle yorumlamıştır: “Gittikçe küçülen dünyada eğer ülkeler kalkınmak ve gelişmek istiyorlarsa, başka devletlerle kurulan iyi iletişim ve karşılıklı anlayışa önem vermeliler. Buradan hareketle kamu diplomasisini, özellikle kültür, eğitim ve bilgi alanlarında ülke dışında yapılacak tüm aktivitelerin yürütülmesi olarak tanımlayabiliriz.”¹⁰ Öğrenci değişimleri, sanatçıların ortaklaşa verdikleri uluslararası konserler, uluslararası kültür merkezlerinin açılması, ülkelerin kanaat önderleriyle, medya mensuplarıyla kurulan yakın temaslar, kamu diplomasisinin Soğuk Savaş sonrasındaki görünümünü yansıtmaktadır.

Kamu diplomasisinin, tek yönlü, sadece mesaj vereni dikkate alan bir sistem olmadığı da aynı yıllarda tartışılmaya başlanmıştır. Glen Fisher; devletlerin diplomasi faaliyetlerinde karşı ülkelerin halklarının tepkilerini, fikirlerini, yargılarını, hatta şüphelerini öngörerek ve değerlendirerek hareket etmeleri gerektiği konusunu literatüre taşımıştır. Hatta, Fisher buna, sivil

¹⁰ Gifford D. Malone, “*Political Advocacy and Cultural Communication: Organizing the Nation’s Public Diplomacy*”(Lanham: MD University Press of America, 1988),7.

toplum kuruluşlarının, sivil kanaat önderlerinin ve medyanın vereceği karşılığın ve tepkinin de eklenmesi gerektiğini belirtmiştir.¹¹

1990'ların başından itibaren, Soğuk Savaş ortamında yaşanan tek yönlü, dikte etmeye ve propaganda yapmaya dayalı iletişim anlayışına alternatif, çift yönlü; karşılıklı anlayış, kavrayış ve ikna etme esaslarını kapsayan, iletişimi hedefleyen kamu diplomasisi anlayışı daha fazla konuşlmaya başlanmıştır. 1990'lı yılların literatüründe kamu diplomasisine, karşılıklı iletişim süreci ve yöntemi olarak yaklaşmıştır. Bu kaynaklarda kamu diplomasisi, Uluslararası İlişkilerin dışında farklı bir kulvara taşınıp bir, Halkla İlişkiler yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Aslı Yağmurlu gibi yazarlar da kamu diplomasisini uluslararası ilişkiler ile halkla ilişkilerin kesişme noktasında görmektedir.¹² İletişimin, diplomasi içinde artan ağırlığını bazı araştırmacılar da yumuşak güç kavramıyla birlikte ele alma eğilimindedir. Karşılıklı anlayış yoluyla ülkelerin imajını ve saygınlığını geliştirmeyi amaçlayan, sadece kendi savlarını değil, karşısındaki devletin savlarını, halkların düşüncelerini de anlamaya odaklanan yumuşak güç yaklaşımı; devletlerin bu amaçlara ulaşmak için kamu diplomasisi yöntemlerinden beklentilerini arttırmaktadır. Bunun sonucu olarak kamu diplomasisi alanında, sadece devletlerin dışişleri bakanlığına bağlı personelleri değil çok farklı alanlarda çalışan resmi ve hatta özel kurumların görevlileri de yer almaktadır.¹³

¹¹ Stacy Michelle Glassgold, "Public Diplomacy: The Evolution of Literature".(2004) http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/Stacy_Literature.pdf [07.10.2009].6-7 (erişim: 12.12.2016)

¹² Yağmurlu, "Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi",10.

¹³ *op.cit*, 2.

Yumuşak güç, Uluslararası İlişkiler Literatürü'nde çok daha eski bir geçmişe sahiptir. 1980'lerin sonunda ilk kez, Joseph Nye tarafından kullanılan bir terimdir. Nye Yumuşak gücü; "Askeri güç tehdidi ya da ekonomik yaptırımları kullanarak diğerlerini değiştirmeye zorlamak değil, dünya siyasetinde gündemi oluşturmak ve onları kendine çekmek" şeklinde açıklamaktadır.¹⁴ Buna göre, uluslararası ilişkilerde belirleyici olan ekonomik ve askeri güç kullanarak karşı taraf(lar)ı etkileme stratejisi değişmekte, bunun yerini ikna ile yabancı halk ve devletlerin tercihlerini etkileme becerisi almaktadır. Zor kullanma yani güç, yerini iknaya bırakmıştır. Bunun için de Nye, ortak değerleri ön plana çıkartarak tüm insanlığın bu değerleri yüceltmesi gerektiğini söylemekte bu uğurda herkesin ortak katkı sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Yeni yüzyılda savaşlar, savaş alanından uzakta bireylerin fikirlerinde gerçekleşmektedir.¹⁵ Amerikan Hava Kuvvetleri'nde Kamusal İlişkiler Direktörü olan Yarbay Lindsey J. Borg'un, 'fikirlere savaş' (*battle of ideas*) olarak tanımladığı bu kavram, yumuşak güçle örtüşmektedir.

Yumuşak güce büyük hareket alanı sağlayan en önemli gelişme Soğuk Savaş sonrası dünyada güç kazanan 'globalleşme' olgusudur. Uluslararası İlişkiler'deki 'global-bağımlılık' kavramıyla da destekleyebileceğimiz bu durum, ülkelerin ekonomik, politik, kültürel bağlarla ve ortak çıkar ilişkileriyle birbirlerine muhtaç ve bağlı hale geldikleri, yumuşak gücün kullanımını kolaylaştıran uluslararası bir zemin sunmaktadır.¹⁶ Bu zeminde

¹⁴ Joseph Nye, "Yumuşak Güç", (Elips Kitap, 2005, Ankara),14.

¹⁵ Lindsey J. Borg, "Communicating with Intent: The Department of Defence and Strategic Communication" (Incidental Paper, Harvard University, 2008), 9.

¹⁶ Mustafa Aydın, "Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım Teori ve Analiz," (SBF Dergisi, Cilt:51 Sayı:1.1996),94.

kamu diplomasisi, yumuşak gücün bir yansıması ve devletlerarası bir iletişim yöntemi olarak görülmektedir. Bunu destekler mahiyette, ‘Virtual Diplomacy’ adlı yüksek lisans tezinde, Olesya M.Greck; ticaret, finans, ulaşım ve bilgi teknolojileri sayesinde birbirine daha fazla entegre olan dünya düzeni içinde kamu diplomasisi faaliyetlerini yöneten diplomatların, artık sadece kamusal ilişkiler içinde değil bunun yanında yerel, sivil ve sosyal temas içinde olmak zorunda olduklarının altını çizmektedir.¹⁷ Bütün bu tanımlar ve kavramsal çerçeve yeni iletişim araçlarının ortaya çıkışıyla birlikte kamu diplomasisi uygulama alanının istem dışı bir şekilde genişlediğini göstermekte alanda çalışanların da kişisel ve mesleki kapasitelerini zorlamaktadır.

Soğuk Savaş sonrası dönemden günümüze dek geçen süre zarfında Uluslararası İlişkiler alanıyla İletişim alanının birbirine bu kadar yakınlaşması sürecinde sivil toplumun kamu diplomasisinin radarına koyulması, kamu diplomasisinin yönünü ve kapsamını da belirlemiştir.¹⁸ Özel sektör kuruluşları, büyük şirketler, bireyler, sivil toplum örgütleri doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak kamu davranışlarını etkilemektedir.¹⁹ Bu da hükümetlerin işleyişine, yasama ve yürütme faaliyetlerine; aynı şekilde devletin kendini dış

¹⁷ Olesya M. Greck “*Virtual Diplomacy*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Malta, 2006.8

¹⁸ ABD’de 2001 yılında meydana gelen bir dizi terörist saldırı tarihe ‘9/11’ olarak geçerken, kamu diplomasisinin tüm dünya halkları için önemini daha da arttırmıştır. Bu saldırı, Amerikan dış politikasında dönüşüme neden olmuştur. ABD, 9/11’den sonra yabancı halklara kendini daha iyi anlatmaya karar vermiştir. Zira; sadece gelişmekte olan ülkelerde değil, Avrupa’da bile gittikçe artan Amerikan’ın olumsuz imajının biran evvel düzeltilmesi gerekmektedir. Bu noktada, Aslı Yağmurlu, “Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi” adlı kitabında, ABD’nin dış politika hedefleri, yöntemleri, aktörleri, kurum ve kuruluşlarının yeniden şekillendirildiğini ve kamu diplomasisinin bu geçişte önemli bir yerde durmaya devam ettiğini anlatmaktadır.

¹⁹ Kamu diplomasisi için, ‘devletlerin küresel kamuyla konuşması’ tanımını yapan Nancy Snow, bu durumu şöyle anlatır: “Kamu diplomasisi, ulusal amaç ve dış politikayla ilgili destek sağlamak için bilgilendirme, etkileme ve ilgi çekmeye yönelik faaliyetleri içerir.” Nancy Snow “*Rethinking Public Diplomacy*.” (NY: Routledge Handbook of Public Diplomacy ,2009),6.

devlet ve halklara anlatma şekillerine kadar vereceği kararları etkilemektedir. Küreselleşmenin getirdiği artan iletişim taleplerine dış politika, kamu diplomasisi yöntem ve tekniklerini kullanarak yanıt bulmuştur. Bireyler, diplomasi faaliyetlerinin birer aktörü haline gelip bu durum uluslararası ilişkilerde belirleyici rol oynamaya başlayınca, geleneksel diplomasi yöntemleri günümüzde ulusal çıkarların yurt dışında savunulması için yeterli olmamıştır. Devletler, diğer ülkelerin vatandaşlarını hedefleyen iletişim stratejileri oluşturmaya başlamışlardır. Uluslararası kamuoylarını ve gündemi etkileme becerisinin gittikçe önem kazanmasıyla birlikte kamu diplomasisi, dış politikanın vazgeçilmezlerinden biri olmuştur.²⁰

Kamu diplomasisi, diplomasinin etki alanını genişletmiş, bu sayede tüm “uluslararası çevrenin yönetimi” diplomasinin konusu haline almıştır.²¹ Böylece, günümüz iletişim çağında diplomasi, Dışişleri Bakanlarının yaptıkları ikili görüşmelerin çok ötesinde bir noktaya gelmiştir. Devlet merkezli diplomasiden uzaklaşmıştır. Dışişleri Bakanlığı, Bakanlığa bağlı Merkez ve Bürolar, Temsilcilikler ve burada görev yapan diplomatlar dışında, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), özel çıkar grupları, sosyal hareketler, vatandaşlar-bireylerin temsil ettiği ‘sivil’ görüşler diplomaside etkin olmuştur.²² Önceleri devletlerin iç işlerine dahil edilebilecek bazı konular

²⁰ Greck “*Virtual Diplomacy*”,3.

²¹ Nicholas Cull, “*Public Diplomacy: Lessons From the Past*” (Los Angeles: CPD Perspectives on Public Diplomacy Figueroa Press, 2009),12.

²² Gordon A. Graig ve Felix Gilbert, “The Diplomats 1919-1939” adlı eserlerinde diplomatların, monarşilerde, ardından devletlerde önce, kralın sonrasında da hükümetlerin ülke dışındaki sözcüleri olduklarından bahseder. Sir Henry Wotton’un sözlerine atıf yapıp diplomatların, ülkeleri için yalan söylemekle görevlendirilmiş dürüst adamlar olarak tanındıklarını söylerler. (1994:3) 19. yüzyılda gelişmeye başlayan iletişim olanaklarıyla, diplomatların merkezle olan bağlarının arttığını buna karşı daha bağımsız davranma reflekslerinin azaldığı görünüyor. Aslı Yağmurlu’ya göre, Merkezden emirlerin ve bilgilerin çabuk gelmesi, diplomatların karar vermede inisiyatif kullanma alanlarını daraltmıştır. Özellikle, II. Dünya Savaşı sonrasındaki iki kutuplu dönemi belirleyen Soğuk Savaş’ın da etkileriyle, diplomatların inisiyatiflerini iyice sınırlayan, ‘ağır-temel’ kurullarla uğraşmalarına neden

aynı zamanda diplomasinin de ilgi alanına girmeye başlamıştır. Devletler arasındaki kültür, ekonomi, finans, ticaret, eğitim ve toplumsal yaşam alanı içine giren pek çok faaliyet, teknolojinin yardımıyla sanallaşmıştır. Diplomasinin toplumsallaşması olarak da adlandırılan bu olgu beraberinde literatüre yeni bir kavram kazandırmıştır: Yeni diplomatlar.²³

1.2. Kamu Diplomasinin Aktörleri: Yeni Diplomatlar

Geleneksel anlamda diplomasi işini icra eden diplomatlara, devletlerin dış politika hedef ve amaçlarını yerine getirmek için gerekli bilgiyi toplama ve gerektiğinde münazara etme görevi verilmektedir.²⁴ Kamu diplomasinin aktörleri için buna eklenen başka görevler de vardır. Örneğin; yeni diplomatlar artık, STK'lar, bireyler, dışişleri bakanlıklarının yanında yabancı kamu kurumları, vakıflar, dernekler, siyasi gruplar, siyasi partiler ve özel şirketlerle de çalışmak zorundadır. Bunlar, sadece dış politika değil, artık buldukları ülkelerdeki diğer devlet ve kamu unsurları, (bakanlıklar hatta parlamento) ve sivil gruplarla da ilişki içerisinde olup kendi hükümetlerinin sağlam ve iyi bir dış politika kurmalarına yardımcı olmakla yükümlüdür.

Sadece Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi alanında değil; başka alanlarda da eğitim görmüş, yıllarca çalışıp tecrübe sahibi olmuş, çok sayıda yabancı dili konuşabilen, yabancı kültürleri iyi bilen, derin ve geniş genel kültür birikimi olan kişiler de diplomat olmaya başlamıştır. Yeni diplomatların analitik düşünme kabiliyeti, ekonomik ve teknik konularda bilgi

olmuştur. Diplomatlar geçen yüzyılın ortalarına kadar, bu katı kurullarla belirlenen alanda görev yapmak zorunda kalmışlardır. (2007:7)

²³Ashvin Gonesh ve Jan Melissen, “*Public Diplomacy: Improving Practice*” (Netherlands Institute of International Relations, 2005), 4.

²⁴ Greck, “*Virtual Diplomacy*”,4.

sahibi olması gerekmekte; önemi gitgide artan yeni medya ve yeni iletişim tekniklerini iyi bilmeleri, bunları etkin biçimde kullanmaları beklenmektedir.

1.3. Kamu Diplomasinin, Sanal Diplomasi, Algı

Yönetimi ve Stratejik İletişimle olan Bağı:

Yeni medya ve yeni diplomatlar arasındaki bağdan bahsetmişken burada kısaca, sanal diplomasiye de değinmek gerekir, zira sanal diplomasi yöntemleri, kamu diplomasisini dijital dünyaya taşımaktadır.

Günümüzde, dijital ortamda, gelişmiş iletişim teknolojilerini kullanan milyonlarca insan, farkında olsun ya da olmasın, diplomasinin konusuna giren alanlarda aktif olarak yer almaktadır. Sanal diplomasi de bunun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁵ Diplomatlar, konvansiyonel diplomasi yöntemlerinin yanında sanal diplomasi araçlarına görevleri gereği sıkça başvurmaktadır. Örneğin, *E-negotiations* yani, karşılıklı olarak aynı mekanda bir araya gelmeden, sanal alanda yapılan müzakereler, dijital iletişim olanaklarıyla sağlanan bir sanal diplomasi yöntemidir.²⁶ Bu ve benzeri onlarca dijital iletişim yöntemi ve sosyal medya uygulamaları, kamu diplomasinin günümüzde en sık kullandığı iletişim teknikleri olarak karşımıza çıkmakta ve kamu diplomasisi alanında da kolaylıklar sağlamaktadır. Yabancı halkları ikna etmek, tanıtım ya da uyarı yapmak amacıyla sadece politik değil; ekonomik, kültürel, sosyal konuda pek çok içerik, sanal ortamda çok daha kolay ve zahmetsizce paylaşılmakta; karşıdan

²⁵ Oleya M. Greck'e göre, sanal diplomasi sayesinde diplomatik misyon ulaşılması kolay ve 7 gün 24 saat erişim imkânı sunmakta ve daha fakir ve küçük ülkelere pahalı diplomatik misyon görevlerinin ve hizmetlerinin ucuza sunulmasını sağlamaktadır. (2006:11)

²⁶ Greck, "Virtual Diplomacy", 12.

gelen cevaplara gerekli yanıtlar da hızla verilmektedir. Bu hem zamandan ve hem de maliyetten tasarruf sağlamaktadır.²⁷

Her ne kadar dijital alanların ve sosyal medyanın doğru bilgiye ulaşma ve veri güvenliği konusunda açıkları olduğu iddia edilse de sosyal medya olarak adlandırdığımız; blog siteleri, *Wiki* siteleri, *Youtube* ve benzeri video paylaşım siteleri, *Facebook* gibi network siteleri, *Twitter* gibi platformlar kitleye doğrudan ulaşım onu kolayca etkileme ve hatta algıyı değiştirme imkanı sunmaktadır.²⁸ Özellikle, kamu diplomasisinin en önemli amaçlarından biri olan, yabancı halkların ve devletlerin algısını etkileme ve yönetme çalışmalarında sanal diplomasi yöntemleri ve sosyal medya etkin olarak kullanılmaktadır.

Kamu diplomasisi alanına giren faaliyetlerden biri olan algı yönetimi konusuna da araştırmamızın bu bölümde kısaca değinmek gerekmektedir. Çünkü, yabancı kamu oylarını etkilemek ve ikna etmek üzerine yoğunlaşan kamu diplomasisi, Soğuk Savaş yıllarında çokça duymaya alıştığımız ‘propaganda’, ‘toplum mühendisliği’, ‘psikolojik savaş’ gibi tekniklerin günümüzde yerini almış olan algı yönetiminin kullandığı bazı araçlardan yararlanmaktadır.²⁹

²⁷ *Ibid*

²⁸ Sosyal medyayı, Beril Akıncı Vural ve Mikail Bat, zaman ve yer sınırı olmadan, paylaşmayı ve tartışmayı esas alan, kullanıcılar tarafından ortaklaşa ve paylaşılarak yaratılan, genelde ücretsiz, kolay erişilebilir, yeniliklere açık, hem görsel hem de işitsel iletişim imkanı sunan, kullanıcı merkezli bir iletişim tarzı olarak tanımlanmaktadır. Daha fazla bilgi için “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya” adlı makaleye bakılabilir.

²⁹ Harun Öksüz, “Algı Yönetimi ve Sosyal Medya” adlı makalesinde algı yönetimini şöyle tanımlamaktadır: “Kitlelerin duygu, düşünce, amaç, mantık, istihbarat sistemleri ve liderlerini etkileyerek seçili bilgilerin yayılması veya durdurulması; bunun sonucunda hedef davranış ve düşüncelerinin hedefleyenin istekleri doğrultusunda yönlendirilmesidir.”

İlk kullanımı askeri kurumlarca, askeri amaçlarla yapılmış olsa da bugün algı yönetimi, silahla, askeri güçle caydırma-korkutma yöntemleriyle ilgisini koparmış durumdadır. Bu haliyle daha az maliyetli ve silahlarla yapılan kadar da yıkıcı değildir.³⁰ Günümüzde algı yönetimi uygulamalarında genelde izlenen yöntem şudur: İletişim kurulacak yabancı topluluk ya da kamu belirlenir ve bununla ilgili detaylı bir araştırma yapılır. Bunların güçlü ve zayıf yönleri ortaya çıkartılır. Hem konvansiyonel hem de dijital iletişim yöntemleri ve araçları kullanılarak kitlenin belli olaylar karşısındaki tutum ve davranışlarının değiştirilmesi aşamasına geçilir. Bu, tek yönlü bir iletişim çalışmasıdır. Bunun karşısında gelebilecek tepkiler kamu diplomasisinin çift yönlü iletişimi yürütme becerisine bağlı olarak aynı amaca uygun olacak şekilde cevaplanır.

Algı yönetimi, kısa vadelidir ancak, literatürde yer bulan, tanımı, amacı ve yöntemleriyle algı yönetimine benzeyen, ama çok daha uzun soluklu çalışmalar da vardır. Bu tür çalışmalar genelde ‘stratejik iletişim’ başlığı altında ele alınmaktadır.

“Stratejik iletişim; uzun vadeli stratejik hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmak amacıyla eylem-söylem paketi olarak kodlanmış mesajların en uygun yer ve zamanda, en uygun vasıta ile en güçlü etkiyi yaratacak ve en senkronize şekilde, sürekli ve şeffaf bir süreçle, ilgili (veya hedef) kamuoyu ile paylaşılmasını ve kamuoyunun etkilenmesini amaçlayan bir “yetenek” olarak tanımlanabilir.”³¹

³⁰ Mehmet Akif Özer, “Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri” (Karadeniz Araştırmaları, Bahar 2012, Sayı 33), 162-163.

³¹ Metin Gürcan, “Strategic Communication Model and Its Usability in the Security Field” (Journal of Security Strategies, Sayı:15, 2012),99.

Yukarıda verilen stratejik iletişim tanımında, yabancı ya da yerli kamuoyu ayrımı yapılmaması, kamu diplomasisi açısından önemlidir. Emily Goldman da stratejik iletişim kavramını hem diplomasiyi hem de iç politikayı içine alan bir şemsiye olarak görmektedir.³² Goldman'a göre stratejik iletişim, yabancı ülkeleri etkileme amacı güden diplomasi, kendi kamuoyunu etkileme amacı güden halkla ilişkiler faaliyetlerini kurumsal çıkarlar ve uzun vadeli hedefler doğrultusunda kullanan şemsiye bir modeldir.³³ Etkin bir stratejik iletişim faaliyetinde bulunan devletlerin, günümüzde artan ve gelişen iletişim olanakları ve teknolojilerini kullanarak düşüncelerini ilgili kamuoyuyla paylaşıp kamuoyu algısını kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirdikleri söylenebilir. Bunun da basit ve tek taraflı bir modelde değil, aksine ilgili kamuoyunu ikna amacı güden, kamuoyunun mevcut tutum ve davranışlarını da dikkate alan, bunları ölçen, gerektiğinde değiştiren çift yönlü aktif bir süreç içinde yaptıkları düşünülebilir.³⁴ Stratejik iletişim bu açıdan bakıldığında, kamu diplomasisinin kullandığı konseptlerden biri olmaktadır.³⁵

Literatür çalışması sırasında, kamu diplomasisinin, Uluslararası Halkla İlişkiler terimiyle olan paralelliği de görülmüştür. Kamu diplomasisinin gerek çalışma alanı bakımından gerekse kullandığı yöntemler açısından, Halkla İlişkiler alanıyla kesiştiğini ve günümüzde kamu diplomasisi çalışmalarının sadece resmi kurumlarca yapılmadığından, sivil kurumların, bireylerin hatta şirketlerin bile devletlerin kamu diplomasisi çalışmalarında etkin rol aldığından önceki satırlarda bahsedilmişti.

Uluslararası halkla ilişkileri bu açıdan tanımlayan Sema Yıldırım Becerikli'ye göre, hükümetin ya da resmi bir kurumun çalışmalarının yanında özel bir şirket, yabancı

³² Emily Goldman, “*Strategic Communication Theory and Application*” (Presentation presented in the Office of Coordinator for Counterterrorism of U.S. Department of State, 2008),43.

³³ *Ibid.*

³⁴ *op.cit.*,101-135.

³⁵ Philip M. Taylor “*Routledge Handbook of Public Diplomacy*” (Rutledge Press, London, 2009),7.

kamuoylarıyla karşılıklı yarara dayalı ilişkiler kurmak için strateji geliştirebilir, planlı ve örgütlü bir çabaya girişebilir. Bu çalışmalar da uluslararası halkla ilişkiler alanına dahil edilebilir.³⁶

Bu tanım, kamu diplomasinin sadece Uluslararası İlişkiler açısından ele alınmaması gerektiğini, artık çerçevesi iyice genişleyen bu faaliyetlerin hem yöntem hem de uygulayıcıları açısından ‘İletişim’ biliminin ve hatta daha dar alanda ‘Halkla İlişkiler’ dalının ilgi sınırlarına da dahil olduğunu göstermektedir. Bu durum, çalışmanın teorik çerçevesini de belirlemektedir.

1.4. Teori ve Modeller

Araştırmanın önceki sayfalarında da belirtildiği gibi, çağın getirdiği büyük enformasyon ve iletişim dönüşümü ‘diplomasi’ alanında da kendini göstermektedir. Günümüz uluslararası ilişkiler sahnesindeki oyunların senaryoları, aktörleri, yönetmenleri ve dekorları değişmektedir. Bunların büyük kısmı kamu diplomasisiyle ilişkilidir. Kamu diplomasisi bu yüzyılın ‘yeni’ diplomasi anlayışı ve tanımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında, daha önce temelde uluslararası ilişkiler disiplini ve modelleri ile açıklanan diplomasinin yolu farklı disiplinlerle de kesişmektedir. İletişim, özellikle de Yeni Medya ve Halkla İlişkiler, bu disiplinlerin başında gelmektedir. Araştırmanın bu bölümünde kamu diplomasisine bu bilgilerle yaklaşmış ve teorik bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

³⁶ Sema Yıldırım Becerikli, “Uluslararası Halkla İlişkiler Alanına İlişkin Bir Tanım ve Model Arayışı”, (Amme İdaresi Dergisi, Cilt 39, Sayı 3, 3 Eylül 2006), 57.

1.4.1.Uluslararası İlişkiler ve Kamu Diplomasisi:

Uluslararası İlişkiler açısından kamu diplomasisine bakıldığında iki önemli yaklaşım olduğu görülür: Bunlardan birincisi, ‘uluslararası ilişkilerde güç esaslı’ yaklaşım diğeri de ‘global bağımlılık’.

Kamu diplomasisi teriminin ilk kullanılmaya başlandığı ve bu alanda ilk çalışmaların yapıldığı 1960’lar; Uluslararası İlişkiler’de realist kuramın ve güç esaslı yaklaşımın etkili olduğu döneme denk gelmektedir.³⁷ Bu dönem; II. Dünya Savaşı’ndan başlayarak Soğuk Savaş’ın bitişine kadar devam eden uzun bir dönemdir. Her ne kadar farklı okul ve öğretilerin versiyonları doğsa da bu yıllar, ulus devletler arasındaki ilişkilerde gücün ön plana alındığı yıllar olmuştur. Daha çok, devletlerin askeri güçleriyle ilişkilendirilen bu güç kavramında, devletlerin ulusal güvenliklerini güç ile sağlayacakları anlayışı hakimdir. Soğuk Savaş yıllarında kamu diplomasisi çalışmalarının en önde gelenlerinden biri olan propaganda faaliyetleri, güç çerçevesinde yine askeri amaçlarla yapılmıştır. Bu durumda, kamu diplomasisinin 1990’ların başına kadar, güç odaklı yaklaşımdan etkilmiş olabileceği düşünülebilir ve bu alanda yapılan faaliyetlere de bu mercekten bakılması uygun olabilir.

1990’lı yıllar boyunca, Kıta Avrupası’nda yaşanan önemli değişimler, büyük ulus-devletlerin yıkılması; küçük, yeni ülkelerin doğması, sınırların değişmesi, kamu diplomasisinin yeniden önem kazanmasına neden olmuştur. Milliyetçi akımların ve kökten dinci faaliyetlerin global güvenliği tehdit etmeye başladığı bu yıllarda, her ne kadar devletler güvenlik endişesi içine girseler de kamu diplomasisi çalışmaları genel

³⁷Mustafa Aydın, “Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım Teori ve Analiz”,(SBF Dergisi Cilt:51 Sayı:1.1996),92.

hatlarıyla Soğuk Savaş döneminin tek taraflı uygulamalarına ve salt propaganda faaliyetlerine dönüşmemiştir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, 1990’larda kendini göstermeye başlayan global bağımlılıktır. Realist dış politikalar yerini uluslararası ilişkilerde devletlerin ekonomik, sosyal, politik ve askeri bakımdan birbirlerine karşılıklı olarak bağlanma eğilimine bırakmıştır. Değişen dünyada, kamu diplomasisinin klasik yöntemleri işe yaramaz hal almaya başlamıştır. Bu durum eyleme de yansımış ve kamu diplomasisinde ‘tek taraflı’ yöntemlerin terk edilmeye başlaması sonucunu doğurmuştur.³⁸

Yeni yüzyılla birlikte kamu diplomasisi çalışmalarının, iletişimin dijital olanaklarıyla beraber adeta bir *network* (ağ/şebeke) tarlasına dönüşen dünyada, uluslararası global bağımlılık içinde faaliyetlerini devam ettirmesi, bu alana artık farklı bir mercekten; globalleşme merceğinden bakılması gerekliliğini beraberinde getirmiştir.

1.4.2. İletişim ve Kamu Diplomasisi

Günümüzde her yaştan, milletten ve cinsiyetten bireyler, yerel ve uluslararası iletişim ağları içinde kalmayı günlük yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası olarak görmektedir. Bu açıdan baktığımızda iletişim, toplumlara ve halklara ulaşma hedefindeki kamu diplomasisinin hem pratiğinde hem de kuramsal yapısında etkindir. Bu durum, iletişimin stratejik önemini de belirlemektedir.³⁹ Devletlerin kamu diplomasisi uygulamalarında başarı sağlamaları için iletişim yeteneğine sahip olmaları ve bunu iyi kullanmaları gerekmektedir.

Literatür araştırması sırasında bazı iletişim kuram ve modellerinin kamu diplomasisi alanına girdiğini gördük. Bunlar arasında yer alan ‘iletişimde denge

³⁸ Aydın, “Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım Teori ve Analiz”,95.

³⁹ Gürcan, “Strategic Communication Model”,111.

modeli' devletlerin kamu diplomasi yöntemlerini belirlerken, iki farklı yaklaşımı, terazinin iki farklı kefesini, diğer bir deyişle 'kültür' ve 'politikayı' eşit oranda referans almaları gerektiği tartışılmaktadır. Denge modeli bize; devletlerin kamu diplomasisini kullanarak yabancı halklara yönelik olarak, hem siyasal bilgilendirme hem de kültürel iletişim çalışmalarını birlikte yürütmekte olduklarını göstermektedir. Bu modele göre dizayn edilen kamu diplomasisi faaliyetleri uzun vadeli planlanmaktadır. Karşılıklılık esastır ve ılımlı bir uluslararası toplum iklimi içinde yürütülmektedir. Bunun için de politika dışında, kültür, eğitim, sanat faaliyetlerinin desteklenmesi esastır.⁴⁰

Metin Gürcan'ın bu modele göre şekillenmiş kamu diplomasisi faaliyetleri için belirlediği başarı kriterleri de şunlardır:⁴¹ “Şeffaf, kesintisiz, sansüresiz, iletişim öngörmelidir. Ülkeleri, kitleleri ikna etme amacını taşımamalıdır. Saptırma, aldatma gibi yöntemler kullanılmamalıdır.”

1.4.3. Nitel araştırma ve Görüşme Yöntemi:

Türkiye için uygun ve güncel bir kamu diplomasisi modeli oluşturma hedefini içeren bu çalışmada, mevcut kamu diplomasisi sistemini daha iyi anlamak için özellikle 3. ve 4. Bölümlerde 'görüşme-röportaj' tekniği kullanılmıştır.⁴² Bunun için önceden hazırlanmış sorular, kamu diplomasisi alanında Türk Dışişleri Bakanlığı nezdinde en etkin kurum olan Enformasyon Genel Müdürlüğü'ne sorulmuştur. Literatürde, 'Yarı Yapılandırılmış Söyleşi Tekniği' olarak tarif edilen bu kontrollü ve amaçlı sözlü iletişim biçimi sayesinde, araştırmanın temel konusu hakkında

⁴⁰ Yağmurlu, “Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi”,19-20.

⁴¹ Gürcan, “Strategic Communication Model”,134.

⁴² Dr. Abbas Tümöklü, “Eğitim ve Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel bir Araştırma Tekniği: Görüşme”, (Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi Dergisi, Güz 2000, sayı 24), 543-559.

Ülkemizdeki en etkin kurumun fikirlerinden, deneyimlerinden yararlanma Őansı elde edilmiştir.

2.Bölüm:

Amerika Birleşik Devletleri'nde Kamu Diplomasi

Yapısı ve Uygulamaları

Bu araştırmada günümüzdeki kamu diplomasisi uygulamalarının içeriğini, tekniğini daha iyi anlamak için, Amerika Birleşik Devletleri'nin federal düzeydeki kamu diplomasisi çalışmalarından örnekler seçilenmiştir. ABD'nin bu alandaki faaliyetlerinin, Soğuk Savaş yıllarına kadar dayanması ve bugüne dek aradan geçen yaklaşık 65 yıl içinde, kamu diplomasisi alanında pek çok yeni uygulamaya ev sahipliği yapmış olması, örnek ülke olarak ABD'nin seçilmesinin ana nedenlerinden biridir. 11 Eylül 2001'de, ABD'de yaşanan terör saldırıları ve 2009 yılından itibaren, dönemin ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton ve danışman ekibinin, kamu diplomasisi çalışmalarına ayrı bir önem vermesi; internet ve mobil iletişimin yeni platformlarını ve teknik olanaklarını kullanarak kamu diplomasisi çalışmalarını hızla geliştirme hedefi, 21.Yüzyıl'da Amerikan kamu diplomasisi uygulamalarının önemli mihenk taşları olmuştur.⁴³

ABD, George Bush dönemi savaşçı dış politikasının karşılığını dünya genelinde öfkeli yabancı halkların oluşturduğu 'olumsuz ABD imajı' olarak almıştır. Bu yüzden, kamu diplomasi çalışmalarını yeniden şekillendirmiştir. Detayları ilerleyen satırlarda aktarılacak olan bu çalışmaların temel hedefi, öncelikle Müslüman halklar olmak üzere aslında tüm dünyadır.⁴⁴ Zira, dünya genelinde ABD aleyhine gelişmiş olumsuz imaj sadece Müslüman ülkelerde değil, ABD'nin en yakın

⁴³ Kennon H. Nakamura ve Matthew C. Weed, "US Public Diplomacy: Background and Current Issues" (Congressional Research Service Report; December 18, 2009),9-15.

⁴⁴ *Ibid*, 2.

müttefiklerinden olan bazı Batı Avrupa ülkelerinde bile ortaya çıkmıştır. German Marshall Fund'un yaptırdığı bir araştırmaya göre; 2008 yılında Avrupa Kıtası'nda, ABD'nin dünya liderliğini desteklemeyenlerin oranı %59'e kadar yükselmiştir.⁴⁵

2.1. Amerikan Kamu Diplomasisi Uygulamalarının Temel

Özellikleri

2.1.1. Çift Yönlülük:

Araştırmanın ilk bölümünde tartışıldığı gibi; kamu diplomasisi, bir devletin kendi resmi argümanlarını anlatmak için yabancı devletlerin halklarıyla iletişim içine geçmesiyle; aynı zamanda onların argümanlarını anlamasıyla, varsa yanlış anlamaları düzeltmek için onlarla müzakere etmesiyle ve ortak çıkarlar için diplomasi dışında ortak çalışma alanları belirleyip bunları geliştirmesiyle ilgilidir.⁴⁶ Tüm bu yöntemlerde esas olan, çift yönlülüktür.⁴⁷

Araştırmada model olarak incelenen ABD dış politikasının önemli araçlarından biri olan kamu diplomasisi uygulamaları, 1990'ların sonlarına kadar büyük ölçüde kitle iletişim kanalları üzerinden yapılan tek taraflı bilgilendirmeye dayanmaktaydı. Bu tabloyu, ABD'nin özellikle Ortadoğu ve Arap ülkelerine yönelik kamu diplomasisi çalışmalarında görmek mümkündür.⁴⁸ ABD'nin kamu diplomasisi yaklaşımında belirgin bir şekilde 'çift taraflı iletişim modelini' benimsemesinin miladı, 11 Eylül 2001'de New York'ta ve Washington'da yaşanan terör saldırıları olmuştur. Dışişleri Bakanlığı'nın ve Beyaz Saray'ın da

⁴⁵ Emine Akçadağ, "ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç...", 2. <http://kamudiplomasisi.org/pdf/abdkdstratejisi.pdf> (erişim tarihi: 22.12.2016)

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ Mark Leonard, "Public Diplomacy" (The Foreign Policy Center, London, 2002), 9.

⁴⁸ Lina Khatib ve William Dutton ve Michael Thelwall, "Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the US Digital Outreach Team", (The Middle East Journal, Volume 66, Number 3, Summer 2012), 454.

girişimleriyle ABD'nin dış dünyada gittikçe kötüleşen imajını, öncelikle İslam ve Arap ülkelerinde sonra da Avrupa ve Afrika ülkelerinde düzeltmek amacıyla kamu diplomasisi yöntem ve tekniklerinin kullanıldığını, bunların da hızla kabuk değiştirmeye başladığı görülmektedir.⁴⁹ Bu değişim, aslında ABD'nin dış politika çıkarlarını korumak amacıyla kurduğu yeni kamu diplomasisi anlayışının da temellerinden biri olmuştur. Bu temel, yabancı halkların algısına ve düşüncelerine kadar uzanmaktadır.

2.1.2. Geleneksel Diplomasiyle Uyum:

Emekli olduktan sonra, Müslüman dünyaya karşı yürütülecek geleneksel diplomasi çalışmalarının, yeni 'iletişim' çalışmalarıyla uyumlaştırılması için tekrar göreve çağırılan, Amerikalı diplomat Christopher Ross, kamu diplomasisini, geleneksel diplomasinin halka dönmüş yüzü olarak kavradığını söylemektedir:

“Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasinin -hem elit hem de kitlesel ölçeklerde- halklara yönelik çabalarında; koordineli ve paralel çalışmalar yaparak, geleneksel diplomasiyi desteklemelidir.”⁵⁰

Bu açıklama, kamu diplomasisinin ABD'nin yeni dış politikasında önemli bir araç olarak uygulanması gerektiğini vurgularken; geleneksel diplomasinin yerine geçtiği savlarını da çürütmektedir. Bunun yanında, büyükelçiliklerin ve konsoloslukların, geleneksel olarak devam ettirdikleri diplomatik çalışmalara uygun kamu diplomasisi stratejileri geliştirmeleri ve uygulamaya koymaları gerektiğini de gösteren bir uyarı niteliğindedir.

⁴⁹ Khatib, Dutton, Thelwall, “*Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the US Digital Outreach Team*”,455.

⁵⁰ Leonard, “*Public Diplomacy*”,12.

2.1.3. Resmi ve Sivil Aktörler:

ABD’deki kamu diplomasi uygulamalarının kamu kaynak ve ekiplerinin yanı sıra devlet dışı kaynaklarla kişi ve gruplarca yapılıyor olması, günümüz kamu diplomasi uygulamalarının incelendiği bu araştırmada önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir. ABD’de Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı’yla ya da Beyaz Saray’la doğrudan bağı olmayan, devlet dışı (ama, aslında dolaylı olarak kamusal bağlarla bağlandığı iddiaları hiçbir zaman dillerden düşmeyen) sivil inisiyatiflerin kamu diplomasisi çalışmalarında yer almaları önemlidir.

Yabancı toplumları hedef alan kamu diplomasisi faaliyetlerinin karşılıklı güven içinde yürütülmesi; doğal bir tartışma ortamının doğması ve burada fikirlerin özgürce sunulması ve paylaşılması; özellikle 11 Eylül 2001’den sonra Amerikan kamu diplomasisi çalışmalarında önemi gitgide artan bir özellik halini almıştır. Bu konuda bazı araştırmacıların radikal sayılabilecek fikirleri de vardır. Örneğin, İkiz Kulelerin yolcu uçaklarının çarpmasıyla trajik şekilde yıkılmasının hemen ardından, 2002’de yazdığı ‘*Public Diplomacy*’ isimli araştırmasında Mark Leonard, çok çarpıcı bir gözlemde bulunmuştur. Leonard’a göre, kamu diplomasisi için gerekli olan güven ortamı, çalışmanın kaynağı olan kurum ve bireylerin kamusal kimliğiyle ters orantılıdır.

“Bir devlet, kamu diplomasisi çalışmalarında inandırıcı olmak istiyorsa o zaman, dış politika mesajlarını devlet dışı kurumlarla devletten bağımsız görünen birimlerden göndermelidir. Eğer, kaynağın kendisi olduğunu belli ederse bu, daha az etkili ve daha az inandırıcı bir yol olacaktır.”⁵¹

Yakın dönem Amerikan kamu diplomasi çalışmalarında, Leonard’ın bu

⁵¹ Leonard, “*Public Diplomacy*”,12.

saptamasının aksine ABD’de neredeyse kurulan tüm kamu diplomasisi birim ve kurumları devlet destekli ve hükümetlerin inisiyatifiyle kurulmuştur. Bununla birlikte, sivil girişimler, STK’lar ve sivil yaşamın anahtar kurumlar, ABD’de diplomasi alanında oldukça etkilidir ve önemli roller üstlenmektedir. Hollywood gibi dev bir sinema endüstrisi, ünlü aktörler, yönetmenler; dünyaca ünlü üniversiteleri, düşünce kuruluşları, bilim adamları ve akademisyenler; ünlü spor kuruluşları, takımlar, sporcular; dünyanın en büyük müzik endüstrisi, sanat merkezleri, ünlü sanatçılar; dünyanın en zengin uluslararası firmalarının merkezleri ABD’dedir. Ülkedeki iyi yaşam koşulları da bu tabloyu tamamladığında tüm bu sivil figürler, Amerikalılara özenen yabancı halkların ve toplumların her zaman dikkatini çekmekte, onları cezbetmektedir. Bunun sonucu olarak, sivil unsurların büyük katkılarıyla ABD, kamu diplomasisi alanında önemli bir aktör haline gelmektedir.⁵²

2.2. Dışişleri Bakanlığı Bünyesinde Yer Alan Resmi

Kurumlar:

ABD’de, kamu diplomasisi uygulamalarının yönetim ve organizasyonundan Dışişleri Bakanlığı (*The Secretary of State*) sorumludur. Bunun için müsteşarlık düzeyinde oluşturulan “Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı” (*Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs*) kamu diplomasisi uygulamalarını planlar. Bu çalışmaların bütçelendirilmesi, gerekli kaynakların yaratılması ve bulunması Müsteşarlık’ın sorumluluğundadır.

Araştırmanın bu bölümünde önce Müsteşarlık ardından da ABD’de kamu

⁵² Emine Akçadağ, “ABD’nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç...”,1.

diplomasisi faaliyetlerinde etkin rol oynayan diğerkarar verici ve yürütücü aktörler daha yakından incelenecektir.

2.2.1. Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı:

Müsteşarlık, Birleşik Devletler Haber Alma Ajansı'nın (USIA) (*United States Information Agency*) 1999'da lağvedilmesinden sonra, onun yerine kurulmuştur.⁵³ USIA, Müsteşarlık'tan farklı olarak bağımsız bir yapıda görev yapıyor daha uzun vadeli kamu diplomasisi çalışmaları planlıyor ve uyguluyordu. USIA, Soğuk Savaş yıllarının sona ermesiyle, yeni dönemin iletişim yöntemlerine, daha hızlı karar ve reaksiyon gerektiren karmaşık diplomasi ortamına ayak uyduramadı ve lağvedildi. USIA'nın sahneden çekilmesi ardından Müsteşarlık'ın kurulması; ABD'de kamu diplomasisi uygulamalarının bağımsız bir yapıdan devletin kontrolü altına geçmesi sonucunu da doğurmuştur.⁵⁴

USIA'nın lağvedilmesine dek, onun bir alt birimi olarak hizmet veren, uluslararası bir yardım kuruluşu gibi çalışan, Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) (*The United States Agency for International Development*) ise, daha küçük bir yapıya bürünerek yeni dönemde faaliyetlerine devam etmiştir. Barack Obama'nın başkanlığı döneminde önemi artmış, 2013 yılında ABD Başkanı'nın girişimleriyle, amacını, "gelecek 20 yıl için müttefiklerle birlikte, dünya üzerindeki büyük yoksullukları sona erdirmek ve demokratik toplumların gelişmesine, ABD'nin güvenliğine ve refahına katkıda bulunmak" olarak ilan etmiştir.⁵⁵ Amerikan kamu diplomasisi çalışmalarının 'sosyal-kültürel' boyuttaki faaliyetlerinin bir kısmını yürüten USAID'e araştırmanın ilerleyen

⁵³ Emine Akçadağ, "ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç...",9.

⁵⁴ Nakamura, Weed "US Public Diplomacy",9-15.

⁵⁵ <https://www.usaid.gov/who-we-are/usaid-history> (erişim tarihi: 01.10.2014)

sayfalarında daha ayrıntılı olarak değinilecektir.⁵⁶

Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı'nın en önemli görevi, ABD'nin kamu diplomasisi hedef ve amaçlarına ulaşmasını sağlamak, ABD'nin hükümet ve vatandaşlarının, yabancı milletlerle olan bağlarını güçlendirip onları bilgilendirerek ve etkileyerek ABD'nin ulusal güvenliğini arttırmaktır. Dünyada terörizme yönelik ideolojik desteği engelleme çabalarını içeren kamu diplomasi faaliyetlerini gerçekleştirmektir.⁵⁷ Bu amaçla, uluslararası kamuoyu ile iletişim kurmakta; kültürel programlar, akademik burslar, eğitim alanında değişim programları düzenlemektedir.⁵⁸

Müsteşarlık'ın altında görev yapan beş birim vardır. Ayrıca, tüm dünyadaki Amerikan yabancı misyonlarında çalışan ve buralarda yabancı ilişkilerini yöneten görevliler de Müsteşarlık'ın hedef ve amaçları doğrultusunda çalışmaktadır. Dolayısıyla, Dışişleri Bakanlığına bağlı çalışan tüm dünyaya yayılmış farklı seviyeler ve görevlerdeki diplomatlar, ABD kamu diplomasisi çalışmalarına doğrudan ya da dolaylı olarak dahil olmaktadır. Müsteşarlık'a bağlı çalışan beş birimin üçü büro, ikisi de ofis düzeyinde örgütlenmiştir.⁵⁹

a- Eğitim ve Kültür İşleri Bürosu: (ECA) (*The Bureau of Educational and Cultural Affairs*)

USIA'nın aktif olduğu yıllardaki misyonunun bir yansıması olarak görev yapan büro, ABD ve diğer ülkeler arasında eğitim, kültürel işbirliği ve öğrenci değişim programları yoluyla toplumların birbirlerini daha iyi anlamalarını

⁵⁶ Leonard, "Public Diplomacy",10.

⁵⁷ <http://www.state.gov/r/> (erişim tarihi:12.11.2014)

⁵⁸ Yağmurlu, "Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi",15.

⁵⁹ Nakamura, Weed "US Public Diplomacy",9-15.

sağlayacak çalışmaları yönetmek amacındadır. ‘*The Fulbright*’ programı adıyla anılan burs ve yabancı öğrenci değişim programı, büronun en tanınan faaliyetlerinden biridir. Fulbright Bursu olarak da anılan programdan, 2008-2009 akademik yılında, 7000 kişi yararlanmış, bunun için de yaklaşık 262,454,000 USD değerinde bir kaynak ayrılmıştır.⁶⁰

b-Uluslararası Bilgi Programı Bürosu: (IIP) (*The Bureau of International Information Programs*)

Müsteşarlık tarafından atanan bir koordinatörün yönettiği büro, gerek elektronik ortamda, internet ve sosyal medyada; gerekse konvansiyonel yöntemlerle, sekiz farklı dildeki yayınları ve programları, yabancı kamuoylarına ulaştırmayı hedeflemektedir. Bu faaliyetler doğru dijital kamu diplomasisi çalışmalarına örnek olarak nitelenebilir. Bu programların ortak özelliği, yabancı ülkelerdeki seyircilere ve okurlara ABD hakkında, toplum, değerler, demokrasi, ekonomik büyüme, çevre, bilim ve teknoloji, barış ve güvenlik, dış politika konularında bilgiler vermektir.⁶¹ Kamu diplomasisi çalışmalarının hemen her boyutunu kapsayan çok geniş yelpazedeki konuları, askeri, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda ABD’nin çıkarlarına uygun şekil ve içeriklerle yabancı halklarla buluşturan büro, Mark Leonard’ın belirttiği doğru kamu diplomasisi modelinin teknik gerekliliklerini yerine getirmektedir. Yaptığı çalışmalarda ‘çift taraflı’ olup, yabancı ulusların değerlerini, toplumsal özelliklerini öğrenmeye çalışırken onların görüşlerini, karşı bildirimlerini dikkate almaktadır.⁶²

⁶⁰ Nakamura, Weed “*US Public Diplomacy*”,9-15.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² Leonard, “*Public Diplomacy*”,10.

IIP'nin içeriklerini hazırladığı ve teknik olarak tüm dünyaya ulaşmaya çalıştığı en güçlü platformu, 'www.shareamerica.gov' internet sitesidir.⁶³ Bloglar, kısa filmler, sohbet odaları aracılığıyla farklı milletlere ulaşmayı hedeflemektedir.⁶⁴ Sitenin sosyal medya platform ve araçlarıyla entegrasyonu tamdır. Site, bu anlamda kamu diplomasisinin internet, web ve sosyal medya tarafında üstlendiği 'yabancı halklarla aktif iletişim içinde olma görevini' yerine getirmektedir. Bu açıdan sanal ortama taşınmış kamu diplomasisi uygulamasına iyi bir örnek teşkil etmektedir. 'www.shareamerica.gov' sitesi, sadece yabancılara yönelik olup Amerikalılar için içerik üretmemektedir.⁶⁵

Site, yayınladığı görsel ve yazılı içeriklerde uluslararası, kültürler ve dinler arası bir imaj çizmeye çalışmaktadır. Örneğin, sitede yer alan Amerika'nın Bağımsızlık Günü kutlamalarına davet niteliğindeki bir paylaşımında, ellerindeki maytapları birbirlerine değdiren, tesettürlü bir Müslüman Amerikalı kız ve saçını at kuyruklu başka bir Amerikalı kızın yanında, farklı ırkları temsil eden iki delikanlı oturmakta ve hep birlikte Bağımsızlık Günü havai fişek gösterilerini seyretmektedirler.

⁶³ <http://iipdigital.usembassy.gov/> (erişim tarihi: 12.11.2016)

⁶⁴ <http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/video/2014/10/20141007309442.html#axzz3rb51BVUy> (erişim tarihi: 12.12.2016)

⁶⁵ <https://share.america.gov/> (erişim tarihi: 22.12.2016)

Oturdukları minderlerin yanında resmedilen tabakların içindeki hot-dog sandviç ve hamburger de Amerikan tarzı yemek biçiminin simgeleri olarak bu barış ve huzur dolu tabloyu tamamlamaktadır.⁶⁶

www.shareamerica.gov, hem ABD, hem de dünya ile ilgili önemli olayları da bir haber *portalı* uygulaması gibi içeriklerine taşımaktadır. Sosyal medya linkleri aracılığıyla, Arap, Rus (özellikle Ukraynalı) kullanıcılara kendi dillerinde seslenen;⁶⁷ sosyal medyadan yayınladığı aylık e-gazeteye⁶⁸ farklı kültürlerden alınmış makaleleri paylaşan sitede ABD’de yaşayan ve başarılı birer kariyer yakalamış farklı din ve kültürlerden insanların hikayelerine de yer verilmektedir.

IIP’nin sadece sosyal medya üzerinden örgütlediği bir diğer dijital kamu diplomasisi girişimi de *Digital Outreach Team*’dir. (DOT).⁶⁹ 2006’dan beri, *Facebook*, *Twitter* ve *Youtube* üzerinden ABD dış politikası hakkında pek çok

⁶⁶<http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/publication/2014/04/20140430298574.html#axzz44MchlB> (erişim tarihi: 30.03.2015)

⁶⁷ <http://iipdigital.usembassy.gov/iip-digital-english/communities.html#axzz3rb51BVUy>

⁶⁸ <https://www.facebook.com/ejournalUSA> (erişim tarihi: 30.03.2015)

⁶⁹ Khatib, Dutton, Thelwall, “*Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the US Digital Outreach Team*”, 453-472.

konuda Ortadoğu halklarına yönelik Arapça bilgi paylaşmaktadır.⁷⁰ Gelen yanıt ve yorumlara cevap verip, tartışmaları yürütmekte ve yönlendirmektedir.⁷¹ DOT, Müsteşarlık altında yapılandığından aslında bir devlet girişimidir ama, sivil bir girişim izlenimi vermeye gayret etmektedir. İletişimde ‘sempatik’ bir dil kullanan, DOT; hükümetin politikalarını yabancı halklara açıklamakta, buna karşı oluşan yanlış argümanları ve yayılan bilgileri de yine ılımlı ifadelerle yalanlayıp iletişimi canlı tutmaya çalışmaktadır. DOT’un paylaşımlarına karşı tarafın tepkileri de çok çeşitli olmaktadır. DOT üyelerinin aslında birer Amerikan casusu oldukları, hatta ABD hükümetinin ‘kölesi’ olarak çalıştıkları yönünde eleştirilere de rastlanmaktadır.⁷²

c- Kamu İşleri Bürosu: (PA) (*The Bureau of Public Affairs*)

Kamu İşleri Bürosu’nun amacı, Amerikan dış politikası hakkında temel bilgileri Amerikan halkına duyurmaktır. PA, bu amaçla hem hükümetin ve hem de Amerikalıların karşılıklı görüşlerini, varsa endişelerini paylaşabilmeleri ve birbirlerine iletebilmeleri için bir köprü vazifesi görmektedir.⁷³ Bunun için medyayı bilgilendirme, ayrıca sosyal medya aracılığıyla doğrudan halka ulaşma yollarını kullanmaktadır. Kamu İşleri Bürosu bu görevini kurduğu ‘www.state.gov’ adlı internet sitesi aracılığı ile yapmaktadır.

Sitenin dili İngilizce’dir ve aslında, Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı’nın ‘shareamerica.gov’ internet sitesi ile Amerika dışındaki halklara ulaşma vaadini, ‘www.state.gov’ ile bu sefer Amerikan vatandaşlarına yöneltmeyi

⁷⁰ <https://www.facebook.com/DigitalOutreachTeam/> (erişim tarihi: 30.03.2015)

⁷¹ Khatib, Dutton, Thelwall, “*Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the US Digital Outreach Team*”, 453-472.

⁷² *Ibid.*

⁷³ Nakamura, Weed, “*US Public Diplomacy*”, 9-15.

istemesi sonucu yapılmıştır.⁷⁴ Bunun idaresi de Kamu İşleri Bürosu'na bırakılmıştır.⁷⁵

Bu büronun faaliyetlerinin hedefinde yabancı devletler ve halklar yerine yerel halkın olması önemli bir ayrıntıdır. Zira, önceki sayfalarda bahsedilen, 'kamu diplomasisi çalışmaları yabancı toplumlara yönelik olarak yapılır' tanımının, Amerikan kamu diplomasisi uygulamalarında aşıldığı görülmektedir. Kamu diplomasisi alanına giren çalışmaların yerel halka yönelik olarak da yapılması ve bunun bizzat, Kamu Diplomasisi ve Kamusal İşler Müsteşarlığı'nın bünyesinde örgütlenmesi, Türkiye için en uygun kamu diplomasisi modelini bulmayı amaçlayan bu araştırma için önemli bir ayrıntıdır.

d- Kamu Diplomasi ve Kamusal İlişkiler için Politika ve Kaynak Planlama Bürosu: (R/PPR)(*The Office of Policy Planning and Resources for Public Diplomacy and Public Affairs.*)

Büro, kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler çalışmalarının uzun vadeli olarak planlanmasında görev almaktadır. Son derece önemli ve acil dış politika konularında uygulanacak kamu diplomasi programları ve yapılacak halkla ilişkiler faaliyetleri hakkında Müsteşarlık'a danışmanlık yapmaktadır. Büro, hali hazırda tamamlanmış kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkinliğinin ölçümü için de ölçme-değerlendirme çalışmaları yürütür.⁷⁶ Ölçme değerlendirme unsurunun kamu diplomasisi faaliyetleri için de kullanılması ve bunun Müsteşarlığın sorumluluğuna verilmiş olması, Türkiye için örnek model oluştururken, ilerleyen sayfalarda atlanmaması gereken bir özellik olarak değerlendirilecektir.

⁷⁴ <http://www.state.gov/index.htm> (erişim tarihi:02.01.2017)

⁷⁵ <http://www.state.gov/r/pa/> (erişim tarihi:02.01.2017)

⁷⁶ <http://www.state.gov/r/ppr/> (erişim tarihi:02.01.2017)

e- Özel Sektörle İlişkiler Ofisi (R/PSO) (*The Office of Private Sector*)

Amacı, Amerikalı şirketlerin, Üniversitelerin, Vakıfların ve diğer özel sektör temsilcilerinin, Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı'nın kamu diplomasisi faaliyetlerine katılmasını sağlamaktır. Özellikle sağlık, ekonomik büyüme, şiddetle mücadele, kadının iş hayatına daha fazla dahil olması gibi başlıklarda özel sektörün, kamu diplomasisi faaliyetleri içinde olması amacıyla yöntemler geliştirmektedir. Hatta yeni işbirliği şekilleri planlayarak, çalışmaların koordinasyonunu sağlamaktadır.⁷⁷ Bu açıdan, kamu diplomasisi uygulamalarında sivil inisiyatiflerin de yer alması ve söz sahibi olması adına örnek alınabilecek bir yapı olarak, Türkiye için de model olabilir.

2.2.2. Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı,

USAID: (*United States Agency For International Development*)

ABD'de Dışişleri bakanlığı bünyesinde yer alan Müsteşarlık ve bağlı birimlerinin yanında kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten bir başka kurum da USAID'dir. USAID, yabancı ülkelere insani yardım yapmak ve bunun sonunda yabancı ülkelerin kamuoyunda olumlu bir ülke imajı yaratmayı sağlamak amacıyla 1961'de, John F. Kennedy'nin başkanlığı döneminde kurulmuştur. ABD'de kamu diplomasisi çalışması yapan en eski kurumdur. Dışişleri Bakanlığı ile olan bağı organikidir. Bünyesinde oluşturulan '*State-USAID Joint Policy Council*' adlı konsey, USAID ve ABD Dışişleri Bakanlığı arasında işbirliğini ve koordinasyonu sağlamaktadır.

⁷⁷ <http://www.state.gov/r/partnerships/> (erişim tarihi:02.01.2017)

USAID'in ilişki ve hizmet temeli uzun vadelidir. USAID, yabancı ülkelerde yoksulluğu sona erdirmek, buralarda daha iyi yaşam koşullarının oluşmasına katkı sağlamak için çalıştığını iddia etmektedir.⁷⁸ Demokrasinin dünya çapında yerleşmesi için gerekli olan ortamın inşası USAID'in bir diğer önceliği olarak belirtilmiştir. ABD, özellikle uluslararası güvenliğin sağlanması, bunun için az gelişmiş ülkelerde insanların yaşam koşullarının iyileştirilerek demokrasinin geliştirilmesi adına, USAID'in faaliyetlerini planlamaktadır. Dünyanın farklı coğrafyalarında, özellikle az gelişmiş ülkelerde USAID'in kendi çalışanları görev yapmaktadır. Kurum; çalışanlarını, kamu diplomasisi görevlileri olarak tanımlamakta, onları faaliyetlerde bulunduğu yabancı ülkelerde uzun süreli yerleştirerek uzun vadeli çalışmalarda görevlendirmektedir.⁷⁹

Temelde, ABD'nin yardımsever ve lider bir ülke olduğu imajını yaratmayı, arttırmayı hedefleyen bu çalışmalar son derece şeffaf olarak yapılmakta ve uzun vadede ABD'nin çıkarlarına hizmet etmektedir. Bu yanı sıra, kamu diplomasisi faaliyetlerinin yabancı ülkelere yönelik insani yardım şeklinde organize edilmesine güzel bir örnek teşkil etmektedir.

2.3- Kamu Diplomasisi Faaliyetleri Yürüten Diğer Resmi

Kurumlar:

ABD'de görevi gereği Dışişleri Bakanlığı dışında bazı bakanlıklar, haber alma ve güvenlikle ilgili kuruluşlar da kamu diplomasisi faaliyetlerini organize edip yürütmektedir. Bunların başında, ABD Savunma Bakanlığı yer almaktadır.⁸⁰

⁷⁸ <http://www.usaid.gov/who-we-are> (erişim tarihi: 02.01.2017)

⁷⁹ Nakamura, Weed, "US Public Diplomacy",14.

⁸⁰ Nakamura, Weed, "US Public Diplomacy" .11

2.3.1. Savunma Bakanlığı:

Savunma Bakanlığı, özellikle ABD dışındaki ülkelerde yaptığı askeri operasyonlardan ötürü kamu diplomasisi faaliyetleriyle ilgilenmektedir. Bakanlık bunu askeri operasyon ya da savaş halindeki ülkelerde yaşayan halklarla iletişim içinde olmak için yapmaktadır. Bu faaliyetleri Bakanlık; 'stratejik iletişim' çalışmaları olarak adlandırmaktadır.

Savunma Bakanlığı, savaş ve operasyon bölgelerinde Dışişleri Bakanlığı'nın ilgili kurumlarınca yürütülen kamu diplomasisi çalışmalarının genel güvenliğinin sağlanmasını da kendi görev alanına dahil etmiştir. Böylece, stratejik iletişimin yanında, güvenli iletişimin sağlanması görevleri de Savunma Bakanlığı'na bağlı personel tarafından yerine getirilmektedir. Özellikle son yıllarda gelişmiş iletişim teknolojilerini ve iletişim ağlarını etkin şekilde kullanan Savunma Bakanlığı, ABD'nin askeri operasyon bölgelerindeki internet kullanım alışkanlarını gelişmiş yazılımlarla izlemektedir. Bakanlık, bu ülkelerde operasyonla ilgili çıkan haberleri ve bağlantılı olarak gelişen yerel olayları da yakından takip etmektedir. Tüm bu verileri değerlendirerek kanaat önderlerine, öne çıkan kişilere, kurumlara, bu kurumların başındaki bireylere, fikir insanlarına ve entelektüel kitlelere ulaşır, onlara operasyon hakkında bilgiler aktarmaktadır.⁸¹

ABD Savunma Bakanlığı, kamu diplomasisi alanındaki faaliyetlerini, özellikle Dışişleri Bakanlığı ve ilgili diğer kamu birimleriyle koordineli yapmak için, 2007 yılında özel bir ofis kurmuştur. '*Savunma Bakanlığı Kamu Diplomasisi Destek Temsilciliği*' (*Deputy Secretary of Defence for Support to Public*

⁸¹ *Ibid.*

Diplomacy)⁸² adlı büro ancak iki yıl hizmet verebilmiş; her iki bakanlık arasındaki köprüyü kurmada etkili olamadığı gerekçesiyle, 2009 yılında kapatılmıştır.

Savunma Bakanlığı'nın kamu diplomasisi çalışmalarının özellikle, ABD Kongresi düzeyinde önemli tartışmalara ve eleştirilere sahne olduğunu belirtmek gerekir. Eleştirilerin temelinde, kamu diplomasisinin militer bir alan olmadığı, Savunma Bakanlığı'nın bu alana karışmasının doğru bulunmadığı savı yatmaktadır. Savunma Bakanlığı bu eleştirilere karşı gelmekte; bütçe ve personel katkısıyla Dışişleri Bakanlığı'nın dolduramayacağı boşlukları doldurduğunu iddia etmektedir. Gerçekten de 2001-2009 yılları arasında, Savunma Bakanlığı'nın kamu diplomasisi faaliyetlerine ayırdığı bütçe, 10 milyar USD'ye ulaşmıştır. Ayrıca, güvenlik açısından Dışişleri Bakanlığı'nın sivil memurlarının görev yapamayacağı kadar son derece riskli bölgelerinde çalışacak personelin masrafları ve ücretleri de Savunma Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır.⁸³

2.3.2. Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi (GSEC) (*Global Strategic Engagement Center*)

2009'da kapanan Kamu Diplomasisi Destek Temsilciliği'nin yerini, Dışişleri Bakanlığınca kurulan yeni bir merkez olan 'Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi' almıştır. GSCE'nin amacı kamu diplomasisi çalışmalarında Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve özellikle terör ve istihbarat konularında çalışan diğer resmi kurumların arasında koordinasyon sağlamaktır. Bu amaçla, GSCE'nin yönetim kadrosu ve personeli de farklı devlet kurumlardan seçilip bir araya getirilmiştir. Milli Güvenlik Konseyi'nin (*National Security Council*) Stratejik İletişim Başkanı,

⁸² Nakamura, Weed, "US Public Diplomacy" .11

⁸³ *Ibid.*

aynı zamanda GSCE'nin de başkanlığını yapmaktadır. Hem bu karma idari ve personel yapısı, hem de daha çok terör ve istihbarat misyonunun öne çıkması, kurumun, diplomasi kulvarından uzaklaştığı izlenimi vermektedir. GSCE, askeri bir görüntü sergilemektedir.⁸⁴

2.3.3. İdareciler Yayıncılık Kurulu: (*Broadcasting Board of Governors*) (BBG)

BBG'nin temel görevi, Televizyon yayıncılığı yapmaktır. Amacı hem ABD'den hem de tüm dünyadan derlenen haberleri, objektif olarak, televizyon yayınları aracılığıyla tüm dünyaya servis etmektir. BBG, 'dengeli yayıncılık' yaparak, dünya genelinde demokrasi, özgürlük ve barış bilincinin gelişmesine katkıda bulunduğunu iddia etmektedir.⁸⁵ BBG'nin en çok tanınan yayını, Uluslararası Yayıncılık Bürosu (*International Broadcasting Bureau*) tarafından hazırlanan, 'Amerika'nın Sesi'dir (*Voice of America - VOA*). VOA'nın direktörünü BBG atamaktadır.

1942'den beri yayınlarına devam eden VOA, ABD'nin kamu diplomasi alanında yayıncılık faaliyetleriyle yürüttüğü büyük bir operasyon olarak değerlendirilmektedir.⁸⁶ VOA; sadece TV üzerinden değil, internet üzerinde de hem yazılı hem de görsel içerikleri, haberleri tüm dünyaya yaymaktadır. Yayınlar, Asya, Afrika, Ortadoğu, Doğu ve Orta Avrupa ülkelerine yönelik olarak, bu ülkelerde yaşayan halkların dillerinde yapılmaktadır. Bu son derece geniş yayıncılık ağının finansman ihtiyacı da büyüktür. BBG, 2008 yılında Dışişleri

⁸⁴ Kamu diplomasisi çalışmalarının farklı kurumlarca yürütülmesinde işbirliği ve koordinasyon çalışması sağlama çabaları araştırmanın '2.4. Bölümü'nde detaylı bir şekilde irdelenmektedir.

⁸⁵ <https://www.bbg.gov/who-we-are/mission/> (erişim tarihi: 22.12.2016)

⁸⁶ <http://www.voanews.com/> (erişim tarihi: 22.12.2016)

Bakanlığı'ndan, faaliyetleri için, 684.004.000USD ödenek almıştır.⁸⁷ Her ne kadar yönetim kurulunda ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan bir temsilci olsa da (geleneksel olarak Dışişleri Bakanları, BBG'nin Yönetim Kurulu'nda yer almaktadır) ve finansman için gerekli kaynağı Bakanlık'tan karşılasa da BBG, kamudan bağımsız çalışan bir kurum olarak kendini tanıtmakta ve ABD kamu diplomasisi faaliyetlerinde etkin olarak yer almaktadır.

2.4. Resmi Kurumlar Arasındaki Eşgüdüm Konusu

ABD'de farklı bakanlıkların ve resmi kurumların kamu diplomasisi faaliyetlerinin içinde olmasının en önemli nedeni, tek tek hepsinin yabancı ülkelerle temas gerektirecek birbirinden bağımsız çalışmalar yürütüyor olmasıdır. Savunma, istihbarat, bilgi vermek, güvenlik, diplomatik temsil, tanıtım, kültür, kalkınma ve işbirliği gibi farklı amaçlara yönelik çalışan bu kurumların faaliyetlerinin kimi zaman birbiriyle kesişmesinden, çakışmasından dolayı ortaya problemler çıkabilmektedir. Kurumların benzer faaliyetlerine farklı isimler vermesi, bunları farklı yorumlayıp anlamlandırması gibi aslında son derece basit görünen konular, problemlere neden olabilmektedir. Örneğin, Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi alanına dahil ettiği bir konuyu, Savunma Bakanlığı stratejik iletişim çalışmasının gereği olarak yorumlayabilmektedir. Bu da benzer amaçla, aynı alanda, farklı uygulamaların yapılmasına, gereksiz insan gücü ve maddi kaynak kaybına hatta birbiriyle ters eylemlerin oluşmasına ve tüm çabaların boşa çıkmasına sebep olabilmektedir.⁸⁸

Resmi kurumların yanı sıra sivil örgüt ve kuruluşların da rol aldığı ve bu sebeple iyice karmaşıklaşan kamu diplomasisi çalışmalarının, bir merkezden

⁸⁷ Nakamura, Weed, "US Public Diplomacy" ,9-15.

⁸⁸ *Ibid.*

koordine edilmesi, kopuklukların giderilerek aralarındaki bağı güçlendirilmesi gerekmektedir.⁸⁹

Bunun için ABD’de bu yüzyılın başından itibaren, kurumlararası koordinasyon eksikliğini giderilmesi çalışmaları yapılmaktadır.⁹⁰ 2006 yılında kurulan, ‘Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Politikaları Koordinasyon Komitesi’ (*Policy Coordinating Committee for Public Diplomacy and Strategic Communication-PCC*), bu alanda atılmış çok önemli bir adımdır.⁹¹ Komite’nin ilk icraatlarından biri, hem kamu diplomasisi çalışmalarında yer alan kurumlara rehberlik etmesi hem de koordineli çalışmanın yollarını göstermesi açısından önemli bir belge olan: ‘Birleşik Devletler Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Ulusal Stratejisi’ (*US National Strategy for Public Diplomacy and Strategic Communication*) belgesini yayınlaması olmuştur.⁹²

Bu belge, Amerika Birleşik Devletleri’nde, Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı dahil resmi ya da yarı-resmi tüm kurumların kamu diplomasisi faaliyetlerinde dikkat etmeleri gereken noktaları sıralamaktadır.⁹³ Buna göre tüm kamu diplomasisi ve stratejik iletişim faaliyetleri;

- Özgürlük, insan hakları ve eşitlik prensiplerini temel almalıdır.
- ABD’nin fikirlerini paylaşan kitlelere ve topluluklara ulaşmalıdır.
- Demokrasi ve özgürlük için yapılan mücadeleleri desteklemelidir.

⁸⁹ Leonard, “*Public Diplomacy*”, 10.

⁹⁰ Kamu diplomasisinin merkezi bir idare altında yönetilmesi adına yapılan ilk koordinasyon çalışmasının ürünü 2002’de kurulan ‘*Strategic Communication Policy Coordinating Committee*’ idi ancak, yeterince verimli çalışmadığı için kapatıldı.

⁹¹ <http://www.nyu.edu/brademas/pdf/publications-moving-forward-strategic-communication-public-diplomacy.pdf> (erişim tarihi: 29.09.2016)

⁹² Nakamura, Weed “*US Public Diplomacy*”, 9-15.

⁹³ http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/state/natstrat_strat_comm.pdf (erişim tarihi: 29.09.2016)

- Nefret ve baskı içeren ideolojilere karşı durmalıdır.⁹⁴

Dışişleri Bakanlığı'na bağlı çalışan Kamu Diplomasisi ve Kamusal İşler Müsteşarlığı'nın başkanlık ettiği, Dışişleri, Savunma, Hazine Bakanlıklarının, Ulusal Güvenlik Konseyi'nin ve ABD'nin istihbarat ajanslarının temsilcilerinin bulunduğu Komite; kamu diplomasisi faaliyetlerinde çalışacak yeni merkezlerin oluşturulması için de görevlendirilmiştir. Örneğin; Savunma Bakanlığı bünyesinde kurulan ve özellikle karşıt-terör eylemleriyle ilgili çalışmalar yürüten, araştırmamızın önceki sayfalarında incelediğimiz, Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi (GSEC) bunlardan biri olmuştur. Bu durum, PCC'nin kamu diplomasi faaliyetlerinde sadece koordine edici ve düzenleyici değil aynı zamanda kurucu ve belirleyici bir role de soyunduğunu göstermektedir. Ayrıca, PCC bünyesinde, ABD'de savunma ve güvenlik için çalışan en temel kurumların temsilcilerinin olması bu ülkede kamu diplomasisi çalışmalarında kültürel, sanatsal, toplumsal, beşeri konuların yanında savunma ve güvenlik konularına özel vurgu yapıldığını göstermektedir.

Özetlemek gerekirse; 2009 yılından itibaren hız kazanan bir şekilde, ABD'de kamu diplomasisinin yıldızının parladığı bir dönemden geçilmektedir. Barack Obama'nın ABD Başkanı olduğu bu dönemde, kamu diplomasisi alanında stratejik değişiklikler meydana gelmiş, yeni kurumlar görev almıştır. Obama'nın Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın da bu çalışmalarda önemli izleri olduğu görülmektedir. 2009 yılında verdiği bir demeçte, Clinton şunları söylemiştir:

⁹⁴ http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/state/natstrat_strat_comm.pdf (erişim tarihi: 29.09.2016)

“ABD’nin, dünyanın gözünde gittikçe azalan olumlu imajını düzeltmek için, bütün diplomatik, ekonomik, askeri, siyasi, yasal ve kültürel araçlar içinden en uygun olanını ya da olanlarının bileşimini kullanacağız.”⁹⁵

Şubat 2009’da düzenlenen; devlet yetkililerinden akademisyenlere, sanatçılardan özel sektör temsilcilerine, büyük şirketlerin başkanlarına kadar çok geniş çaplı bir katılımın olduğu ‘*The Elements of Smart Power: Re-inventing Public Diplomacy*’ (Akıllı Gücün Unsurları: Kamu Diplomasisinin Yeniden Keşfi) adlı konferansın sonuç bildirgesi de ABD’nin yeni kamu diplomasisi politikasının bir özeti gibidir.⁹⁶ ‘*The White Oak Recommendations*’ (White Oak Tavsiyeleri) adıyla anılan sonuç bildirgesinde kamu diplomasisini yakından ilgilendiren kararları, Emine Akçadağ yazdığı makalede sadeleştirip şöyle listelemiştir:

- 1- Kamu diplomasisi bütünsel bir yaklaşımla yapılmalı; uygulamalar farklı coğrafya, din, dil, sınırlar, kültür, etnik gruplara göre ayrılmamalıdır.
- 2- Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı’nın yapısı gerek bütçe gerekse personel açısından güçlendirilmelidir.
- 3- Özel sektör ve STK’lar kamu diplomasisi çalışmalarının içine daha çok dahil edilmelidir.
- 4- İletişim teknolojilerinin ve internetin sağladığı olanaklardan yararlanılmalı. İletişime yepyeni bir boyut getiren sosyal medya ağlarının (özellikle *Twitter, Facebook, Youtube*) yarattığı yeni iletişim ortamına uyum sağlanmalıdır.⁹⁷

⁹⁵ Emine Akçadağ, “ABD’nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç...” 3.

⁹⁶ <http://csc.asu.edu/2009/02/20/nothing-new-in-white-oak-recommendations-on-public-diplomacy/> (erişim tarihi: 15.12.2106) ‘The White Oak Recommendations’ adıyla anılan bu kararlar tavsiye niteliğindedir. Ancak, kimi kaynaklara göre, 2009’dan sonra uygulanmaya başlayan kamu diplomasisi çalışmalarının karakterlerini belirlemiştir

⁹⁷ *op.cit.*3

Aynı dönemde, Başkan Obama hem gittiği yurt dışı seyahatlerde hem de katıldığı toplantılarda yukardaki dört temel unsuru vurgulayan konuşmalar da yapmıştır. Örneğin, önce 4 Haziran 2009'da Kahire'de, sonra da 11 Temmuz 2009'da Gana'da yaptığı konuşmalarda, White Oak Tavsiyeleri'ne değinerek özellikle bütünsellik konusunu işlemiştir.⁹⁸

Bush yönetiminin ardından, dünya genelinde büyük prestij kaybeden ABD'nin, yeniden yapılandığı kamu diplomasisi faaliyetleri, bunları gerçekleştiren aktörleri, kurumları ve işleyişi görüp anlamak, buradan Türkiye'deki benzer çalışmalara bir model çıkartmak mümkün görünmektedir. Araştırmanın son bölümünde değinilecek bu modelden önce, günümüzde Türkiye'deki kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir tablosunu çıkartmak doğru olacaktır. Araştırmanın 3. Bölümü'nde, Türkiye'nin kamu diplomasisi tablosu detaylı olarak incelenmektedir.

⁹⁸ Barack Obama, Hussein ismini taşıdığını, Afrikalı Müslüman bir aileden geldiğinin babasının Kenyalı olduğunu, köklerinin Endonezya'da olduğunu, Endonezya'da yaşadığı yıllarda ezan sesi dinlediğini, burada eğitim aldığını yaptığı konuşmalarda söylemiştir. Kur'an-ı Kerim'e göndermelerde bulunup, İslam Dili'nin eğitime, bilime katkılarından bahsetmiştir. Bu konuşmalarıyla bireysel olarak kamu diplomasisi faaliyetlerinin içinde bir rol almıştır. Bu rol, ABD'nin özellikle Müslüman ülkelere yönelik kamu diplomasisi çalışmalarını destekler nitelikte olmuştur.

3. Bölüm:

Türkiye’de Kamu Diplomasisi Uygulamaları

Türkiye, köklü ve eski diplomasi geleneğine sahip bir ülke olsa da kamu diplomasisi çalışmalarının geçmişi, yakın tarih çerçevesine girebilecek kadar yenidir. SSCB’nin yıkılmasının ardından Orta Asya’da ve Yugoslavya’nın parçalanmasıyla Balkanlar’da yaşayan Müslüman ve Türk kökenli halklara yönelik olarak Türkiye’nin kamu diplomasisi çalışmaları içine girme ihtiyacının arttığını görüyoruz. Türkiye, dünyanın bu bölgelerinde yaşayan halklara onlarla olan ortak dil, din, kültür ve tarih bağlarını kullanarak ulaşmayı hedeflemiş ve kamu diplomasisi çalışmalarını bu ortak özelliklere göre şekillendirmiştir. Kamunun liderliğinde gerçekleşen bu çalışmalarda göze çarpan en önemli unsur, bunların sadece karşı devletlerin karar vericilerine yönelmesi değil, doğrudan yabancı kamuoylarına yönelik olarak yapılmasıdır. Bu özelliğiyle, kamu diplomasi çalışmaları geçtiğimiz çeyrek asır içinde Türk Dış Politikası için gittikçe artan bir öneme sahip olmuştur.⁹⁹

Soğuk Savaş’ın bitmesiyle başlayan, 1992’den sonra ivmelenen bu çalışmaların, Türkiye’de özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AKP) tek başına iktidar olduğu, 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri’nden sonra farklı bir boyut kazandığını söyleyebiliriz. Yabancı ülkelere yönelik yapılan, kalkındırma ve insani yardım odaklı faaliyetler, bunun yanında kültür, sağlık ve eğitim alanlarında işbirliği çalışmaları; hem AKP [dönemi] Dış Politikasının önemli konularından biri olmuş hem de bu kapsamda öncelikli kamu diplomasisi çalışmalarını belirlemiştir.

⁹⁹ Akçadağ Emine, “*Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi*” (Kamu Diplomasisi Enstitüsü) <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf> (erişim tarihi: 11.11.2016)

Muharrem Ekşi gibi, yakın dönem AKP Dış Politikasını inceleyen araştırmacılar, Türkiye’de kamu diplomasisi uygulamalarının temeline, 13 Temmuz 2010’da yürürlüğe giren, Dışişleri Bakanlığı Yeni Teşkilat Kanunu’nu koymaktadır. ‘Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu’ adıyla anılan bu yeni yasa uyarınca, Türk Dışişleri Bakanlığı bünyesinde 9 adet yeni Genel Müdürlük, bir adet de yeni Başkanlık kurulmuştur.¹⁰⁰ Açılan bu 10 adet yeni birim arasında 3 tanesi, kamu diplomasisi ile ilgilidir. Bunlar; 2010 yılından itibaren Dışişleri Bakanlığı’nın kamu diplomasi faaliyetlerinde önemli roller üstlenmişlerdir:

- 1- Enformasyon Genel Müdürlüğü
- 2- Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü
- 3- Diplomasi Akademisi Başkanlığı

2010 yılında meydana gelen bu değişimi, Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetleri için yeni bir dönemin kapılarının aralanması olarak tanımlamak hiç de yanlış olmayacaktır. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü yetkilileriyle yapılan mülakatın sonunda alınan yanıtlar da bu yorumu destekler niteliktedir. İlk soruda, T.C. Dışişleri Bakanlığı’nın koordine ettiği kamu diplomasisi uygulamaları hakkında bilgi sorulmuştur:

“Kamu diplomasisi faaliyetlerinin Dışişleri Bakanlığı’nın görev ve yetkileri kapsamında sürekli bir şekilde gerçekleştirilmesine devam edilmekte olup, son yıllarda anılan faaliyetlere hız verilmiş, bu kapsamda diğer araçlarla birlikte sosyal medya ve kurumsal internet sitelerinden de giderek artan şekilde yararlanılmaya başlanmıştır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine ve kapsamının

¹⁰⁰ Muharrem Ekşi, “Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış politikası” (Ankara: Siyasal Kitapevi, 2014),178.

genişletilmesine gayret edilmektedir. Örneğin, 2016 yılında (4 Kasım itibarıyla) Dışışleri Bakanlığı tarafından 281 basın açıklaması yapılmış olup, Bakanlık Twitter hesaplarının takipçi sayısı 1,2 milyona, Bakanlık internet sitesi ziyaretçi sayısı ise 4 milyona ulaşmıştır.¹⁰¹”

Türkiye’de kamu diplomasi alanında en etkin kurumlardan biri olan Enformasyon Genel Müdürlüğü, bu alandaki faaliyetlerin temel amaçlarını ve Türk dış politikasındaki yerini aynı mülakatta şu şekilde yanıtlamıştır:

“Dışışleri Bakanlığı tarafından gerçekteştirilmekte olan kamu diplomasisi faaliyetleri esas itibarıyla dış politikamızın temel ilkelerinin, hedeflerinin ve uygulamalarının uluslararası kamuoyuna doğru ve kapsamlı şekilde iletilmesi, ulusal hak ve çıkarlarımızın savunulması ve korunması, ölkemizin uluslararası alanda etkinliğinin ve görünürlüğünün artırılması, ölkemizin tanıtımının yapılması, uluslararası kamuoyunun ölkemiz hakkında doğru şekilde bilgilendirilmesi ve önyargılarla mücadele edilmesi gibi çeşitli hedefleri kapsamaktadır. Bu çerçevede, dış politikamız bakımından kamu diplomasisi faaliyetlerine önem ve öncelik atfedilmektedir.¹⁰²”

Dışışleri Bakanlığı’ndaki yeninden yapılanmayı, kamu diplomasisi alanında hem bakanlık hem de diğer kamu ve özel kurumların çalışanları için bir milat olarak kabul ederek araştırmanın bundan sonraki bölümünde Türkiye’de bu alanda faaliyette bulunan aktörler daha yakından incelenmiştir.

¹⁰¹ T.C. Dışışleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan mülakat (11.11.2016)

¹⁰² *Ibid.*

3.1.Türkiye’deki Kamu Diplomasisi Aktörleri ve Kullandıkları

Yöntemler:

3.1.1. Dışişleri Bakanlığı’na Bağlı Kurumlar

Türkiye’de dış politikayı uygulamak ve koordine etmek, yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla ilişkileri yürütmek, diğer Bakanlık ve kuruluşların dış politikayı etkileyen faaliyet ve temaslarının dış politikaya uygunluğunu sağlamak, bu faaliyetleri koordine etmek ve bunlara katılmak görev ve yetkisi, 6004 Sayılı ‘Dışişleri Bakanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’ uyarınca, Dışişleri Bakanlığı’na verilmiştir.¹⁰³ Bakanlık, kamu diplomasisi faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve koordine edilmesi konusunda da aktif rol oynamaktadır. Bu çalışmaların genel bir değerlendirmesini ilerleyen sayfalara ve son bölüme bırakarak, bu bölümde Dışişleri Bakanlığı’nda kamu diplomasisi faaliyeti yürüten birimlere bakmak gerekmektedir:

a. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü:

Türkiye’de, Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki Kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinasyonu ve gerçekleştirilmesi, Dışişleri Bakanlığı’nın diğer ilgili birimleri ve dış temsilcilikleriyle birlikte Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.¹⁰⁴ Bu tariften yola çıkarak, Türk Dışişleri Bakanlığı’nın tüm bağlı birimleri ve yurt dışındaki temsilciliklerinin aslında birer kamu diplomasisi uygulayıcısı oldukları anlaşılmaktadır. Enformasyon Genel Müdürlüğü’nden; bu

¹⁰³ <http://www.mfa.gov.tr/data/bakanlik/mevzuat-2013.pdf> (erişim tarihi: 26.12.2016)

¹⁰⁴ T.C. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan mülakat, (11.11.2016)

uygulamalarda derleyici, koordine edici ve strateji belirleyici bir rol oynaması beklenmektedir.

Enformasyon Genel Müdürlüğü'yle yapılan mülakatta, kurumun çalışmalarında özel bir hedef kitle belirleyip belirlemediği, eğer belirliyorsa bunun hangi kriterlere göre şekillendiği, kampanyaların başarısını hangi yöntemlerle ölçtükleri, başarısızlık halinde nasıl bir politika izledikleri sorulmuştur:

“Kamu diplomasisi faaliyetlerinin planlanmasında hangi ülkelere ve/veya hedef gruplara yönelik olarak ne tür faaliyetler gerçekleştirilebileceği hususu değerlendirilmekte, bu çerçevede farklı kamuoylarının kendine has özellikleri de dikkate alınmaktadır. Gerçekleştirilen faaliyetlerin etkileri ve yansımaları takip edilmekte, edinilen tecrübelerden müteakip faaliyetlerin planlanması çalışmalarından yararlanılmaktadır¹⁰⁵.”

Enformasyon Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi birimi olarak öncelikle bilgi vermektedir. Tek taraflı iletişim kurarak, Dışişleri Bakanlığı'nın savlarını yabancı devlet ve toplumlara iletmektedir. Kamu diplomasisinin “enformasyon” boyutuna odaklanan Genel Müdürlüğün, çift taraflı iletişim yapmaması, kamu diplomasisi çalışmalarındaki eksiklik olarak belirtilmektedir.¹⁰⁶ Bununla beraber, Genel Müdürlük, eskiden olduğu gibi (2010 yılı öncesi) bilgilendirme amacıyla önemli gördüğü konularda basın bültenleri, bilgilendirme toplantıları düzenlemeye devam etmektedir. Bu çalışmaların, 2010 yılından sonra da şeklen ve içerik olarak çok fazla değişmediği, sadece biraz daha planlı ve programlı bir halde sunulmaya başladığı görülmektedir. Geçen zaman

¹⁰⁵ T.C. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan mülakat, (11.11.2016)

¹⁰⁶ Ekşi “*Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dışpolitikası*”, 179.

içinde en önemli farkın, Genel Müdürlüğün paylaşımlarında e-posta ve sosyal medya hesaplarını aktif olarak kullanmaya başlaması olduğu söylenebilir.¹⁰⁷ Genel Müdürlüğün bu dijital alanlardaki paylaşımları, Türkçe dışında farklı dillerde de yapılmaktadır. Müdürlüğün, web sitesi İngilizce, Fransızca, Arapça versiyonlarıyla yenilenmiştir.¹⁰⁸ Ancak, bu kanallardan bilgi verme dışında başka bir eylem olmamakta, yabancı bireylerle ve kurumlarla karşılıklı iletişim içine girilmemektedir.

b. Dışişleri Bakanlığı Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İlişkiler

Genel Müdürlüğü:

Genel Müdürlük, temel olarak, yabancı ülkelerde siyasi ve kültürel alanlarda Türkiye'yi tanıtmayı hedeflemektedir. Kültürel ilişkilerin, yabancı ülkelerle kurulan bağları güçlendirdiğinden hareketle, kamu diplomasisi çalışmalarının temeline, kültürel faaliyetleri almaktadır. Bu açıdan bakıldığında Genel Müdürlük; Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi çalışmalarının kültürel boyutunu yönlendirmektedir. Türkiye'nin dünyada büyük bir kültürel potansiyele sahip olduğunu; kültür ve sanatın evrensel özelliği sayesinde de bunun tüm insanlığa ulaşmada kullanılması gerektiğini söyleyen Genel Müdürlük; yaptığı kamu diplomasisi faaliyetlerini şu şekilde sıralamaktadır:¹⁰⁹

- Sergiler açmak;
- Türk yılı organizasyonları yapmak;
- Kültür ve sanat festivalleri düzenlemek;¹¹⁰

¹⁰⁷ *Ibid*,180.

¹⁰⁸ T.C. Dışişleri Bakanlığı 2012 yılı İdare Faaliyet Raporu, (Ankara, 2012,) 107.

<http://www.mfa.gov.tr/data/bakanlik/2012-faaliyet-raporu.pdf> (erişim tarihi 18.11.2016)

¹⁰⁹ <http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda-tanitimi.tr.mfa> (erişim tarihi 18.11.2016)

¹¹⁰ 2015 yılında çoğu yurtdışındaki Türkiye misyonları tarafından düzenlenen 200'e yakın kültür ve sanat etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerin bir kısmı, 2015 yılının Çanakkale Kara ve Deniz Savaşları'nın 100.Yıldönümü olması sebebiyle düzenlenen anma etkinliklerinden oluşmuştur. Daha

- Türkiye haftaları düzenlemek; (Örneğin, Türk Yemekleri Haftası)
- Türk dış politikası ile ilgili konferanslar düzenlemek;
- Tanıtım filmleri ve belgeseller çekmek.

Genel Müdürlük bünyesinde, üç birim çalışmaktadır: Kültür İşleri Genel Müdür Yardımcılığı, Yurt Dışı Tanıtım Genel Müdür Yardımcılığı ve Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı.

Yurt Dışı Tanıtım Genel Müdür Yardımcılığı, Türkiye'nin tüm dünyada etkin bir biçimde tanıtımını yapmayı hedefler. Çalışmaları uzun vadeye yayılmıştır. Bu hedefe sadece yabancı toplumlar değil aynı zamanda bu ülkelerde yaşayan Türk kökenli soydaşlar da dahil edilmiştir.¹¹¹

Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı ise; kamu diplomasisinin bir boyutu olarak kültürel diplomasiyi ele alır ve Türkiye ile yabancı devletler arasında kültürel ilişkileri geliştirmeyi hedefler.¹¹² Yabancı ülkelerde Türk Sineması Günleri, Türk Kültür Günleri gibi etkinliklerin düzenlenmesi; bazı ülkelerde 'Türk Yılı' ilan edilmesi gibi faaliyetleri organize eder. Ayrıca, ikili ya da çok taraflı kültürel iş birliği anlaşmaları imzalanmasını hedefler. AKP Hükümetleri 2014 yılına kadar olan dönemde, toplam 29 ülkeyle kültürel iş birliği ve değişim anlaşması imzalamıştır.¹¹³

Kültürel Diplomasi alanı, Dışişlerinin, Kültür Bakanlığı ile ortak çalışmalar yapmasını da gerektirmektedir. Örneğin, Kültür Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'nın yaptığı bir dizi çalışma, Dışişleri

fazla bilgi için bakınız: <http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-duzenlenen-kulturel-etkinlikler.tr.mfa> (erişim tarihi: 21.11.2016)

¹¹¹ <http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda-tanitimi.tr.mfa> (erişim tarihi: 29.11.2016)

¹¹² Ekşi "Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dışpolitikası". 181.

¹¹³ <http://disiliskiler.kultur.gov.tr/TR,22118/imzalanan-ikili-ve-cok-taraflı-belgeler.html> (erişim tarihi: 29.11.2016)

Bakanlığı'nın kamu diplomasisi faaliyetlerinin çemberine girmektedir. Türk kültürünün ve ulusal kültür varlıkları ile değerlerinin dünyaya tanıtımına katkıda bulunacak biçimde geliştirmeyi ve sürdürmeyi amaçlayan Kültür Bakanlığı¹¹⁴, 'Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Türkçe Dışındaki Dillerde Yayımlanmasına Destek Projesi' (kısa adıyla TEDA) ile aktif olarak kamu diplomasisi faaliyetine girmiş olmaktadır.

“TEDA, Türk kültür, sanat ve edebiyatının klasik ve çağdaş eserlerinin ilgili ülkelerin tanınmış yayınevlerince Türkçe dışındaki dillere çevrilmesi, o dilin konuşulduğu ülke veya ülkelerde yayımlanması ve tanıtılması esasına dayalı bir çeviri ve yayım destek projesidir.”¹¹⁵

TEDA, resmi olarak Dışişleri Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı'nın birlikte yürüttüğü bir proje halinde devam etmektedir.¹¹⁶ Bu özelliği ile, Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarında dikkat çekicidir. Zira, yapılan araştırmalarda, Türkiye'de birden fazla Bakanlık'ın resmi olarak birlikte yürüttüğü benzer bir projeye rastlanılmamıştır. Genelde kurumlardan biri projenin sahibi görülmekte, diğer kurumlar üstü kapalı olarak desteklerini sürdürmektedir.

c. Dışişleri Bakanlığı Diploması Akademisi:

Akademi hem Türk hem de yabancı diplomatlara hizmet içi eğitim sunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında akademinin yürüttüğü, 'Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı', Dışişleri Bakanlığı'nın kamu diplomasisi

¹¹⁴ <http://disiliskiler.kultur.gov.tr/TR,22091/misyon-ve-vizyon.html> (erişim tarihi: 29.11.2016)

¹¹⁵ <http://disiliskiler.kultur.gov.tr/TR,128733/teda-projesi-nedir.html> (erişim tarihi 29.11.2016)

¹¹⁶ Yazar, Muharrem Ekşi iki bakanlığın ortak kamu diplomasisi çalışmasını değerlendirirken, bunu 'Dış Kültür Bakanlığı'nın bir ürünü olduğunu söylemekte, Türkiye için bu tür projelerin farklı kamu kuruluşlarınca yürütülmesinin güzel bir örneği olduğu belirtmektedir.

çalışmalarının eğitim faaliyetleri alanına dahil ettiği bir programdır. Program, *web* sitesinde şu şekilde tanıtılmaktadır:

“Eğitim programı, çok kültürlü bir ortamda bir araya gelen genç diplomatlar için önemli bir platform oluşturmakta ve Türkiye’nin küresel varlığı, prestiji ve kamu diplomasisinin geliştirilmesinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu bağlamda, eğitim programı Türkiye’nin medeniyeti, tarihi, sanatı, müziği, edebiyatı ile dış politika ve diplomasisini çok geniş bir katılımcı kitesine tanıtan önemli bir girişimdir.”¹¹⁷

Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmede, Akademi bünyesinde, Türk diplomatlarına kamu diplomasisi konusunda eğitim verilip verilmediği de soruldu. Özellikle, kurum içi eğitimlere önem veren Akademi’nin yeni atanan Türk diplomatlarının alması gereken temel eğitim ve becerilerinin yanında, kamu diplomasisi alanında da çalışmalar yaptığı söylendi:

“Dışişleri Bakanlığı Diploması Akademisi bünyesinde, Bakanlık personeline yönelik olarak düzenlenen çeşitli eğitim programlarında kamu diplomasisi konusuna da yer verilmekte ve böylece Bakanlık personelinin bu alanda bilgilendirilmesi sağlanmaktadır.”¹¹⁸

Türkiye’de, Dışişleri Bakanlığı, kamu diplomasisinin özellikle bilgilendirme, tanıtım, kültür ve eğitim boyutlarını ele alan çalışmalarını yukarıda incelenen kurumlar eliyle yerine getirmektedir. Bunun yanında, Başbakanlık da Türkiye’de kamu diplomasisi alanında önemli roller üstlenmiş bir diğer resmi kurumdur.

¹¹⁷ <http://diab.mfa.gov.tr/tr/egitim-programlari/uluslararasi-egitim-programlari/uluslararasi-genc-diplomatlar-egitim-programi/> (erişim tarihi: 29.11.2016)

¹¹⁸ T.C. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan mülakat, (11.11.2016)

3.1.2. Başbakanlık'a Bağlı Kurumlar:

Başbakanlık bünyesinde, kamu diplomasisi uygulamalarını planlamak, yürütmek ve koordine etmek amacıyla kurulmuş bir adet Koordinatörlük ve kamu diplomasisi çalışmalarına ayrılmış maddi fonları idare eden farklı birimler bulunmaktadır.

a. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü:

2010 yılında kurulan Koordinatörlük; AKP dönemi Kamu diplomasisi uygulamalarının koordinasyonunu sağlamak amacıyla, bizzat dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın diplomasi başkanışmanlığını yapan Dr. İbrahim Kalın'ın girişimleriyle kurulmuştur.¹¹⁹ Dr. İbrahim Kalın ismi, Türkiye'deki kamu diplomasisi çalışmalarının hem AKP hem de Başbakanlık bünyesinde etkin olarak planlanması ve bunları uygulayacak yeni kamu kurumlarının belirlenmesi sürecinin başındaki isim olduğu için kayda değerdir.

Koordinatörlük, Türkiye'nin dış politika hedeflerine ve çıkarlarına uygun olarak yabancı kamuoylarını etkilemek için çalışmaları planlamak, düzenlemek ve benzer konularda çalışan kurumlar arasında, koordinasyonu sağlamak amacıyla kurulmuştur.¹²⁰ Türkiye'nin uluslararası toplumda etkin olarak tanıtılmasını hedefler. Bunun için de kurum, kamu diplomasisinin propaganda yönünü kullanmayı

¹¹⁹ <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kurulus/7> (erişim tarihi: 02.12.2016)

¹²⁰ <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8> (erişim tarihi: 02.12.2016) Koordinatörlüğün temel amacı şöyle bildirilmiştir: 'Kamu diplomasisi alanında yürütülecek çalışmalar ile stratejik iletişim ve tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak. Türkiye'nin tanıtımında ve algı yönetiminde merkezi bir öneme sahip olan ve diplomasi, dış yardımlar, bilim ve teknoloji, ekonomi, yüksek öğretim, turizm, kültür, sanat ve medya gibi geniş bir alana yayılan kamu diplomasisi faaliyet kalemlerinin koordinasyonunu sağlayarak, Türkiye'nin stratejik iletişimine ve etkin tanıtımına katkıda bulunmak.'

amaçlamaktadır. 30 Ocak 2010 tarihli, 27478 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren yeni kurumlardan biridir. Bunun bir sonucu olarak kuruluş misyonunu açıklarken şu ibareleri kullanmıştır:

“Türkiye’nin diplomasi, dış yardımlar, bilim ve teknoloji, ekonomi, yüksek öğretim, turizm, kültür, sanat ve medya gibi geniş bir alanda yeni potansiyellerinin dünya kamuoyunda tanınmasını sağlamak.”¹²¹

Koordinatörlük, kuruluş misyonunda kamu diplomasisi faaliyetlerini düzenleme ve yönlendirme görevini sadece kamusal alanda değil aynı zamanda sivil alanda da üstlenmiş görünmektedir. Bu konudaki çalışmaları, bazı yazarlar tarafından çok etkili olarak görülmesi de¹²² Koordinatörlüğün dış toplumlara yönelik faaliyetleri daha örgütlü bir yapıda düzenlenmesi görevini etkin bir şekilde yerine getirdiğini düşünen yazarlar da vardır.¹²³ Buna göre, bir çatı kurum iddiasında olan Koordinatörlük, kamusal alanda faaliyetleri olan diğer bazı kurumlarla ortak çalışmalar yürütmektedir. Bunlar sırayla; Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA), Anadolu Ajansı (AA), Başbakanlık Tanıtım Fonu’dur.¹²⁴ Bu kurumların bazılarında bu bölümün ilerleyen satırlarında değinilmiştir.

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü; Medya Çalışmaları, Siyasal İletişim, Kültürel Çalışmalar, Kurumsal Çalışmalar ve Proje Geliştirme birimlerinden

¹²¹ Bünyamin Uzuncan, “Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Ruhi Coğrafyası”,(Dib Analiz, Ak Parti Genel Merkez Gençlik Kolları, Sayı 2013/30, Ekim 2013), 20.

¹²² Ekşi “Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dışpolitikası”,185.

¹²³ Yağmurlu, “Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi”,21.

¹²⁴ <http://www.iletisimvediplomasi.com/yeni-medya-ve-kamu-diplomasisi-aktoru-olarak-byegm/#more-168> (erişim tarihi: 06.12.2016)

oluşmaktadır. Kurum bu birimlerin yaptığı faaliyetleri 3 temel başlık altında toplamakta ve bunları hem dünya hem de Türk kamuoyuna, kurumun internet sitesinde sıralandığı şekliyle sunmaktadır: Üniversite Programları, Siyasal İletişim Faaliyetleri, Medya ve Tanıtım Faaliyetleri.

Üniversitelere yönelik yapılan faaliyetlerin neredeyse tamamı, Türkiye'deki üniversitelerde gerçekleşmektedir. Sadece, Gençlik Programları adı altında düzenlenen etkinliklere, yabancı üniversite öğrencileri davet edilmekte ama etkinlikler yine, Türkiye'de yapılmaktadır.

Koordinatörlüğün yürüttüğü, Siyasal İletişim Faaliyetleri ise, Koordinatörlük tarafından belirlenen tarihsel, ekonomik, kültürel ve siyasi konularda Türkiye'den ve dünyanın farklı ülkelerinden uzmanların, akademisyenlerin, akil insanların Türkiye'ye davet edilerek yapılan toplantılar şeklinde gerçekleşmiş görülmektedir. Bu faaliyetler arasında yer alan, İstanbul Küresel Forumu, katılım hacmi bakımından diğerlerinden farklılaşmakla birlikte, genel yapısı itibariyle yine Türkiye'de düzenlenen uluslararası nitelikte bir toplantı olmanın ötesine geçememiştir. Tüm bu toplantılarda, Türk ve yabancı basın mensuplarının, akademisyenlerin, siyasilerin bir araya gelip görüşlerini sunmuş olması elbette ki değerli bir çabanın ürünüdür ancak, bunun etkin bir kamu diplomasisi faaliyetine dönüştüğü konusunda şüpheler vardır. Özellikle, bu etkinliklerin hemen hepsinin Türkiye'de gerçekleşmesi, kamu diplomasisinin yabancı ülkelere yönelik tanıtım ve propaganda yönünü zayıf bırakmaktadır.

Medya ve Tanıtım konusundaki faaliyetler de önceki satırlardaki tespiti doğrular niteliktedir. Bu faaliyetler kapsamında genelde, TRT Belgesel kanalı için yapılmış seri belgesellerin, ayrıca düzenlenen konserlerin Türkiye sınırları dışında ne

kadar etkili olduğu konusunda soru işaretleri vardır. Bu şüpheleri giderecek, bir etkinlik ölçüm ve değerlendirmesine rastlanılmamıştır.

Koordinatörlüğün, Uluslararası Basın Bilgilendirme toplantıları ve Gazeteci Heyetleri Programı, yabancı medya mensuplarının hükümet yetkilileriyle bir araya gelmesini ve her konuda bakanlardan bilgi almalarını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Tanıtım ve enformasyon açısından bu köprülerin kurulması oldukça önemli görülmektedir. Ancak, bu toplantıların Türkiye hakkında uluslararası medyada çıkan haberlere nasıl etki ettiği ölçülmediğinden bu tanıtım faaliyetlerinin sonuçları hakkında da net bir kanaate varmak zordur.¹²⁵

1862’de, Matbuat Müdürlüğü adıyla kurulan Türkiye’nin en eski kurumlarından biri olan, Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü hali hazırda Koordinatörlüğün Genel Sekreteryası olarak çalışmalarına devam etmektedir. Bu yolla, Koordinatörlük yabancı medya kuruluşları ve temsilcileriyle kurmayı hedeflediği yakın ilişkilerde, Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü’nün tecrübe ve geleneğinden yararlanmaktadır.¹²⁶

“Türkiye’nin söyleyecek sözü, bir hikayesi var.” düsturuyla çalışmalarına devam eden Koordinatörlük, Şubat 2011’de internet sitesini yayına açmıştır. *Facebook, Twitter, Instagram, Youtube* hesapları da bulunan Koordinatörlük, buradaki duyurularını Türkçe ve bazılarını İngilizce olarak yapmaktadır. İnternet sitesiyse hem Türkçe hem de İngilizce olarak güncellenmektedir.¹²⁷ Ancak, İnternet sitesinde sadece gerçekleştirilen faaliyetler duyurulmaktadır. Kamu diplomasisinin önemli ayaklarını oluşturan, burslar, dış yayınlar gibi etkinlikler sitede yer

¹²⁵ <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/gazeteci-heyetleri-programi/16#> ve <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/uluslararasi-basini-bilgilendirme/17> (erişim tarihi: 04.12.2016)

¹²⁶ <http://www.byegm.gov.tr/turkce/byegm-hakkinda> (erişim tarihi: 04.12.2016)

¹²⁷ <http://www.kdk.gov.tr/en/> (erişim tarihi: 04.12.2016)

bulmamakta, kamu diplomasisi içinde bulunan diğer kurumlardan söz edilmemekte ve bağlantı verilmemektedir.¹²⁸

Sonuç olarak, kamu diplomasisinin öncelikle uluslararası kamuoylarına yönelik yapıldığı düşünüldüğünde, Koordinatörlüğe bağlı birimlerin faaliyetlerinde bu özelliğin çok fazla gözetilmediği görülmektedir.

b. Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu:

Kamu diplomasisi çalışmalarının ihtiyaç duyduğu maddi kaynağın sağlanması amacıyla, Başbakanlığa bağlı olarak kurulmuştur. Geçmişi, 1985 yılına uzanmaktadır. Bununla beraber, ‘Türkiye’nin çıkarları doğrultusunda yabancı toplumları yönlendirici çalışmalara maddi destek sağlamak amacı’, yakın dönemde Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu’nun amaçları arasına eklenmiştir. Başbakan’ın görevlendirdiği bir Başbakan Yardımcısı, Kurula başkanlık etmektedir.¹²⁹ Ancak, Tanıtma Fonu Genel Sekreterliği’nin resmi internet sitesinde bu bilgi daha farklı olarak yazılmıştır. Kurulu’na, Başbakan’ın başkanlık ettiği bildirilmektedir.¹³⁰ Kurul’da başkanın yanında 4 tane de temsilci yer alır. Bunlar; Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) ve TRT Genel Müdürlüğü’nün temsilcileridir.¹³¹

Fon, Türkiye’nin turizm, tarih, kültür ve sanat alanlarında tanıtımını yapmayı hem sivil hem de kamu projelerine maddi destek sağlamayı amaçlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, kamunun maddi kaynağının sivil çalışmalara aktarılması önemlidir. Yapılan tüm başvurular; konusuna göre ayrıştırılıp ilgili kurul temsilcisine

¹²⁸ Yağmurlu, “*Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi*”,21.

¹²⁹ <http://www.mfa.gov.tr/basbakanlik-tanitma-fonu-projeleri.tr.mfa> (erişim tarihi: 06.12.2016)

¹³⁰ <http://www.tanitmafONU.gov.tr/Kurumsal.aspx?id=4> (erişim tarihi:06.12.2016)

¹³¹ <http://www.mfa.gov.tr/basbakanlik-tanitma-fonu-projeleri.tr.mfa> (erişim tarihi: 06.12.2016)

gönderilmekte, ilk eleme burada yapıldıktan sonra seçilen projeler, Kurul'a getirilerek oylanmakta ve kabul edilmektedir. Örneğin, 2015 yılında yapılan 15. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca belirlenmiş ve Başbakanlık Tanıtma Fonu tarafından projelendirilip hayata geçirilmiştir. Kurul'un bütçesi ve projelere ne kadar kaynak aktarıldığı konusunda yazılı bir bilgiye ulaşamamakla birlikte, 2011 yılında Yeni Mesaj Gazetesi'nde çıkan bir habere göre, 2003-2010 yılları arasında, Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan toplam 554.126.077 TL'lik maddi kaynak kullanılmıştır.¹³²

c. T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)

TİKA, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından bağımsız olan Türki Cumhuriyetler'in yeniden yapılanma, uyum ve kalkınma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, 1992 yılında kurulmuştur. Ajans, bu ülkelerde sosyal, ekonomik ve kültürel alanda birçok tanıtım, kalkınma ve insani yardım çalışması yapmıştır. Zaman içinde, TİKA'nin gittikçe artan faaliyetleri, Türkiye'nin bölgede uzun vadede önemli bir aktör olarak kendini konumlandırma çabalarına yardımcı olmuştur.¹³³

¹³² Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan son 8 yılda 554 milyon 126 bin 77 TL'lik kaynak kullanıldı. Aslan payını Kültür Bakanlığı alırken, TRT'ye de 53 proje için 31.2 milyon TL aktarıldı. DSP İstanbul Milletvekili Süleyman Yağız'ın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a yönelttiği "Başbakanlık Tanıtma Fonu'ndan yapılan ödemelerle" ilgili soru önergesine, Devlet Bakanı Hayati Yazıcı ve Başbakanlık Müşaviri, Tanıtma Kurulu Sekreteri Nevzat Gökçınar'dan yazılı cevap geldi. Yazıcı ve Gökçınar'ın verdiği bilgiye göre 2003-2010 yılları arasında Fon'dan 554 milyon 126 bin 77 TL'lik kaynak kullanıldı. (*Haber Recep Bahar: <http://www.yenimesaj.com.tr/guncel/basbakanlik-tanitma-fonunun-trt-ye-31-milyon-tl-h11000077.html> (erişim tarihi: 06.12.2016)*)

¹³³ Aynı yıllarda kurulan ve yine SSCB'den ayrılan yeni devletlerle Türkiye arasında kültürel bir köprü oluşturma hedefinde bir kurum daha vardır: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY). TÜRKSÖY Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve ülkemiz kültür bakanları tarafından 1993'de kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda, KKTC ve Rusya Federasyonu çatısındaki özerk bölgelerden de TÜRKSÖY'a katılımlar olmuştur. TÜRKSÖY'un amacı Türk kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamaktır. Bu ülkelerin kültür ve sanatının korunması, yeniden canlandırılması ve gelişmesi yönünde faaliyette bulunmaktadır. TÜRKSÖY teşkilatının ev sahibi ülkesi Türkiye'dir. Resmi dili Türkçe, yönetim merkezi Ankara'dır.

Öyle ki, 2000'lere gelindiğinde, Ajans'ın aktif olduğu coğrafya genişlemiş, verdiği hizmetler hem nitelik hem de nicelik bakımından artmıştır. Başta, Orta Asya olmak üzere; Ortadoğu, Kafkasya, Afrika ve Balkanlarda Türk Dış Politikası'nın önceliklerini uygulayarak çalışmalarına devam etmiştir. TİKA, kardeş ve akraba ülkelere yönelik olarak yaptığı çalışmaların temelinde Türkiye'nin çevresinde bir barış kuşağı oluşturma çabası bulunduğunu açıklamaktadır.¹³⁴ Daha geniş coğrafyada daha çok faaliyete girişmek, TİKA'nın daha büyük bir teşkilat haline dönüşmesi gereğini doğurmuştur. TİKA; 2002 yılında, 12 olan Program Koordinasyon Ofisi sayısını 2011 yılında 25'e, 2012 yılında ise 33'e yükseltmiştir.¹³⁵ TİKA, 'kalkınma' odaklı olarak, Türkiye dışındaki ülkelerde toplum yararına olabilecek pek çok hizmeti finanse etmiş ve Türkiye'nin adını yabancı toplumlarda duyurmayı, ülkeyi daha fazla tanıtmayı ve imajını geliştirmeyi hedeflemiştir. AKP Hükümeti'nin 2010 yılından itibaren uyguladığı aktif dış politikaya bağlı olarak TİKA, daha da büyümüştür. Bugün, 54 ülkede, 56 Program Koordinasyon Ofisi vardır. 140 ülkeye de erişim kapasitesi bulunmaktadır. Büyüme, TİKA'nın harcadığı bütçelere de yansımıştır. 2002 yılında, TİKA'nın yaptığı kalkınma yardımları 85 Milyon ABD dolarıyken, 2015 yılında bu rakam 3 milyar 913 milyon ABD dolarına yükselmiştir.¹³⁶ Anadolu Ajansı'ndan Meltem Bulur'un haberine göre, Türkiye, 'Küresel İnsani Yardımlar 2016 Raporu'nda açıklandığı üzere, 2015 yılında, ABD'den sonra 'Dünyanın 2. büyük bağışçı ülkesi' olmuş ve milli gelirinin yüzde 0,37'sini insani yardıma ayırarak, 'Dünyanın en cömert ülkesi' konumuna ulaşmıştır. Rapora göre, Türkiye'yi, İngiltere, Avrupa Birliği kurumları ve Almanya takip etmiştir.¹³⁷

¹³⁴ <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222> (erişim tarihi: 07.12.2012)

¹³⁵ Uzuncan, "Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Ruhi Coğrafyası",17.

¹³⁶ <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222> (erişim tarihi: 07.12.2012)

¹³⁷ <http://aa.com.tr/tr/turkiye/insani-yardimin-kuresel-sembolu-turkiye/696883> (haber giriş tarihi: 01.12.2016) (erişim tarihi: 07.12.2016)

TİKA'nın kalkınma yardımlarına ayırdığı rakam gerçekten çok büyüktür. Aynı yıl için (2015) Dışişleri Bakanlığı'na '2015 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu' ile tahsis edilen ödeneğin toplam 2.080.968.000TL olduğu düşünülürse TİKA'nın harcadığı ödeneğin devasa boyutu daha net anlaşılabilir.¹³⁸ Başbakanlığa bağlı bir kurumun, kamu diplomasisi çalışmalarında Dışişleri Bakanlığı'ndan kat kat büyük bütçeler kullanması dikkat çekicidir.

TİKA, kamu diplomasisinin kalkınma ve insani yardım ayağını etkili yürüten bir resmi kurumdur. Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlar'ın yanı sıra, uluslararası alanda istikrar ve düzenin sağlanması amacıyla kriz içindeki ülkelere de (Myanmar, Irak, Filistin, Etiyopya, Sri Lanka, Haiti ve Ekvator) aynı ve nakdi yardımlar yapmıştır. Bu ülkelerde öncelikle uluslararası adaletin, barışın ve huzurun yerleştirilmesi gerekliliğinden hareketle sürdürdüğü çabalar ve girişimler sonucunda, bugün kamu diplomasi alanında en aktif ve önemli aktörlerden biri haline gelmiştir.¹³⁹

Ajans, özellikle bu amaçla yaptığı çalışmalarla, ABD'de faaliyet gösteren USAID'e benzemektedir. Dünyanın farklı yerlerindeki insanların daha iyi koşullarda yaşamaları için tüm sektörlerde yapılan projelerden, yabancı üniversitelerde yapılan araştırma çalışmalarına kadar çok geniş bir alandaki kalkınma çalışmalarına destek vermesi, bunlar için çok büyük bir maddi kaynağı kullanıyor olması bu benzetmenin en önemli nedenleridir.¹⁴⁰

TİKA, özellikle, 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminden sonra yabancı

¹³⁸ 2015 Yılı Dışişleri Bakanlığı Kurumsal Mali Durum Raporu, (Temmuz 2015), 3.

http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2015_mali_rapor_2.pdf (erişim tarihi:26.12.2016)

¹³⁹ <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222> (erişim tarihi:07.12.2012)

¹⁴⁰ http://www.tika.gov.tr/tr/haber/dr_enri_hide_tika_turkiye'nin_en_ iyi_kamu_diplomasisi_aracidir-20970 (erişim tarihi: 07.12.2016)

Aynı haberde kendisiyle röportaj yapılan, Tiran Avrupa Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Enri Hide; "TİKA, Türkiye'nin sahip olduğu en iyi kamu diplomasisi aracıdır." ifadelerini kullanmıştır.

medya mensuplarına yönelik iletişim çalışmalarına da hız vermiş görülmektedir. Bu yönüyle sadece kalkınma ve insani yardım faaliyetlerine değil, Türkiye'nin savlarının yabancı kamu oylarına ve medyasına anlatılması için de çaba harcamaktadır. Geçtiğimiz Kasım ayında, TİKA'nın desteğiyle Antalya'da düzenlenen '4. Uluslararası Medya Eğitim Programı'na; Asya, Afrika, Ortadoğu ve Balkanlar başta olmak üzere, 44 ülkeden toplam 130 medya çalışanı katılmıştır. TRT Genel Müdürü Şenol Göka, programının ilk günü yabancı katılımcılara yönelik, "15 Temmuz Silahlı Darbe Girişimi, Türk Halkının Reaksiyonu ve Medyanın Rolü" başlıklı bir konuşma gerçekleştirmiştir.¹⁴¹

15 Temmuz Darbe Girişimi, yurtdışındaki Türk Okulları konusunda TİKA'nın büyük projelere girişmesine de neden olmuştur. Fethullah Terör Örgütü (FETÖ) ile mücadele kapsamında TİKA, FETÖ'nün sahibi olduğu dünya genelindeki tüm okullarla ilgili 60'a yakın uluslararası kuruluşa mektup göndermiş, bu okulların kapatılması için girişimlerde bulunmuştur. Daha önce insani yardım ve bilimsel akademik projelerin gerçekleşmesi kapsamında eğitim faaliyetlerine destek veren TİKA; darbe girişimi sonrası, yurt dışında yeni Türk okullarının açılması hedefiyle çalışmalara başlamıştır. Bu noktada, kamu diplomasisinin 'eğitim' yönüne ağırlık vermiş ve yeni kurulan Maarif Vakfı'yla bu amaç için işbirliğine girişmiştir.¹⁴²

TİKA; Başbakanlığa bağlıdır, başkanlığını Başbakan Yardımcısı yapmaktadır.

¹⁴¹ <http://aa.com.tr/tr/turkiye/44-ulkenin-medya-mensuplari-antalyada-bulusuyor/688958> (erişim tarihi: 07.12.2016) (Muhabir: Yıldız Aktaş. Haber girişi tarihi: 19.11.2016)

¹⁴² <http://aa.com.tr/tr/turkiye/tika-fetonun-gercek-yuzunu-dunyaya-anlatiyor/682557> (erişim tarihi: 07.12.2016) (Muhabir: Sultan Çoğalan. Haber girişi tarihi: 10.11.2016) Söz konusu haberde, kendisiyle röportaj yapılan Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Akgün'ün sözleri ilgi çekici: "FETÖ, yurt dışında sanki Türk milletinin resmi temsilcisiymiş gibi sahte bir algı yarattı. Maarif Vakfı ile yurt dışında FETÖ'nün eğitimdeki sahte tekel algısını kırmayı amaçlıyoruz. Anadolu insanının, Türkiye Cumhuriyeti'nin birikimini açacağı okullar ile yurt dışına taşımak ve buralarda alternatif bir eğitim kurumu, cazibe merkezleri haline getirmek amacımızdır. Türkiye'nin eğitim yoluyla doğru tanıtılmasına hizmet etmek istiyoruz." demiştir.

Teşkilatın yönetim kademesinde Dışişleri Bakanlığı'ndan bir temsilci yoktur. Bu açıdan özellikle, Dışişleri Bakanlığı'nın yaptığı kamu diplomasisi çalışmalarıyla birlikteliğin nasıl sağlandığı soruları akla gelmektedir. Bununla beraber TİKA; kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasında iş birliği mekanizması görevi yürütmekte olduğunu; tüm bu aktörleri ortak paydalarda buluşturabildiğini ve hatta Türkiye'nin kalkınma yardımlarını kayıt altına aldığını da iddia etmektedir.¹⁴³

d. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Daire Başkanlığı (YTB)

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Daire Başkanlığı, Başbakanlığa bağlı müsteşarlık düzeyinde kurulmuş, kamu diplomasisi faaliyetinde bulunan 4. resmi kurumdur. Dünyanın farklı bölge ve ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın yanı sıra ortak tarih ve kültürel mirasa sahip olduğumuz soydaş ve akraba topluluklarla olan ilişkileri düzenleyen Kurum da 2010 yılında faaliyete başlamıştır.¹⁴⁴

YTB, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının ve Türk vatandaşı olmayıp da Türkiye ile soy bağı olan yabancı halkların, Türkiye'yle olan bağlarının kopmaması ve bunun geliştirilmesi için çalışmalar yapmayı amaçlamaktadır. YTB'nin kuruluşundan bu yana, Dış Türklere yönelik bu çalışmalarını, Türk Diasporası'nın örgütlenmesi, aktifleşmesi ve sözünü dinletebilir güce ulaştırması olarak niteleyen açıklamalar yapılmıştır. Bizzat, YTB'nin başkanlığını yapmış Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ, YTB için, "Adeta, Diaspora Bakanlığı gibidir." sözlerini kullanmıştır.¹⁴⁵ YTB, yurtdışında açtığı temsilcilikler eliyle, buralarda yaşayan

¹⁴³ <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222> (erişim tarihi:07.12.2012)

¹⁴⁴ Uzuncan, "Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Ruhi Coğrafyası", 17.

¹⁴⁵ Ekşi, "Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış politikası", 218.

Türkleri örgütlemeye çalışmaktadır. Kamu diplomasisi açısından güçlü bir diasporanın varlığı, bir ülkenin yurtdışında tanıtımının yapılması, çıkarlarının korunması gibi oldukça önemli unsurları barındırdığı için çok değerlidir. Buldukları yabancı ülkelerde karar alma süreçlerini etkilemenin en önemli yollarından biri STK kurmak olduğu için YTB, Dış Türkleri öncelikle birer STK gibi çalışmaya özendirilmektedir. Türk Diasporası'nın, İsrail ve Ermeni Lobileri kadar güçlenebilmesi hedeflenmiştir.¹⁴⁶ Bunun için özellikle kültürel ve tarihsel etkileşimler yaratılmak istenmektedir. YTB, düzenlediği toplantılar, forumlar, etkinliklerle yurtdışındaki Türklerin tek bir çatı altında toplanıp birbirlerini kollayan ve birlikte hareket eden bir güç haline gelmelerini hedeflemektedir.

YTB, Türk Anayasası'nın 62. Maddesi uyarınca kurulmuştur. Bu madde yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitim, kültür, sosyal güvenlik gibi ihtiyaçlarını karşılanması görevini Devlet'e vermektedir.¹⁴⁷ YTB'nin faaliyet alanının bu yüzden geniş tutulduğu söylenebilir. Bunu da YTB vizyonunda; "Nerede bir Türk varsa, o Türk'e sonsuza kadar sahip çıkmak" şeklinde açıklamıştır. Fazla milliyetçi bir yaklaşım gibi dursa da YTB'nin genel faaliyetlerine bakıldığında daha çok kültürel bağları korumak amacıyla hareket edildiği görülmektedir. Siyasi bir duruş göze çarpmamaktadır. Bununla beraber kamu diplomasisi penceresinden YTB'ye yaklaşıldığında asıl çarpıcı olanın, YTB'nin özellikle Türkiye'de eğitim gören burslu yabancı üniversite öğrencilerine (uluslararası öğrenciler) verdiği özel önem olduğu görülmektedir. Başkanlık, bu öğrencileri, Türkiye'nin gönüllü uluslararası ilişkiler elçileri olarak tanımlamaktadır.¹⁴⁸ 2012 yılından bu yana devam eden "Türkiye Bursları" adı verilen bu uygulama çerçevesinde Türkiye'ye gelen yabancı

¹⁴⁶ *op.cit.*, 219.

¹⁴⁷ *op.cit.*, 212.

¹⁴⁸ <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal.php> (erişim tarihi: 07.12.2016)

öğrencilerle ilgili tüm organizasyon işleri, YTB'nin çatısı altında birleştirilmiştir. Bursların hangi ülkelerdeki öğrencilere verileceği de Türkiye'nin dış politikada ağırlık verdiği ülkelere göre belirlenmektedir.¹⁴⁹ Türkiye Burslarının miktarlarına bakıldığında, lisans ve lisansüstü için ayrı rakamlar göze çarpmaktadır. 2013 yılı verilerine göre; en düşüğü aylık 550TL, en yükseği de 1100TL'dir. Öğrencilerin barınması, eğitim giderleri, gidiş dönüş yol masrafları da burs kapsamına alınmıştır. Aynı yıl, Türkiye'ye burs alıp gelen öğrenci sayısı 55 bin civarındadır. Bu bursları, ABD'nin *Fullbright* burslarına benzeten yazarlar vardır. Onlara göre burslar sayesinde Türkiye, bir eğitim üssü olarak yurtdışında daha fazla itibar kazanacaktır.¹⁵⁰

3.1.3. Yunus Emre Vakfı - Yunus Emre Enstitüsü ve Türk Kültür Merkezleri

Yunus Emre Vakfı, 2007 yılında yürürlüğe giren ve aynı adı taşıyan kanun doğrultusunda, Türkiye'yi, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Kültürel diplomasi çalışmalarını resmi olarak başlatan ilk kurumdur. Bu açıdan, kamu diplomasi çalışmalarının kültürel boyutunu, Türkiye'de temsil eden ilk kurum özelliğini de taşımaktadır. Söz konusu kanun, Vakfın kurulmasını işaret ederken aynı zamanda, Ankara'da bir enstitü kurulmasını ve yurt dışında Yunus Emre Kültür Merkezleri adıyla yeni yapıların oluşturulmasını karara bağlamıştır.¹⁵¹ Bu kanun uyarınca, Yunus Emre Enstitüsü, 2009 yılında Ankara'da hizmete girmiştir.

Vakfın yönetimi, Mütevelli Heyeti tarafından yapılmaktadır. Kanun gereği

¹⁴⁹ Ekşi, “*Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış politikası*”, 216.

¹⁵⁰ *op.cit.*212

¹⁵¹ Yağmurlu, “*Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi*”,21.

onursal başkanlık, Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Muharrem Ekşi kitabında, Vakfın fikir babasının, dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül olduğunu belirtmektedir.¹⁵² Bununla birlikte, Mütevelli Heyeti Başkanlığı'nı Dışişleri Bakanı yürütmektedir. Heyet üyeleri arasında, Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı'nın temsilcileri olsa da Vakfın, asıl faaliyet alanının yurt dışı olması düşüncesiyle Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olduğu algısı da yaratılmıştır. Mütevelli Heyeti'nde TOBB Başkanı'nın olması, Vakfın ve bağlı kurumlarının yurt dışında birer STK olarak algılanmasını kolaylaştırmaktadır. Yönetiminde Bakanlık temsilcilerinin olması ve Dışişleri Bakanlığı'nın özellikle kamu diplomasisi çalışmalarındaki amaç ve yöntemleriyle örtüşen faaliyetlerde bulunması, kurumun yarı-kamu, yarı-sivil bir vakıf olarak tanınmasına neden olmaktadır. Tam anlamıyla bir STK olarak nitelenemeyecek kadar devlete bağlı görünmekte ama özellikle yurtdışında özerk bir kurum imajı çizmeye çalışmaktadır.

Vakfın yurtdışındaki yapılanmasında, yine Dışişleri Bakanlığı'nın söz sahibi olduğu görülmektedir. Vakıf, Türkiye'nin, Dışişleri Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı ülkelerle dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişi artırmak, bununla ilgili yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek amacıyla, Türk Kültür Merkezlerinin kurulmasından sorumludur.¹⁵³ Türk Kültür Merkezi'nin faaliyete geçmesi kararlaştırılan bir yabancı devlette yapılacak çalışmaları ve faaliyetlerin bütçesini belirlemek için oluşturulan kurulun başkanlığını, o ülkedeki Türk büyükelçisi ya da Dışişleri Bakanlığı temsilcisi yapmaktadır. 2009 yılında, Bosna-Hersek ve Arnavutluk'ta, 2010 yılında ise, Mısır,

¹⁵² Ekşi "Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası",196.

¹⁵³ Yağmurlu, "Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi", 22.

Makedonya ve Kazakistan'da, Yunus Emre Türk Kültür Merkezi kurulmuştur. Bu merkezlerde Türkçe dersleri de verilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Türk Kültür Merkezlerinin aslında kuruluş tarihleri, 19.yy'ın sonlarına 20.yy'ın başlarına denk gelen, Fransız Kültür Merkezi ve British Council (İngiliz Kültür Merkezi) gibi kültür merkezlerine benzediği görülmektedir.

Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadıkları ülkelerde de bu merkezler açılmış, buralarda aynı zamanda vatandaşlarımızın yaşadıkları yabancı ülkeye uyumuna yardımcı olması gayesiyle çalışmalar planlanmıştır. Almanya, İran, Irak, İsrail, Kuveyt, Suriye, Türkmenistan ve Ürdün'deki, Türk Kültür Merkezleri bu kategoride değerlendirilebileceğimiz kurumlardır. Bugün, Dünya geneline yayılmış 43 adet Yunus Emre Türk Kültür Merkezi bulunmaktadır.¹⁵⁴

3.1.4. Televizyon, Radyo Yayınları ve TRT

Televizyon ve radyo yayıncılığı, geçmişte olduğu gibi günümüzde de kamu diplomasisi çalışmalarında çok önemli bir yere sahiptir çünkü, televizyon ve radyo yayıncılığı, yabancı dillerde yapıldığında bir ülkenin sesini küresel boyutta tüm dünyaya duyurabilmektedir. Bunun yanında, yayıncılık o devletin kendi ana dilinde ama sınırların dışına yönelik olarak yapıldığında o ülkenin diasporasını hedeflemektedir. Bu açıdan, TRT, her iki türde de yayın yapabilen teknik ve içerik kapasitesine ve alt yapısına sahip bir kurumdur ve Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarında aktif rol oynamaktadır. Özellikle, 2000'lerin ikinci yarısından itibaren değişmeye başlayan yeni kamu diplomasisi stratejisinde çok kilit rol oynayan bir kurum olmuştur. Bugün de bu önemi devam etmektedir.

¹⁵⁴ <http://www.yee.org.tr/tr/yunusemreenstitusu> (erişim tarihi: 08.12.2016)

1937 yılında, Türkiye'nin sesini yurt dışına duyuracak, 'Voice of America' benzeri bir radyo kurulmuştur: Türkiye'nin Sesi Radyosu (TSR) (Voice of Turkey). TSR, 1964'de TRT bünyesine geçmiştir. Halen de aynı şekilde yayınlarına TRT-TSR olarak devam etmektedir. 2006'da Avustralya ve ABD'ye yönelik Türkçe yayınlara başlamıştır. 2009'da da Avrupa kıtasına yönelik (AVRUPA FM markasıyla) yayıncılığa hız vermiştir. 2014'de yayın saatini günde 15 saate kadar çıkartmayı başarmıştır.¹⁵⁵

Gelişen internet teknolojilerini, web tabanlı dijital yayıncılığın sunduğu imkanları kullanan TRT, 2008 yılında www.trt-world.com web sitesi üzerinden 35 dilde radyo yayına başlamıştır.¹⁵⁶ Bunlar arasında, Avrupa'da konuşulan temel diller yanında özellikle Uygurca, Özbekçe, Kırgızca, Ermenice, Kürtçe gibi, Türkiye'nin tarihi ve kültürel bağı olan coğrafyalardaki halkların dillerinin olması da dikkat çekicidir.

Türkiye'de, 2009 yılında başlayan 'Kürt açılımı' süreci, yabancı dilde televizyon yayıncılığı konusunda atılan ilk önemli adımın da belirleyicisi olmuştur. Kürtçe yayın yapan bir TV kanalı kurulmuştur. TRT Şeş (TRT 6), düzenli Kürtçe yayınlara hem Türkiye'deki Kürt kökenli vatandaşlara hem de Türkiye sınırları dışındaki devletlerde yaşayan Kürtlere ulaşmayı hedeflemiştir.¹⁵⁷ Kanal, günümüzde TRT Kurdi olarak da tanınmakta ve yayına devam etmektedir.

TV yayıncılığı pahalı bir uğraştır, dolayısıyla 2009'a kadar radyo ve web tabanlı olarak yapılan yayıncılığın beyaz ekrana taşınması önemli maddi kaynaklar gerektirmiştir. Bu açıdan, Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarında TRT'den

¹⁵⁵ <http://www.turkiyeninsesiradyosu.com/?r=site/content&id=32> (erişim tarihi:09.12.2016)

¹⁵⁶ Ekşi, "Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dışpolitikası", 228-229.

¹⁵⁷ *Ibid.*

yararlanması çok önemli kolaylıklar sağlamaktadır, çünkü *rating* sisteminin ve reklam gelirlerinin yönettiği TV sektöründe, özel kanallar bu alana pek girmek istemezler.

TRT; kamu diplomasinin öngördüğü tanıtım ve enformasyon çalışmalarını yayınlar yaparak hedeflenen kitlelere ulaştırma görevinin ikinci aşamasını, TRT Avaz kanalını açarak gerçekleştirmiştir. TRT Avaz da 2009 yılı içinde, TRT Şeş'in ardından yayına başlamıştır. Amaç, Türkiye ile kültürel açıdan yakınlığı olan Ortadoğu, Orta Asya, Kafkasya, Orta Avrupa ve Balkanlardaki 27 ülkeye de televizyon ekranlarından ulaşmaktır. Bu geniş coğrafyada kullanılan diller arasında büyük benzerlikler olduğu gibi bazı farklılıklar da vardır. Bu sebeple; 27 ülkeye aynı yayını farklı dillerde ulaştırmak önemli bir çabanın, ciddi bir iş gücü ve emeğin ürünüdür. Ayrıca, bu ülkeler birbirine her ne kadar toplumsal ve kültürel açıdan benzese de yine önemli farklılıklar barındırmaktadır. Bu açıdan yapılan TV programlarının bu ülkelerde seyircinin ortak beğenisine hitap etmesi zorunludur. 27 ülkede ortak beğeni peşinde koşmak ve üretim yapmak bir yayın kuruluşu için zor bir sınavdır.

2010 yılından itibaren TRT, yeni yatırımlarla, yeni coğrafyalara ulaşıp yeni kanallar açmaya devam etmiştir. Özellikle, TRT Arapça, (bugünkü adıyla TRT Al-Arabia) açıldığı dönem itibarıyla çok önemli bir kamu diplomasisi aracı halini almıştır, çünkü, bu yıllar AKP Hükümeti'nin Arapça konuşulan ülkelere yönelik, 'ılımlı bir İslam ülkesi: Türkiye' imajını çizmeye çalıştığı, aktif ve girişimci bir dış politika uyguladığı yıllardır. TRT Arapça Kanalı'nın, İslam dini, İslam Kültürü ve Tarihi, Türk-Arap ortak geçmişi ve kültürü konulu yayınları Arapça konuşan halklara Türkiye'nin değişim içindeki yeni kimliğini anlatmak için önemli bir koz olmuştur.

Kanalın koordinatörü Sefer Turan, TRT Arapça sayesinde Arap halklarının

Türkiye’yi ve dış politikasını çok daha iyi tanıdığını söylemektedir:

“Araplar ve Türklerin tarihte siyasal birliktelik yaşadıklarını ve ortak bir kültür, ortak bir coğrafyayı paylaştıklarını görüyoruz. Bu durum gelecekte de ortak bir kadere doğru gittikleri anlamına geliyor. Dolayısıyla bu gerçekliği göz önünde almak gerekmektedir. Buradan mütevellit iki tarafı birbirine yakınlaştırıcı bir siyasal çizgi izleyeceğiz. Bu çerçeveden baktığımız zaman TRT Arapça hem Türk kanalı olacak hem de Arap kanalı olacak. İki tarafın ortak yönlerini daha ön plana çıkarmaya çalışacak. Bunu da biz hayatın bütün alanlarında yapmaya çalışacağız. Son zamanlarda Türkiye’nin bölgede artan etkin siyasetinden dolayı, Türkiye’ye dair bir merak başladı. İşte, biz bu merakı gidermeye çalışıyoruz.”¹⁵⁸

TRT, Avrupa ve ABD dahil, Türkiye’den çok uzaktaki kıtalara yönelik olarak, tamamen İngilizce yayın yapan TRT-Int. kanalını da 2010 yılında açmıştır. TRT, 2016 yılında, BBC World, Al-Jazeera International gibi habercilik yapan uluslararası bir haber kanalı kurma iddiasıyla, TRT World’ün lansmanını yapmıştır. TRT World, Türkiye’den de haberlerin olduğu ama esas olarak tüm dünyadan derlenen ve tamamen İngilizce olarak hazırlanıp sunulan haberlerin yayınlandığı bir kanalıdır. Tarafsız kalmak ve güvenilir bir haber kaynağı, haber yayıncısı olmayı amaçlayarak yayına başlamıştır. Ekran kalitesi, haberleri ele alış biçimi, yayınladığı belgesel içerikli programlarla küresel bir haberci olmayı hedeflemektedir. Bu amaçla çok büyük operasyon bütçeleri ayrılmış, dünyanın dört bir yanına haberciler gönderilmiş, ana dili İngilizce olan ekran yüzleri, sunucular Türkiye’ye getirilmiş, Türk medya piyasasının genel ücretlerinden çok daha fazla ödemelerle istihdam edilmişlerdir.

¹⁵⁸ Ammar Kılıç, “Gündem”, (Ümran Dergisi, Haziran 2010),12.
<http://www.umrandergisi.com/u/umran/pdf/190-1363267131.pdf> (erişim: 09.12.2016)

Kanalın zaman içinde tanınması ve seyredilmesi Türkiye için önemli bir kamu diplomasisi başarısı olacaktır.

TRT dışında, özel yayıncılık yapan bazı ana-akım Türk kanallarında önemli *rating* başarısı elde eden bazı diziler, son yıllarda, özellikle Balkan ülkelerinde, Türkî Cumhuriyetler ve Arap dünyasında yayınlanmaktadır. Bu dizilerin, Türk ekonomisine katkısının yanında Türkiye'nin tanıtımına katkı sağladıkları söylenebilir.¹⁵⁹ Bu açıdan bakıldığında diziler, kamu diplomasisi çalışmalarının tanıtım alanına dahil edilebilir.

3.2. Özel Sektörün, Düşünce Kuruluşlarının, Kamu Ticari İşletmelerinin ve Bireylerin Kamu Diplomasisi Alanına Giren Faaliyetleri

Türkiye'de, Kızılay gibi özellikle insani yardım amaçlı çalışan pek çok özel dernek ve vakıf bulunmaktadır. (Bunları Sivil Toplum Örgütleri- STK'lar olarak adlandırıyoruz.) STK'ların bir kısmı, politik amaçlarla hareket etse de dünya genelinde gıda, barınma, giyinme, eğitim, sağlık gibi temel ihtiyaçlardan yoksun kalmış toplum ve halklara yönelik yapılan çalışmaları kamu diplomasisi alanına giren faaliyetler olarak değerlendirilmektedir.¹⁶⁰ Hatta, Türk Polisi'nin ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yabancı ülkelerin güvenlik güçlerine verdikleri eğitimler bile geniş çerçevede kamu diplomasisi faaliyeti olarak görülmektedir. Bunlar da Türkiye'nin yurt dışında tanıtımını ve prestijinin yükselmesini sağlayan etkinliklerdir. Aynı şekilde, kâr amacıyla hizmet veren bir kamu kuruluşu olarak Türk Hava Yolları'nın (THY), çok büyük maddi bedeller ödeyerek uluslararası

¹⁵⁹ Yağmurlu, "Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi",21.

¹⁶⁰ Samet Kavoğlu "Yapılandırmacı Perspektiften Kamu Diplomasisi ve Türkiye, ABD Yazılı Basınından Yansımalar", (İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi 2013 / II.45),115-128.

basketbol ve futbol endüstrisinde büyük sponsorluk anlaşmaları yapması da (THY Euro Ligi, Barcelona, Manchester United Futbol Kulüpleri sponsorluğu gibi) kamu diplomasinin tanıtım faaliyetleri içine alınabilmektedir.

Türkiye’de yetişmiş uluslararası çapta üne kavuşmuş sanatçıların, sporcuların, iş adamlarının, yarışmalarda, uluslararası festivallerde ve iş dünyasında elde ettikleri başarılar, Türkiye’nin uluslararası alanda tanıtımında etkili olmaktadır. Bunlar, çok büyük maddi kaynaklarla, kalabalık ekiplerle yapılan kamu diplomasisi çalışmalarından çok daha hızlı, hedef odaklı ve kısa vadede, ucuza elde edilmiş etkisi büyük başarılar olmaktadır. Ülkenin tanıtımına, yabancıların Türkiye algısına olumlu etki sağlamaktadır.

İster bir STK, Meslek Birliği ya da düşünce kuruluşu olsun isterse bireysel olsun, sivillerin inisiyatif olarak yaptıkları kamu diplomasisi çalışmaları çok değerlidir. Çünkü siviller, modern toplumlarda ve günümüzde önemli birer politik baskı unsuru olarak değerlendirilmektedir. Onların daha hızlı hareket edebilmeleri, karar alabilmeleri, devletlerin giremediği sivil alanlara rahatlıkla girebildikleri düşünüldüğünde, bu unsurların kamu diplomasisi için önemi daha iyi anlaşılmaktadır. STK’ların ve bireylerin yabancı toplumlarla kuracağı iletişim ve temas, zaman içinde yüzlerce ülkeyi milyonlarca insanı içine alan büyük bir ağa (*network’e*) dönüşebilir. Böyle bir ağın içinde faaliyet yapmak hem daha az zahmetli hem de daha ucuzdur.

Sivil girişimler arasında kamu diplomasisi çalışmalarında aktif olarak yer alan kurumlara Türkiye’den özellikle iki kurum örnek olarak gösterilebilir. Bunlar; TÜSİAD (Türk Sanayi İş adamları Derneği) ve TOBB’dur. (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) Yurt içindeki örgütlenmeleri son derece güçlü olan bu kurumların

yurtdışında da temsilcilikleri bulunmaktadır. Özellikle, finans, sanayi, ekonomi, ticaret alanlarında yurt dışında önemli çalışmalar yapmaktadırlar. Bu açıdan genelde kültür, sanat, eğitim, kalkınma alanlarında devletin yaptığı kamu diplomasisi çalışmalarının yelpazesini genişletmekte, devletin çok girmediği ekonomi alanında, Türkiye’yi temsil ederek ülkemizi yurt dışında anlatma görevini yerine getirmede etkin olabilmektedirler.

3.3. Türkiye’de Kamu Diplomasisi Faaliyeti Gösteren

Kurumlar Arası Koordinasyon Nasıl Yapılmaktadır?

Her ne kadar, Dışişleri Bakanlığı, Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarını 2010 yılından önce yapıyor olsa da 2010’dan sonraki dönemi, Türkiye’nin daha sistemli, planlı ve atak bir biçimde bu çalışmalara giriştiği dönem olarak nitelendirilebiliriz. Genelde, Başbakanlık’a bağlı olarak yeni açılan resmi, yarı resmi kurumlar, ayrılan büyük bütçelerle Türkiye’de kamu diplomasisi çalışmalarına hız vermiştir. Bununla beraber, bu hızın kontrol edilmesi, koordinasyonun sağlanması eksiklerin belirlenmesi, gereksiz olanların ayıklanması işinin başında Dışişleri Bakanlığı vardır. Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetlerinin ve planlarının başında olan Dışişleri Bakanlığı’na, Bakanlık dışındaki resmi, yarı-resmi ve sivil kurum ve kuruluşları ve bu kurumlarla koordinasyonu nasıl sağladıklarını şöyle anlatmaktadır:

“Dışişleri Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında ülkemizde ve yurtdışında ilgili kurum ve kuruluşlarla imkanlar ölçüsünde eşgüdüm ve işbirliği yapılmaktadır. Bu kapsamda, Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve Başbakanlık Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü başta olmak üzere ilgili kuruluşlarımızla eşgüdüm ve işbirliği içinde hareket

edilmektedir. Gerçekleştirilmesi öngörülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin niteliği ve kapsamı dikkate alınarak, planlama ve uygulama aşamalarında ilgili kurum ve kuruluşlarla mevcut kurumsal mekanizmalar çerçevesinde eşgüdüm yapılmaktadır.”¹⁶¹

Dışişleri Bakanlığı, ülkemizin tanıtımının güncel gereksinimlerini daha iyi karşılayabilmek için, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, tüm kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri, özel sektör ve akademik çevrelerle işbirliğine özen göstermektedir.¹⁶² Bakanlık, bu noktada koordinasyonu, belli görevleri bazı kurumlara bırakarak, farklı bakanlıklardan ve Başbakanlık’tan destekler isteyerek, sivil unsurlarla da işbirliği düzeyinde ortaklıklar kurarak yerine getirdiğini iddia etmektedir. Bunun yanında, 2010 yılında Başbakanlık’a bağlı kurulan, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü de kamu diplomasisi alanındaki faaliyetleri düzenlemeyi ve koordine etmeyi görevlerinden biri olarak görmektedir. Bu durum bize, 2010 yılından sonra Dışişleri Bakanlığı’nın koordinasyon görevi ve sorumluluğunun fiilen değişmeye başladığını göstermektedir. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü’nün gittikçe büyüyen kamu diplomasisi faaliyetlerinde koordinasyonu sağlayacak bir yapıya ulaşım ulaşmadığı konusunda da soru işaretleri belirlemektedir. Bu görevde, Dışişleri Bakanlığı’na Başbakanlık’ın eşlik etmesi bu soru işaretlerini gidermemekte aksine, Başbakanlık’a bağlı çalışan 3 tane daha kamu diplomasisi kurumu olduğunu hesaba katarsak mevcut düzenin koordinasyonunda karışıklıkların meydana gelme ihtimali vardır.

Bunun yanında, Dışişleri Bakanlığı’nın soy ve akraba bağlarıyla Türkiye’ye bağlanan topluluklara ve halklara; yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza ve hatta iç

¹⁶¹ T.C. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan mülakat, (11.11.2016)

¹⁶² <http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda-tanitimi.tr.mfa> (erişim tarihi:03.01.2017)

kamuoyuna yönelik olarak yapılacak kamu diplomasisi faaliyetlerini, Başbakanlık'a bağlı çalışan kurumlara bıraktığı şeklinde bir izlenim de vardır. Bir yıl içinde, 281 basın açıklaması yapıp, 1.2 milyon *tweet* atan Dışişleri Bakanlığı'nın dış dünya ile çok da aktif bir iletişim içinde olmadığı yorumundan hareketle, resmi olarak açıklanmasa da fiilen gerçekleşen bu görev dağılımının Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin artması için yararlı olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca, bütçesel olarak da Başkanlık'a bağlı çalışan kurumların bu alana büyük maddi kaynaklar harcadıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırmanın son bölümünde, Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarındaki son durumu değerlendirilecek, yapılan başarılı faaliyetlerin yanında varsa aksayan yönler belirtilip, Türkiye için doğru reçetenin ne olduğu tartışılacaktır. Gelecekte bu alanda daha etkili olmak için, çalışmaların eşgüdüm içinde yürütülmesi de dahil olmak üzere, yapılması gerekenler incelenecektir.

4. Bölüm:

Türkiye için Etkin ve Güçlü bir Kamu Diplomasisi Modeli

Nedir?

Günümüzde kamu diplomasisi, dinamik ve çok boyutlu bir iletişim sürecidir. Yabancı halklarla ve toplumlarla konuşmak kadar onları dinlemek, onlara anlatmak kadar onları anlamak, iletişime açık olmak önemlidir. Türkiye, bu alanda çalışan kurumlarının sayısını arttırarak ve çeşitlendirerek, çok boyutlu yapıya ayak uydurma çabasıdadır. Özellikle, 2010 yılından itibaren bu alanda faaliyet gösteren ve yeni kurulan kamu kurumlarıyla birlikte, yapılan hamleler, kamunun daha fazla aktörle bu oyuna girdiğini göstermektedir. Onun yanında, özel ve sivil toplum kuruluşları da kamu diplomasisi faaliyetlerinin aktörleri olmuşlardır.

Özetle, Türkiye’de yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerinin temelde iki gruba ayrıldığı söylenebilir. Bunlar, büyük çoğunlukla devlet kurumlarınca yapılan siyasi nitelikli-iki yönlü enformasyon çalışmaları ve resmi kurumların yanında vakıflar, STK’lar, akademisyenler, sanatçılar ve sporcular tarafından da yapılan, daha çok kalkınma-kalkındırma amaçlı, insani ve toplumsal yanı ağır basan sosyal-kültürel çalışmalardır.

Ortaya çıkan bu tabloyu iyi bir biçimde kategorize eden araştırmacı Aslı Yağmurlu da bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Türkiye’de resmi kamu diplomasi çalışmaları resmi bilgilendirmenin ötesine pek geçmez. Siyasal bilgilendirme çabaları Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen resmi bilgilendirme etkinliklerini içermektedir. Kültürel iletişim

faaliyetleri ise akademik ve sanatsal değişimler, festivaller, filmler, sergiler ve dil eğitimi gibi sosyal-kültürel etkinlikleri içermektedir.”¹⁶³

Bu noktada, dört önemli soru akla gelmektedir. Araştırmanın son bölümünde bu soruların yanıtları aranacaktır:

- 1- Türkiye’de bu çalışmaların ulaştığı noktayı nasıl değerlendirmek gerekir?
- 2- Türkiye’de mevcut sistemde eksiklikler ve hatalar var mıdır? Varsa bunların ortadan kaldırılması için neler yapmak gerekmektedir?
- 3- Hacmi, çeşitliği ve sayısı gitgide artan kamu diplomasisi çalışmaları pek çok aktör tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de en sağlıklı sonuç için bu çalışmaları kim, nasıl yönetmeli, koordine etmelidir?
- 4- Türkiye’nin etkin ve güçlü bir kamu diplomasisi stratejisi oluşturması için gelecekte ne gibi çalışmalar yapılabilir?

4.1. Türkiye’de Kamu Diplomasi Çalışmalarının Vardığı Noktayı Nasıl Değerlendirmek Gerekir?

Türkiye, kültürel çeşitliliği yüksek bir ülkedir. Osmanlı Devleti’nin yönettiği Anadolu dışında kalan geniş topraklarda Türkiye ile tarihi, kültürel, dinsel ve dilsel bağı olan topluluklar ve halklar yaşamaya devam etmektedir. SSCB’nin dağılması sonrası bu halkların bir kısmı bağımsız olup kendi devletlerini kurmuşlar bir kısmı da özerk devlet statüsü kazanmışlardır. Geride bıraktığımız çeyrek yüzyıl, Türkiye’ye bu yeni devletlerle yoğun ilişki içine girmek için büyük fırsatlar yaratmıştır. Türkiye,

¹⁶³ Yağmurlu Aslı, “*Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi*”,(İstanbul; İletişim Araştırmaları 5. 2007),26.

1992'den itibaren özellikle, Orta Asya'da bulunan bu devletlere yönelik olarak çok yönlü bir dış politika anlayışı oluşturmaya başlamıştır. Yakın ilişkiler kurmak için yaptığı diplomatik hamlelerin bir kısmı da kamu diplomasisi temelinde değerlendirilebilecek hamleler olmuştur, zira özellikle, Türkiye'den bu ülkelere yönelik yapılan açıklamalarda; kültürel çoğulculuk, kültürler arası anlayış, çoğulcu demokrasi, insani yardım ve kalkınma gibi fikirlerin çokça konuşulduğu bu yıllar, Türkiye'nin etkin kamu diplomasisi çalışmalarını geliştirmeye başladığı yıllar olmuştur.

2002 yılından sonra, Türkiye'nin dış politikasını yöneten AKP Hükümetleri siyasi, ekonomik, kültürel etki alanlarını büyüterek yumuşak güç kapasitesini arttırarak; Türkiye'nin bölgesel, hatta küresel bir "merkez ülke" olması için dış politika anlayışını şekillendirmeye girişmiştir. Bunun yolunun da kamu diplomasisi faaliyetlerine, yöntem ve tekniklerine ağırlık vermekten geçtiğini görmüş, bunun için en önemli başvuru kaynağı olarak kamu diplomasisini kullanmıştır. Sonuç olarak, Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmalarının, 1992'den itibaren hız kazandığı, 2002'den sonra şekil değiştirmeye başladığı, 2010 yılından itibaren de yeni bir stratejiye göre tekrar yapılandığı söylenebilir. Bu yapılanma kanunla olmuş, 2010 yılında, Dışişleri Bakanlığı'nın yapısı değiştirilirken aynı dönemde yine yasaya uygun olarak kamu diplomasisi faaliyetleri alanında hem koordine edici hem de uygulayıcı yepyeni bir kurum olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Başbakanlık'a bağlı olarak kurulmuştur.¹⁶⁴ Başbakanlık'ın kamu diplomasisi alanındaki rolü artmış ama, bununla kalmamıştır. Bu faaliyetlerde harcanacak büyük fonların organizasyonu işi de Başbakanlık'a bırakılmıştır.¹⁶⁵ İletişim, enformasyon

¹⁶⁴ <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kdk-genelgesi/5> (erişim tarihi: 02.01.2017)

¹⁶⁵ <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kdk-genelgesi/5> (erişim tarihi: 02.01.2017)

ve bilgi işlem alanlarında yaşanan büyük dijital devrimin sunduğu hızlı, kolay ve sınır tanımayan iletişimi etkin bir biçimde kullanmak ve kitlelere ulaşmak için televizyon ve radyo yayıncılığı imkanlarından faydalanılmasına karar verilmiştir. Bu konuda da kamu yayın kuruluşu TRT'nin aktif bir biçimde görev alması, kamu diplomasisi çalışmalarının ivmelenmesinde önemli bir rol oynamıştır. AKP'nin dış politikası, Türkiye'nin özellikle Orta Asya, Orta Avrupa, Orta Doğu, Balkanlar, Kuzey Afrika ve Arap ülkeleriyle yakın ilişkiler içinde bulunan bir 'merkez ülke' olmasını hedeflemiştir. Bu hedef, yaklaşık 15 yıldır, Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmalarının temellerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye, bu coğrafyalarda yaşayan halkların, Türk vatandaşlarının ve Türkiye ile soydaş/akraba olan toplulukların sorunlarıyla ilgilenip onların yanında olarak 'merkez ülke Türkiye' resmini dünyaya göstermeye çabalamıştır. AKP Hükümetleri; ekonomik, toplumsal, kültürel öğeleri Türk Dış Politikası'nın birer unsuru olarak değerlendirmiş ve bu yolla dış politikayı çeşitlendirmiştir. Kamusal alanda, Türkiye'nin bu hedefinde başvurduğu en büyük fikri, idari, maddi kaynak, kamu diplomasisi çemberinde bulunmuştur. 2010 yılından itibaren, Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmaları da bu anlayış çerçevesinde şekillendirilmiştir. Çıkarılan yeni yasalarla, alana Dışişleri Bakanlığı bünyesinde 9 yeni genel müdürlük, bir adet de yeni başkanlık, Başbakanlık bünyesinde de Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) şemsiyesi altında kurulan yeni 56 Program Ofisi; Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Daire Başkanlığı gibi yeni kurulan kurumlar dahil edilmiştir. Böylece, gerekli fikri ve teknik zemin hazır edilmiştir. Tüm bu gelişmeler ışığında, Türkiye; kültür, eğitim, ortak tarih, dil ve din gibi unsurları öne çıkartarak bazı yabancı devletlerle iyi ilişkiler kurmuş, diğer bir deyişle tanıtım odaklı yapılan kamu diplomasisi çalışmalarında önemli bir mesafe kat etmiştir. Her

ne kadar kamu diplomasisi çalışmalarında izlenen yol ve yöntemler yeterince düzenli, planlı ve birbirleriyle koordinasyon içinde gibi görünmese de bugün gelinen noktada bile, Türkiye için önemli bir kazanımlar vardır. Bu kazanımları daha iyi tahlil etmek, varsa eksiklikleri ve yanlış uygulamaları ortaya çıkarmak amacıyla, dünyada kamu diplomasi alanında özellikle geçtiğimiz 10 yıl içinde gerek teknik, gerek içerik ve gerekse bu alanda rol alan aktörler ve görevleri açısından önemli hamleler yapan ABD'nin kamu diplomasisi çalışmaları incelenmiş, her iki ülkenin de modelleri karşılaştırılarak, Türkiye'nin artıları ve eksileri bulunmaya çalışılmıştır. Türkiye'deki yapılanmanın ve kullanılan tekniklerin ABD modeline özellikle şu noktalarda yaklaştığı söylenebilir:¹⁶⁶

1- ABD'de, İdareciler Yayın Kuruluşu (BBG) adıyla kamu diplomasisinin enformasyon ve tanıtım bacağına büyük maddi kaynaklar harcayarak, TV-radyo yayınları üzerinden yürüten bir kurum bulunmaktadır. Dışişleri Bakanlığı'nın temsilcisinin yer aldığı BBG sivil bir yönetim kurulu tarafından idare edilmekte görevinin 'dengeli yayıncılık' yaparak, dünya genelinde demokrasi, özgürlük ve barış bilincinin gelişmesine katkıda bulunmak olduğunu ifade etmektedir.¹⁶⁷

Türkiye'de ise, kuruluş amacı Türk halkına yönelik kamu yayıncılığı yapmak olan TRT, zaman içinde BBG'ye benzer bir misyonu üstlenmiş görülmektedir. 2009 yılı içinde ve sonrasında art arda ülkenin dış politika önceliklerine göre, Türkiye dışına yönelik özel yayınlar yapan kanallar (TRT Kurdi, TRT Arabiya, TRT World, vb) açan TRT, *Voice of America* benzeri, Türkiye'nin Sesi Radyosu'nun yayınlarını da yürütmektedir.¹⁶⁸ Türk Tanıtım Fonu'nda maddi destek verilecek uluslararası

¹⁶⁶ Araştırmanın sonundaki EkA ve EkB'de yer alan tablolarda bu karşılaştırma kategorik olarak değerlendirilmiştir.

¹⁶⁷ <https://www.bbg.gov/who-we-are/mission/> (erişim: 02.01.2017)

¹⁶⁸ <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx> (erişim tarihi: 02.01.2017)

projelere karar veren kurulda, TRT'nin de temsilcisi yer almaktadır. AKP Hükümetleri, son dönem kamu diplomasisi çalışmalarında TRT'ye önemli roller vermektedir.

2- ABD, Soğuk Savaş yıllarından itibaren daha önce sivil bir yapı olarak gözüken Birleşik Devletler Haber Alma Ajansı (USIA)'in yerine, kamu diplomasisi stratejilerini oluşturması ve bu konudaki çalışmaları koordine etmesi için Kamu Diplomasisi ve Kamusal ilişkiler Müsteşarlığı adında bir kurum oluşturmuştur. Müsteşarlığın, USIA'dan en önemli farkı, Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmasıdır. Türkiye'de de hemen hemen aynı yıllara denk gelen, benzer amaçla çalışmaları koordine etmesi beklenen Başbakanlık'a bağlı bir koordinatörlük oluşturulmuştur. ABD'den en büyük farkı, koordinasyon ve yönlendirme görevlerinin Dışişleri yerine T.C. Başbakanlığı'na bırakılmış olmasıdır.

3-ABD'nin eğitim alanında yabancı öğrencilere sunduğu en önemli burs imkanlarından biri olan *The Fullbright* Bursu'nun benzerini Türkiye, son 10 yıldır uygulamaya başlamıştır. *The Fullbright* Bursu, ABD'de Kamu Diplomasisi Müsteşarlığı'nın eğitimle görevlendirilen alt birimi tarafından yürütülen kamu idaresindeki bir araçtır. Türkiye'de, Başbakanlık bünyesinde yer alan, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Daire Başkanlığı (YTB) yabancı öğrencilere Türkiye Bursları vermekte, onların bu burslar sayesinde eğitim hayatlarının bir kısmında Türkiye'de kalmalarını sağlayarak, Türkiye'nin gönüllü elçileri olarak ülkelere dönmelerini hedeflemektedir.

Türkiye'nin modern kamu diplomasisi çalışmalarına geç başladığı düşünüldüğünde, bugün gelinen noktanın kısa zamanda hızla kat edilen bir mesafe olduğu söylenebilir. Ayrıca, Türkiye'nin etkin kamu diplomasisi çalışmalarını

yürütmek için elinde yeterli kamu kurumlarının ve bu iş için ayrılan yeterli maddi gücün olduğu da görülmektedir. Fakat, bazı eksiklikler ve önemli aksaklıklar da bulunmaktadır.

4.2. Türkiye’de Kamu Diplomasisi Uygulamalarındaki Eksiklikler, Hatalar, Çözüm Yolları Nelerdir?

2010’dan itibaren Türkiye’nin büyük bir ivme yakaladığı kamu diplomasisi çalışmalarıyla ilgili sıkıntıları ve eksiklikleri şu şekilde maddeleyebiliriz:

1- Türkiye, kamu diplomasisine hız vermek için gereken çalışmalara geç başlamıştır. Son 10 yılı bir kenara bırakırsak, Türkiye özellikle devlet politikalarını yabancı ülkelere ve kamuoylarına uzun yıllar boyunca yeterince anlatamamıştır. Türkiye’nin bıraktığı bu boş alanı, karşıt fikirler ve aleyhine tanıtımlar doldurmuştur.¹⁶⁹ Bunun sonucunda, Türkiye itibar kaybına uğramıştır. Bu yüzden yapılan çalışmaların Türkiye’nin imajını düzeltmeye yönelik olması şarttır. ‘Merkez Ülke Türkiye’ sloganını her fırsatta kullanmak bunun için yeterli değildir. Bu imajın net bir şekilde belirlenmesi ve mevcut durumun tespit edilerek başarı için yapılması gereken çalışmalar netleştirilmelidir.¹⁷⁰

2- Özellikle, Kürt sorunu, başkanlık seçimi, terör, güvenlik, anayasa değişikliği gibi konularda, Türkiye’nin iç gündemi çok yoğundur ve hızla değişmektedir. Türkiye’nin bunlar gibi iç politik, toplumsal ve ekonomik sorunları uluslararası alana taşınmıştır.

¹⁶⁹ Anhalt Simon, “Public Diplomasi and Place Branding: Where’s The Link?”, (Place Branding, No. 2, 01. 05.2010) <http://www.palgravejournals.com/pb/journal/v2/n4/pdf/6000040a.pdf>

¹⁷⁰ Yağmurlu, “Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi”,26.

Türkiye; ayrıca kadına şiddet, cinsel istismar, çocuk istismarı, basın özgürlüğünün-düşünce hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması, keyfi ve ideolojik olarak yapıldığı düşünülen internet ve sosyal medya yasakları gibi sorunlarla da uluslararası arenada yüzleşmektedir.¹⁷¹ Türkiye; salt kamu diplomasisi faaliyetleriyle oluşan bu imajı yok etmekte zorlanmakta hatta, başarısız duruma düşmektedir. Ayrıca, Türkiye için olumlu düşünen yabancılar da bu durumdan kötü etkilenmektedir. Bu yüzden; içerdeki sorunların çözümü için atılan her türlü iyileştirici adım, hem kamu diplomasisi çalışmalarının işini kolaylaştıracak hem de bu adımın kendisi aslında bir kamu diplomasisi faaliyeti olarak kabul edilebilecektir.

3-İkinci maddeyle birlikte ele alınabilecek bir diğer konu da Türkiye'nin hukukun üstünlüğü, yargının bağımsızlığı gibi konularda dışarıya yansıyan görüntüsünün bulanık olarak algılanabilmesi tehlikesidir. Bu, sadece politik olarak değil, Türkiye için ekonomik olarak da olumsuz sonuçlar doğurabilecek bir durumdur. Ekonomi küresel boyutta, demokrasi ve adalet arar.¹⁷² Yabancı yatırımlar ancak bu sistemler tam olarak çalıştığında ülkeye gelir. Dolayısıyla, Türkiye'nin adalet konusunda dışarıya yansıyabilecek zaafı; niteliği, niceliği ve vadesi ne olursa olsun yapılan tüm kamu diplomasisi faaliyetlerini doğrudan ya da dolaylı olarak baltalamaktadır.

4-Türkiye'de, özellikle son yıllarda, üst düzey devlet yetkililerinin, bakanların, bürokratların, siyasi düşünceleri ve ideolojileri doğrultusunda bireysel demeçler

¹⁷¹ Türkiye'nin özgürlüklerin kısıtlandığı bir ülke şeklindeki uluslararası imajı kamu diplomasisi çabalarına zarar vermektedir. Örneğin, basın özgürlüğü ve hapiste tutulan gazeteciler konusu, Türkiye'nin en fazla eleştirildiği konuların başında gelmektedir. Aralık 2016'da Deutsche Welle Türkçe'nin aktardığı 'Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün (RSF) bir raporunda Türkiye'de 100'den fazla medya mensubunun hapiste bulunduğu, aralarından 41 kişinin doğrudan mesleğiyle ilgili olarak tutuklandığının anlaşıldığı belirtilerek, bu bağlamda Türkiye'nin en fazla 'profesyonel gazetecinin' hapiste bulunduğu ülke konumuna yükseldiği açıklanmıştır. <http://www.sozcu.com.tr/2016/dunya/turkiye-en-cok-profesyonel-gazetecinin-hapiste-oldugu-ulke-oldu-1562862/> (erişim:13.12.2016)

¹⁷² Başar Haticce, "Türkiye'nin Kamu Diplomasisi- Bir Örnek Çalışma: TRT",/(Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 2011),82-95.

vermeleri, iç politikadaki gergin ve sert üslubu bilerek ya da farkında olmadan Türkiye sınırlarının dışına da yansıtılmalarına neden olmaktadır. Buradan kaynaklanan önemli imaj problemleri doğabilmektedir. Bunlar, hem devletler düzeyinde dış politikamıza hem de yabancı halklar ve toplumlar düzeyinde uzun vadede kamu diplomasisi faaliyetlerine zarar verebilmektedir.¹⁷³ Kamu diplomasisi çalışmalarında istenen iki yönlü-samimi iletişime, karşıt görüşleri dinlemek, değerlendirmek, hoş görmek, bunlarla birlikte hareket etmek anlayışına zıt düşebilmektedir. Örneğin; Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kuruluşu sırasında, Genel Koordinatör İbrahim Kalın yaptığı konuşmada, 'Yeni Türkiye Projesi'ne atıfta bulunup ülkenin Türk-Müslüman kimliğini ön plana çıkarmış; ılımlı İslam imajını işaret ederek ve 2010 yılı sonrası yapılan kamu diplomasisi çalışmalarını kastederek, "Türkiye'nin anlatacak bir hikayesi var." demiştir.¹⁷⁴ Oysa, Türkiye Cumhuriyeti'nin 2010 yılına kadar geçen yaklaşık 90 yıl içinde belli dönemler dışında genelde yurtdışına yansıyan imajı demokratik, laik bir hukuk devleti tarafından yönetilen bağımsız bir cumhuriyet şeklindedir. Dolayısıyla, kamu diplomasisi çalışmalarının yönünü belirleyecek en önemli kurumlardan birinin nüveleri atılırken, yaratılan bu farklı Türkiye imajı, bazı yabancı toplumlarda ve halklarda farklı algılanmış, ülke mevcutta zaten ilgi gören ve beğenilen bir ülke imajından uzaklaşmış, yeni ama belirsiz bir görünüme sahip olmuş, bir yandan yeni diplomasi çalışmalarıyla uğraşırken, bir yandan da kendini 'sil baştan' yeniden anlatma ve kabul ettirme gayreti içine girmiş, diğer bir tabirle 'maça mağlup başlamıştır'.

5-Dünyada sivil aktörlerin hem yerel, hem bölgesel, hem de uluslararası alanda daha

¹⁷³ Koç Ş. Bahadır, "Stratejik Dehlizlerde Derinlik Sarhoşluğu; Bir AKP Dış Politika Eleştirisi" (21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Özel Rapor Sayı:10) (2011),3-17.

<http://www.21yuzyildergisi.com/assets/uploads/files/256.pdf> (Erişim: 12.12.2016)

¹⁷⁴ *op.cit.*82-95.

fazla önem kazanmış olması, devletlerin özellikle kamu diplomasisi çalışmalarında sivil girişimlere daha fazla alan açmalarını gerekli kılmaktadır. Resmi bir kurumdansa sivil ve daha bağımsız görünen bir unsurdan gelen haberler, bilgiler günümüz dünya kamuoylarında daha fazla talep edilir hale gelmiştir. Buna uygun olarak kamu diplomasisi aktörlerinin daha sivil (ve dijital) kimliklerle işbirliği yapmaları yararlı olacaktır. Örneğin; STK'lar hem vitrinde hem de arka planda-mutfakta yaptıkları çalışmalarla kamu diplomasisi alanına daha fazla girebilir. Bu konuda, ABD'deki Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı'nın bünyesinde kurulmuş, Özel Sektörle İlişkiler Ofisi örnek olarak alınabilir. Bu ofis, kamu diplomasisi çalışmalarına özel sivil girişimlerin katılmasını sağlamaktadır. Üniversiteler, meslek kuruluşları, vakıflar, Amerikalı büyük şirketler, STK'lar ofisin ortak çalışmalar yapmak için başvurduğu kurumlardır. Türkiye de buna benzer bir yapıyla sivil diplomasi çalışmalarına hız verebilir.

6-Kamu diplomasisi çalışmalarının hangi ülkelere yönelik olarak yapılacağı o ülkenin dış politika hedeflerine uygun olarak belirlenmektedir. Türkiye, özellikle soydaş ve akraba halkların yoğun olarak yaşadığı ülkelere, Arap ülkelerine, Müslümanların yaşadığı Afrika ülkelerine ve Balkanlara yönelik olarak bu çalışmalara devam etmektedir. Burada göz ardı edilen nokta, dünyanın geri kalan geniş coğrafyasında bu faaliyetlerin ya hiç ya da yeterince yapılmıyor olmasıdır. Bu durum, Türkiye'nin dünyanın geri kalan büyük kısmında daha az tanınmasına ya da hiç tanınmamasına neden olabilmektedir. Türkiye'deki kamu diplomasisi kurumları ve bunlara yön veren hükümetler bu konuya daha fazla önem atfetmelidir.

7- İletişim ve diplomasinin sürekli bir gelişim ve değişim içine girdiği çağımızda bu alanda faaliyet gösteren tüm aktörlerin bu değişim ve gelişime ayak uydurmaları

gerekmektedir.¹⁷⁵ Küreselleşen dünyada bilgi akışının bu kadar kolaylaşması mümkün olmasaydı, kamu diplomasisinin önündeki açılan alan da bu kadar büyük olmazdı. Bu yüzden, kamu diplomasisi faaliyetlerinde bilgi ve enformasyon teknolojilerinden daha fazla yararlanmak, iletişim ve bilişim teknolojilerinde yaşanan önemli gelişmeleri kullanmak gerekmektedir. Türkiye, bu noktada önemli bir yol kat etmiş görünmektedir. Araştırma için incelenen tüm kamu kurumlarının *web* siteleri, sosyal medya hesapları vardır ve bunlar aktif olarak kullanılmaktadır.

Güncellemelerde de sıkıntı göze çarpmamıştır. Ancak, artık *web*'de ve sosyal medya mecralarında yeni bir döneme geçilmiştir. Buna göre, sadece bilgi verme amaçlı, tanıtıma yönelik paylaşımlar yapan Türkiye'nin daha sistemli yürüyen bir dijital diplomasi sürecine girmesi gereklidir. Bu, hem mevcuttaki kullanım alışkanlarını değiştirerek hem de yeni dijital platformlar kurarak mümkün olabilir. Diplomatik temsilcilerin ve görevlilerin dijital medyanın içinde fikir veren, görüş açıklayan, haber veren ve buralardaki tartışmaların içine aktif olarak dahil olup gerektiğinde Türkiye'nin diplomatik önceliklerine göre buradaki tartışmaları yöneten bir yaklaşım içinde olmaları gerekir. Dışişleri yetkilileri, gittiği resmi geziyle ilgili, konum bildirmenin, "çok başarılı bir görüşme oldu." gibi klişe cümlelerle biten sıradan demeçlerin ötesine geçmelidir.¹⁷⁶

Türkiye, bu noktada ABD'deki bazı uygulamaları da örnek alabilir. Örneğin, global meselelere ülkenin çıkarlarını kollayarak ama yumuşak ve sivil bir söylemle yaklaşan DOT'a (Digital Outreach Team) benzeyen bir yapı, Türkiye'nin dijital

¹⁷⁵ <http://www.iletisimvediplomasi.com/yeni-medya-ve-kamu-diplomasisi-aktoru-olarak-byegm/#more-168> (erişim tarihi: 06.12.2016)

¹⁷⁶ Radikal Gazetesinde 11.03.2012'de yayınlanan bir habere göre; Türkiye'nin dijital diplomasi alanındaki ilk çalışmayı dönemin ABD Büyükelçisi Namık Tan'ın Twitter'dan yaptığı bir paylaşım ile gerçekleştirdiği anlatılmaktadır. Buna göre; 2011'de Libya'da gözaltına alınan 4 ABD'li gazetecinin Türkiye'nin girişimleriyle kurtarıldığını fotoğraflarla dünyaya ilk anons eden kişi Büyükelçi Namık Tan olmuştur. <http://www.radikal.com.tr/dunya/turkiye-dijital-diplomaside-emekliyor-1081387/> (erişim: 17.12.2016)

dünyadaki sözcülerinden biri olabilir. DOT, 2006 yılından bu yana, her ne kadar Müsteşarlık'a bağlı 'Uluslararası Bilgi Programı'nın bir kuruluşu olsa da sivil ve bağımsız tavırlarıyla güvenilir bir imaj çizen, dijital alandaki uluslararası platformlarda tartışmalara katılan bir yapıdır. Türkiye, benzer bir modeli, Dışişleri Bakanlığı ya da Başbakanlık Enformasyon Dairesi altında kurabilir.

Türkiye, Dışişleri Bakanlığı'nın girişimiyle, ABD'deki www.shareamerica.gov benzeri bir internet sitesini de yayına alabilir. ABD'nin yabancı halklarla aktif iletişim içinde olduğu bu sitenin sosyal medyayla entegrasyonu tamdır ve Türkiye'nin oluşturması gereken bir kamu diplomasisi dijital iletişim platformu için güzel bir örnek olabilir.

8- Türkiye'de Dışişleri, Kültür, Maliye, Ekonomi Bakanlıkları ve tabii ki Başbakanlık, resmi olarak kamu diplomasisi çalışmalarını düzenleyip, yürüten ve denetleyen kurumlardır. Bu tabloda, Savunma Bakanlığı'nın eksik kalmış olması önemli bir ayrıntıdır. Zira, çalışmada örnek model olarak incelenen ABD Kamu Diplomasisi Faaliyetleri'nde, Savunma Bakanlığı ve hatta ABD'nin gizli servis ve haber alma teşkilatları, Genel Kurmay Başkanlığı belli noktalarda etkin olarak yer almaktadır. Her ne kadar kamu diplomasisinde sivilleşmenin Türkiye için önemi vurgulanmış olsa da terör mücadele sürecinde Türkiye'nin terör ve güvenlik sorunlarını ve duruşunu yabancı halklara doğru bir biçimde anlatması için istihbarat, savunma ve güvenlik birimlerinden destek alması önemlidir. İçerik ve enformasyon konusunda verilecek bu destek, Türkiye'nin haklı gerekçelerinin kamu diplomasisi kulvarında uygun platformlarda ve uygun aktörlerce yabancı halklarla paylaşılmasını kolaylaştırabilir.

9- Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmalarının sonuçlarının ölçülebilmesi, değerlendirmelerin yapılıp hataların belirlenmesi konusunda eksiklikler göze

çarpmaktadır. Bunun, hangi kurumun ya da birimin görevi olduğu konusunda soru işaretleri vardır. ABD’de, Kamu Diplomasisi Müsteşarlığı’na bağlı çalışan Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Politika ve Kaynak Planlama Bürosu’nun ölçme, değerlendirme çalışmaları bu konuda örnek alınabilir.

4.3. Hacmi, Çeşitliği ve Niceliği Gitgide Artan bu Çalışmalar Nasıl Koordine Edilmelidir?

Kamu Diplomasisi çalışmalarının koordinasyonu, söylendiği ya da düşünüldüğü kadar kolay değildir. Örnek model olarak incelenen ABD’de bile bu sorun tam olarak çözülmemiştir. Yıllar içinde, ABD’de bu amaçla açılıp sonradan başarısız olduğu için kapatılan kurumlar bile vardır. Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı’nın ferdi olarak yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerini koordine etmesi amacıyla Savunma Bakanlığı’nın girişimleriyle kurulan ‘Savunma Bakanlığı Kamu Diplomasisi Destek Temsilciliği’ iki yıl içinde kapanmıştır. Ardından, ‘Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi’ (GSEC) kurulmuştur. Savunma Bakanlığı bünyesinde yer alan bu merkezin çalışmaları, Dışişleri Bakanlığı’nın altında koordinasyon ve düzenleme görevlerini yerine getirmek için kurulmuş olan ‘Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı’ ile kesişebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, ABD’de bile bu alanda tam bir bütüncül yapının olduğunu söylemek zordur.

Türkiye’de de bütüncül bir kamu diplomasisi uygulaması varlığından söz etmek mümkün değildir. Türkiye’de, dış politikayı belirleyen ve uygulayan asıl kurum olan Dışişleri Bakanlığı, kamu diplomasisi konusunda yetkilerini ve sorumluluklarını Başbakanlık’la paylaşmış durumdadır. Hatta, Başbakanlık’a bağlı çalışan kamu diplomasisi kurumları, özellikle kültürel ve toplumsal ilişkiler çerçevesinde, eğitim, insani yardım, kalkınma odaklı çalışmalarda kamu diplomasisi

yöntemlerini Dışişleri'nden daha fazla kullanıyor görünmektedir. Ayrıca, Türkiye'de koordinasyonu sağlamak amacıyla çalışan kurumlar hem Dışişleri Bakanlığı'nda hem de Başbakanlık bünyesinde görev yapmaktadır. Bu çift başlılık; yetki ve sorumluluk kargaşasına neden olabilmektedir. Koordinasyonun hangi çatı altında yapılacağı, buna Başbakanlık'ın mı yoksa Dışişleri Bakanlığı'nın mı liderlik edeceği net değildir. Kısa vadede sorun yaratmasa da orta ve uzun vadede, koordinasyon ve kontrol eksikliği ve bütüncül bir çizgide duramamanın yarattığı nedenlerden ötürü bu durum, ters tepen bir silah haline dönüşebilme tehlikesi taşımaktadır. Buna engel olmanın en etkin yolu, kamu diplomasisi çalışmalarının eşgüdümünü sağlayacak bir sistemin kurulmasıdır.

Model ülke ABD'de 'Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Politikaları Koordinasyon Komitesi' (*Policy Coordinating Committee for Public Diplomacy and Strategic Communication-PCC*) adıyla 2006 yılında kurulmuştur. Komite, Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı'nın görev ve yetkilerini, kamu diplomasisi alanında çalışan diğer bakanlıklar ve istihbarat kurumlarıyla paylaşmasının güzel bir örneği olarak değerlendirilebilir. Zira, Komite üyeleri, ikinci bölümde detaylı olarak anlattığı gibi, Dışişleri, Savunma, Hazine Bakanlıklarının, Ulusal Güvenlik Konseyi'nin ve ABD'nin istihbarat ajanslarının temsilcilerinden oluşmaktadır. Yayınladığı bildirimlerle kamu diplomasisi çalışmalarında olması gereken kriterleri ve faaliyetlerin önceliklerini belirlemektedir. Bu açıdan, Türkiye'deki eşgüdüm sistemi arayışı için örnek teşkil edebilir.

4.4. Analiz ve Bulgular:

Kamu diplomasisi, Türkiye'nin hem coğrafi konumu hem de tarih, kültür, din ve dil bağlarıyla dünyada önemli bir ülke olabilmesi için büyük roller üstlenebilecek,

günümüzün en önemli diplomatik araçlarından biridir. Bu aracın efektif kullanılması Türkiye'nin yararına olacaktır. Türkiye için en etkili kamu diplomasisi modelinde bulunması gereken özellikler şunlardır:

1- Kamu diplomasisi sadece sivil inisiyatife bırakılmayacak kadar stratejik ve önemli bir süreçtir ancak, devletin bu konuda sivil girişimlere rehberlik etmesi, onları denetlemesi, işlerini kolaylaştırması gerekmektedir. ABD'de Kamu Diplomasisi Müsteşarlığı'na bağlı çalışan Özel Sektörle İlişkiler Ofisi'nin bir benzeri, Türkiye'de de kurulabilir. Böylece, özel sektörün kamu diplomasisi faaliyetlerine daha planlı bir biçimde girmesi sağlanabilir.

2- Türkiye'de devlet kurumları kamu diplomasisi çalışmalarına etkin olarak katılmaktadır. Her kurumun görev ve yetkilerini belirleyen kuruluş şemaları vardır. Ancak, bu şemaların acilen teke indirilmesi ve kurumlar arasında koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Kamu diplomasisi çalışmaları stratejisini oluşturmak ve koordine etmek görevi tek bir kuruma verilmelidir.

3-Kamu diplomasisi faaliyeti içindeki devlet kurumları, gelişen iletişim ve bilişim yöntem ve tekniklerini yakından takip edip kullanmak zorundadır. Üstelik, bunlar dünyada artık, yeni bir faza da (versiyona) ulaşmış, Kamu Diplomasisi 2.0 ismiyle anılır olmuştur.¹⁷⁷ ABD'deki Syracuse Üniversitesi'nde 'Washington Kamu Diplomasisi Programı'nın yöneticiliğini yapan Micheal Shnieder'e göre; Kamu Diplomasisi 2.0 yöntemleri kapsamında ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından belirlenen iki temel amaç vardır. Bunlar, kitlelere mesaj göndermek ve kampanyalar yapıp bu kitlelerle ABD arasındaki işbirliği geliştirmektir.¹⁷⁸ Küresel düzeyde

¹⁷⁷ James K. Glassman: "*Public Diplomacy 2.0, A new approach to Global Engagement*", (Washington D.C.: US Department of State, December 1, 2008)

Konuşma metni için: <https://2001-2009.state.gov/r/us/2008/112605.htm> (erişim tarihi:03.01.2017)

¹⁷⁸ Michael Schneider, "Public Diplomacy in the Digital Era; Toward New Partnership", (Journal of Public Diplomacy, Sep 27, 2010)

yapılması planlanan bu etkinlikler için gerekli olan teknik alt yapıyı da paylaşım odaklı sosyal uygulamaların çalışmasını destekleyen *web 2.0* sunmaktadır.¹⁷⁹

Türkiye'nin bu gelişmeyi anlayabilecek ve kullanabilecek diplomatlara, kamu diplomasisi memurlarına ve gönüllü sivillere ihtiyacı vardır. Sivil ya da resmi, bu alanda çalışanların sosyal medyayı çok iyi tanıyıp kullanmaları, web 2.0'ın sağladığı diğer teknik fırsatları anlayıp Türkiye'nin kitlesel tanıtımı için bunlardan faydalanmaları gerekmektedir. Bu kurumların sosyal medya servisleri, kullanıcıların taleplerine uygun olarak gerekiyorsa yeniden şekillenmelidir. Bunun için yeni medya mecralarında kullanıcı talep ve davranışlarını ölçen ve belirleyen, bağımsız araştırmalar yaptırılmalıdır.

4-Türkiye'de kamu diplomasisi kurumlarının faaliyetleri dahilinde yabancı konukların katılımıyla çok sayıda uluslararası konferans, seminer, toplantı, zirve gerçekleştirilmektedir. Etkin bir kamu diplomasisi çalışmasında, özellikle yurt dışından gelen katılımcıların, kanaat önderlerinin olumlu izlenim ve fikirlerle Türkiye'den ayrılmaları çok önemlidir. Bunun için toplantılarda konunun ne olduğuna bakılmaksızın, farklı görüşlerden katılımcıların, kendi fikirlerini özgürce ifade edilebildiği ortamların yaratılması gerklidir. Ancak, bu durumda, kişiler fikirlerini savunabilir, birbirlerini ikna etmeye çalışabilirler. Bu yüzden sıklıkla bu tür toplantılara ev sahipliği yapan Türkiye'nin bu konuya mutlaka önem vermesi gereklidir.

5-Türkiye, biran evvel kendi iç işlerinde büyük huzursuzluklar yaratan problemleri çözmelidir.

Sonuç olarak, kamu diplomasisi faaliyetlerinin devletler ve yabancı

¹⁷⁹ Sait Yılmaz, "Arap Hareketlerinde ABD Kamu Diplomasisi ve Sosyal Medya" (2012), 2. <http://usam.aydin.edu.tr/analiz/ARAPHAREKETLERiVESOSYAL%20MEDYA.pdf> (erişim:03.01.2017)

toplumlararası ilişkilerde önemi artmış, günümüz hızlı ve gelişmiş iletişim ortamında kamu diplomasisi vazgeçilmez hale gelmiştir. Bu nedenle, hem dış politika hedeflerini desteklemek hem de uluslararası arenada itibarını arttırmak için Türkiye'nin daha etkin ve sorunsuz çalışan bir kamu diplomasisi modeli yaratması gerekmektedir. Bu durum, Türkiye'nin içeride yaşadığı politik, ekonomik, hukuksal ve toplumsal sorunların da çözülmesini gerekli kıldığı için ayrıca önem taşımaktadır. Türkiye'nin bu sorunlarını çözmek için yaptığı her atılım, sınırları dışındaki Türkiye algısının olumlu yönde değişmesi ve gelişmesi için yapılacak başarılı kamu diplomasisi faaliyetlerine zemin hazırlayacaktır.

Türkiye, elbette kamu diplomasisi kulvarında yarışa geç başlamanın sıkıntılarını yaşamaktadır. Bu alana aktarılan maddi kaynakların ve sağlanan iş gücünün son yedi yıl içinde gittikçe artıyor olması, Türkiye'de kamu diplomasisinin öneminin kavrandığının bir işareti olarak algılanabilir. Son yıllarda, sayısı gittikçe artan kurumlar eliyle bu alanda yapılan çalışmalar göz doldurmakla beraber, bunların bir kısmının temel bir stratejiden yoksun kaldığı ve koordineli bir biçimde yapılamadığı da görülmektedir. Yarışta diğerlerine yetişmek için Türkiye'nin bir yol haritasına ihtiyacı vardır. Bu yol haritasının oluşturulmasında siyasi partiler, üniversiteler, STK'lar ve medya kuruluşları dahil olmak üzere geniş çevrelerin görüşlerine başvurulması çok önemlidir.¹⁸⁰

Türkiye, son on yıl içinde ABD'de bütünsel bir yaklaşımla tekrar ele alınan kamu diplomasisi çalışmaları ve oluşturulan modeli örnek alabilir. Bu modelde yer alan bazı kurumların benzerlerinin, Türkiye'de halihazırda kurulmuş olması önemlidir. Bununla beraber, Dışişleri Bakanlığı'nın yanında bu alanda faaliyet

¹⁸⁰ *op.cit.*,6.

gösteren başta, Başbakanlık olmak üzere, başka bakanlıkların ve resmi kurumların olması, önemli bir koordinasyon, kontrol ve düzenleme becerisini gerektirmektedir. Çalışmalarda hedefleri doğru belirlemek, bu hedeflere ulaşmak için gerekli yol ve yöntemleri seçip planlamak ardından gerekli görevlendirmeleri yapmak gerekmektedir. Türkiye'nin bu bütüncül modeli uygulamada sıkıntıları devam etmekte, bu da harcanan tüm maddi kaynaklara, iş gücüne rağmen kamu diplomasisi çalışmalarında eksikliklere, hatalara neden olabilmektedir. Bunun önüne geçmek için, bu alanda faaliyet gösteren tüm kurumların görev ve sorumluluklarının işleyişi kolaylaştırıcı, eksikleri giderici bir anlayışla yeniden düzenlenmesi son derece önemlidir.

Sonuç:

Dijital çağda, Türkiye'nin uygulayabileceği en doğru kamu diplomasisi modelini araştırmak için yapılan bu çalışma için, model ülke olarak belirlenen ABD'nin kamu diplomasisi uygulamalarına ve yapısına bakıldı. ABD'nin model ülke olarak belirlenmesinin en önemli nedenlerinden biri bu ülkenin hem kavramsal olarak hem de uygulamada kamu diplomasisi alanında önemli bir geçmiş ve birikim barındırmasıydı. Bunun yanında, son on yıl içinde özellikle farklı kamu aktörlerinin çalışmalarının koordinasyonu ve dijital iletişim yöntemlerinin kamu diplomasisi çalışmalarında başarıyla uygulanması da ABD'nin model ülke olarak belirlenmesindeki diğer nedenlerdi. Ayrıca, ABD'de sivil toplumun ve bireylerin kamu diplomasisi alanındaki çalışmalarda yer almak için gerekli zemini bulmuş olması da ABD'nin model olarak seçiminde önemli bir rol oynadı.

Araştırma için, ABD'nin 1960'lardan bu yana kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren kurumları incelendi. Kamu diplomasisi alanında çalışan

bakanlıkların, ulusal güvenlik ve istihbarat birimlerinin çalışmaları incelendi. Sonuçta, ABD’de kamu diplomasisi kümesi içindeki faaliyetlerin farklı kamu kurumlarının ama özellikle Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı’nın sorumluluğuna verildiği görüldü.

Dışişleri Bakanlığı, ABD’de bu alanda faaliyet gösteren en temel kamu kuruluşu durumundadır. Bakanlığın bünyesinde kamu diplomasisi faaliyetlerinin planlanmasından, koordinasyonundan ve yürütülmesinden sorumlu bir Müsteşarlık kurulmuştur. Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı, öncelikle yabancı topluluklara ve haklara bilgi verme-enformasyon görevini yürütmektedir. Aynı şekilde kamu diplomasisinde önemli birer kulvar olan Eğitim ve Kültürel faaliyetleri de Müsteşarlık bünyesinde planlayan ayrı bir fois bulunmaktadır. Yabancı öğrencilere yönelik, *The Fullbright* burslarını bu birim idare etmektedir. Bunun yanında Müsteşarlık, tüm faaliyetlerin fonlanmasından, çalışmaların derecelendirilip başarılarının ölçülmesinden de sorumludur. Ayrıca, özel sektörle ve sivil inisiyatiflerle işbirliği yaparak dış dünyaya daha sivil ve güvenilir bir imaj vermesi için Müsteşarlık bünyesinde ayrı bir büro kurulmuştur.

ABD’de kamu diplomasisinin kalkınma ve işbirliği ile ilgili önemli bir başka boyutu olan kalkınma ve işbirliği çalışmalarının organizasyonundan da Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan USAID sorumludur. USAID, küresel barış ve demokrasinin sağlanması için, ABD dışındaki dünya ile kalkınma ve işbirliği çalışmalarını yürütmektedir.

Savunma Bakanlığı, ABD’de etkin kamu diplomasisi faaliyetleri yapan ikinci önemli bakanlıktır. ABD’nin silahlı kuvvetlerinin bizzat savaştığı ve askeri operasyonlar düzenlediği ülkelerde büyük bütçeler ve insan kaynağı ayırarak stratejik

iletişim çalışmaları yapan Savunma Bakanlığı, kamu diplomasisi alanında söz sahibi bir kurumdur. Önemi o kadar fazladır ki, Bakanlığın, Dışişleri Bakanlığı ile olan koordinasyonunu sağlaması için Küresel Stratejik Sorumluluk Merkezi adında ayrı bir kurum oluşturulmuştur.

ABD’de yayıncılık faaliyetleri üzerinden kamu diplomasisi çalışmalarının geçmişi çok uzun yıllara dayanmaktadır. Konusunda uzmanlaşmış sivil idareciler tarafından yürütülen İdareciler Yayıncılık Kurulu, Amerika’nın Sesi Yayınlarını planlamakta ve dünyaya bu yayınlar aracılığıyla ulaşmayı amaçlamaktadır.

Kamu diplomasisinin günümüzde artan öneminin farkına varan ABD; kamu diplomasisini stratejik boyutta ele almak ve ülkenin bu konudaki yol haritasını belirlemek amacıyla bir Komite kurmuştur. Kamu Diplomasisi ve Stratejik İlişkiler Komitesi, konuyla ilgili tüm kamu kurumlarının, haber alma teşkilatlarının ve sivil inisiyatiflerin temsilcilerin yer aldığı bir komitedir. Kısaca, ABD’nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde kriterleri belirleyen, tüm kurumlar için görev ve sorumluluk tarifleri yapan; koordinasyonu sağlayan ve kamu diplomasisi stratejisi belirleyen bir beyin takımı gibi çalışmaktadır.

Araştırmada, ABD’nin kamu diplomasisi çalışmalarını kısaca bu şekilde resmedilmiştir. Bu resmin yanına da Türkiye’nin kamu diplomasisi çalışmalarında rol oynayan aktörleri, görev ve sorumluluklarını koyularak, karşılaştırmalar yapılmış, varsa bu konudaki yapısal eksiklikleri ve yanlışlıkları bulunmaya çalışılmıştır.

Türkiye’nin, Dışişleri Bakanlığı ve Başbakanlık bünyesinde yapılandığı kamu diplomasisi çalışmalarında gerek kurum sayısı, gerekse bu alana aktarılan maddi kaynağın büyüklüğü açısından belli bir olgunluğa eriştiği görülmüştür.

Özellikle Başbakanlık bünyesinde son 7 yıldır, kalkınma projeleri, yüksek öğretim

alanında eğitim çalışmaları, Türk dili ve kültürünü öğretmeyi amaçlayan faaliyetler, kültür diplomasisi ve siyasi iletişim çalışmaları yürüten yeni birimlerin kurulduğu mevcuttakilerin de genişletildiği görülmüştür. Dışişleri Bakanlığı' da 2010 yılındaki yeniden yapılanmanın ardından bu alanda mevcutların yanında yeni birimleri faaliyete geçirmiştir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine bakıldığında, ABD'deki çalışmaların temel konularının neredeyse tamamının, Türkiye'de de uygulandığı anlaşılmıştır. Eğitim, kültürel faaliyetler, kalkınma yardımları, işbirliği, Türk dilini öğretme, bilgilendirme ve enformasyon alanlarındaki kamu diplomasisi çalışmalarını Türkiye'de planlamakta ve yapmaktadır. Bu alandaki yayıncılık faaliyetlerini de TRT aracılığıyla düzenlemektedir.

ABD ve Türkiye arasındaki uygulamalar ve yapısal durum karşılaştırmasında Türkiye tarafında bazı eksiklerin olduğu da ortaya çıkmıştır. Bunların başında Türkiye'de kamu diplomasisi stratejisi belirleme konusunda mevcut kurumların görev almaması gelmektedir. Bu kurumlar arasından oluşturulabilecek bir Komite'nin hem yapısal hem de uygulamada stratejiler belirlemesi, görev-yetki dağılımını yeniden yapılarak mevcut kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliğini gidermesi faydalı olacaktır. Zira, hem Başbakanlık hem de Dışişleri Bakanlığı bünyesinde özellikle, kalkınma, yardım ve kültürel çalışmalar alanında boy gösteren çok sayıda kurum vardır. Bunların çalışmaları koordine edilmediğinden hem işgücü hem de maddi kaynakların gereksiz yere harcanması, hatta farklı faaliyetlerin birbiriyle ters düşüp birbirini baltaması gibi olumsuz sonuçlarla karşılaşmaktadır. Bu yüzden, kurumların görev ve sorumluluklarının yeniden belirlenip, yapacakları faaliyetlerin genel kural ve kriterlerinin açıklanması bu amaçla 'ortak akıl'

niteliğinde çalışacak bir komitenin kurulması önemlidir.

Türkiye'deki kamu diplomasisi faaliyetlerinin başarısının ölçülmesinde ve çıkan sonuçlara göre planlamaların yeniden yapılmasını konusunda da bazı eksiklikler vardır. Bu konuda hangi birimin, nasıl çalışacağı ve raporlarını hangi otoriteye sunacağı net değildir. ABD'de bu görev Dışişleri Bakanlığı'na bırakılmış, ölçme değerlendirmeyi yapan birim aynı zamanda kaynak planlama görevini de üstlenmiştir. Bu sayede, doğru yapılan faaliyetlere gerekli kaynakların sağlanmasının önü açılmış, aksi durumda da gereksiz kaynak aktarımının yapılması engellenmiştir. Araştırmada, Türkiye'nin kalkınma yardımlarında dünyada önemli bir aktör haline geldiğinin alt çizilmiştir. Yapılan faaliyetlerin başarısının ölçülmesi bu büyük kaynağın doğru kullanılması açısından da çok önemlidir.

ABD-Türkiye karşılaştırmasında ortaya çıkan bir başka eksiklik de Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmalarında sivil unsurlarla kamunun işbirliğini ve ilişkilerini düzenleyen bir yapının kurulamamış olmasıdır. ABD'de Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bu konuda çalışan ayrı bir birim vardır. Türkiye'de TOBB, TÜSİAD gibi sivil kurumlar kamu diplomasisi faaliyetlerinde yer almakta ama, devletin genel stratejisinden ayrı olarak planlamalar yapmaktadır. Oysa, kamu ile sivil kurumlar arasında yapılacak bir koordinasyon çalışmayla, hem daha çok sivil kurumun ve hatta bireylerin kamu diplomasisi çalışmalarına kazandırılması mümkün olacak hem de mevcut çalışmaların kamu ile eşgüdümü sağlanarak daha başarılı sonuçlar alınacaktır.

Özetle, Türkiye, kamu diplomasisi alanına gereken önemi verip, yapısal reformları yapmakta geç kalmış bir ülkedir. Buna rağmen, kısa zamanda önemli bir kurumsal ağa kavuşmuştur. Burada önemli olan bu ağ, günümüzün dijital iletişim,

enformasyon ve bilgi işlem teknolojilerinden de yararlanarak en efektif biçimde kullanmasıdır. Bunun için, öncelikle geniş çerçevede bir strateji belirlemelidir. Daha sonra bunun için yapılması gereken çalışmaları ve bu çalışmaların niteliklerini, kriterlerini ortaya çıkarmalıdır. Ardından bu alanda çalışan tüm kurumların yetki ve sorumluluklarını listelemeli; stratejiye göre gerekliyse bunları yeniden belirlemelidir. Eksik kalan görevleri yerine getirecek kurumları da buna göre oluşturmalıdır.

Bibliyografya:

ABD Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı (erişim:12.11.2014)
<http://www.state.gov/r/>

ABD Kamu İşleri Bürosu (erişim: 02.01.2017) <http://www.state.gov/r/pa/>

ABD’de kamu diplomasisi alanında yabancı dilde yayınlar yapan bloglar
(erişim:12.12.2016)

http://iipdigital.usembassy.gov/st/english/video/2014/10/20141007309442.html#axzz3rb5lBV_Uy

ABD’de kamu diplomasisi alanında yabancı dilde yayınlar yapan sosyal medya siteleri(erişim: 30.03.2015) <http://iipdigital.usembassy.gov/iip-digital-english/communities.html#axzz3rb5lBVUy>

Abdullah, Özkan. “Sosyal Medya ve Siyasi Partiler”, *Bilişim Dergisi*, Sayı: 127, (2010).

Abshire, David M. *International Broadcasting: A New Dimension of Western Diplomacy*. Beverly Hills, CA: Sage, 1976.

Akçadağ, Emine. “ABD’ nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç...”
kamudiplomasisi.org, 2. (erişim:22.12.2016)

Akçadağ, Emine. Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi. Kamu Diplomasisi Enstitüsü, (2012),3. (erişim 22.12.2016)

Amerika’nın Sesi Radyosu(erişim: 22.12.2016) <http://www.voanews.com/>

Ammar, Kılıç. *Gündem*, Umran Dergisi, (Haziran 2010). (erişim 09.12.2016)

Anhalt, Simon. “Public Diplomacy and Place Branding: Where’s The Link? “, *Place Branding*, No.2, (2010).12

Arthur S. Hoffman. *International Communication and the New Diplomacy Center of Public Diplomacy*. Indiana University Press, 1968.

Ashvin, Gonesh ve Jan, Melissen. *Public Diplomacy: Improving Practice*. Netherlands Institute of International Relations, 2005.

Aydın, Mustafa. "Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım Teori ve Analiz," *SBF Dergisi Cilt:51 Sayı:1.(1996).92*

Başar, Hatice, Türkiye'nin Kamu Diplomasisi - Bir Örnek Çalışma: TRT. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 2011

Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (erişim 04.12.2016)
<http://www.byegm.gov.tr/turkce/byegm-hakkinda>

Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü (erişim 06.12.2016)
<http://www.iletisimvediplomasi.com/yeni-medya-ve-kamu-diplomasisi-aktoru-olarak-byegm/#more-168>

Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (erişim: 02.12.2016)
<http://kdk.gov.tr/faaliyetler/kurulus/7>

Başbakanlık Tanıtma Fonu 2003-2010 yılları arası harcamaları(erişim: 06.12.2016)
<http://www.yenimesaj.com.tr/guncel/basbakanlik-tanitma-fonunun-trtye-31-milyon-tl-h11000077.html>

Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu (erişim:06.12.2016)
<http://www.tanitmafonu.gov.tr/Kurumsal.aspx?id=4>

Başbakanlık Tanıtma Fonunun Destek verdiği Projeler (erişim: 06.12.2016)
<http://www.mfa.gov.tr/basbakanlik-tanitma-fonu-projeleri.tr.mfa>

Birleşik Devletler Kamu Diplomasisi ve Stratejik İletişim Ulusal Stratejisi (erişim:29.09.2016)
http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/state/natstrat_strat_comm.pdf

Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı, USAID (erişim:02.01.2017)
<http://www.usaid.gov/who-we-are> ve <https://www.usaid.gov/who-we-are/usaid-history>

Cull, Nicholas *Propaganda and Mass Persuasion: A Historical Encyclopedia, 1500 To The Present*. Santa Barbara: ABC-CLIO.(2003) 327

Cull, Nicholas. *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: CPD Perspectives on Public Diplomacy Figueroa Press (2009).12

Dışışleri Bakanlığı'nın Ülke Tanıtımındaki Rolü (erişim:03.01.2017)

<http://www.mfa.gov.tr/ulkemizin--yurtdisinda-tanitimi.tr.mfa>

Ekşi, Muharrem. *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış politikası*. Ankara: Siyasal Kitapevi.(2014).178

Greck, Oleysa M. *Virtual Diplomacy*. MA Thesis University of Malta (2006).3-12

Gürcan, Metin. "Strategic Communication Model and Its Usability in the Security Field", *Journal of Security Strategies, issue: 15*. (2012). 99

İkili ve Çok taraflı Belgeler erişim (29.11.2016)

<http://disiliskiler.kultur.gov.tr/TR,22118/imzalanan-ikili-ve-cok-tarafli-belgeler.html>

İnsani yardım (erişim: 07.12.2016) <http://aa.com.tr/tr/turkiye/insani-yardimin-kuresel-sembolu-turkiye/696883>

J. Borg, Lindsey. "Communicating with Intent" The Department of Defence and Strategic Communication" *Incidental Paper, Harvard University*, (2008), 9.

Kamu Diplomasisi Terimi İlk Kez Kullanımı (erişim: 07.12.2016)

<http://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase>

Khatib, Lina. Dutton, William. ve Thelwall, Michael. "Public Diplomacy 2.0: A Case Study of the US Digital Outreach Team". *The Middle East Journal, Volume 66, Number 3*, (2012).454.

Koç, ř.Bahadır. "Stratejik Dehlizlerde Derinlik Sarhoşluğu; Bir AKP Dış Politika Eleştirisi." *21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, Özel Rapor Sayı:10*. (2011)

Lee, John D. *The Diplomatic Persuaders: New Role of the Mass Media in International Relations*. Krieger Pub Co. (1968)

Leonard, Mark. "Public Diplomacy", *The Foreign Policy Center, London*, (2002) 9.

Malone, Gifford D. *Political Advocacy and Cultural Communication:Organizing the Nation's Public Diplomacy*. Lanham, MD: University Press of America.1988.

Manheim, Jarol B. *Strategic Public Diplomacy: The Evolution of Influence*. NY: Oxford University Press (1990).4

Nakamura, Kennon H. ve Weed, Matthew C. "US Public Diplomacy: Background and Current Issues" *Congressional Research Service Report*. (December 18, 2009).9-15.

Okay Ayla. ve Okay Aydemir. *Halkla İlişkiler: Kavram, Strateji ve Uygulamaları*. Der Yayınları, 2005.

Özer, Mehmet Akif. "Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri" *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı 33 (2012).162-163

Sait Yılmaz, "Arap Hareketlerinde ABD Kamu Diplomasisi ve Sosyal Medya", (2012), 2.(erişim:03.01.2017)

<http://usam.aydin.edu.tr/analiz/ARAPHAREKETLERiVESOSYAL%20MEDYA.pdf>

Samet Kavoglu "Yapılandırmacı Perspektiften Kamu Diplomasisi ve Türkiye, ABD Yazılı Basınından Yansımalar", *İÜ İletişim Fakültesi Dergisi 2013 / II.45*, (2013).115-128.

Schneider, Micheal. "Public Diplomacy in the Digital Era; Toward New Partnership", *Journal of Public Diplomacy*, (2010)

Sema Yıldırım Becerikli, "Uluslararası Halkla İlişkiler Alanına İlişkin Bir Tanım ve Model Arayışı", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 39, Sayı 3 (2006).57.

Stacy Michelle Glassgold, "*Public Diplomacy: The Evolution of Literature*".(2004) http://uscpublicdiplomacy.org/pdfs/Stacy_Literature.pdf [07.10.2009].6-7 (erişim: 12.12.2016)

Szondi, Gyorgi. *Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences*. Clingendael: National Institute of International Relations, 2008.

T.C. Başbakanlık Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı(erişim:07.12.2016) <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222>

T.C. Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Genel Müdürlüğü ile yapılan mülakat (11.11.2016)

Taylor, Philip M. *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, London: Routledge Press, (2009).

The White Oak Recommendations (erişim: 15.12.2106)

<http://csc.asu.edu/2009/02/20/nothing-new-in-white-oak-recommendations-on-public-diplomacy/>

Tümöklü, Dr. Abbas. Eğitim ve Bilim araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi Dergisi sayı:24* (2000). 543-559

Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi (erişim: 03.01.2017)

<http://kdk.gov.tr/sag/turk-dis-politikasi-ve-kamu-diplomasisi/20>

Türk Diplomatların Sosyal Medya Paylaşımları (erişim: 17.12.2016)

<http://www.radikal.com.tr/dunya/turkiye-dijital-diplomaside-emekliyor-1081387/>

Türkiye'deki Tutuklu Gazeteciler(erişim: 17.12.2016)

<http://www.sozcu.com.tr/2016/dunya/turkiye-en-cok-profesyonel-gazetecinin-hapiste-oldugu-ulke-oldu-1562862/>

Türkiye'nin Sesi Radyosu (erişim 09.12.2016)

<http://www.turkiyeninsesiradyosu.com/?r=site/content&id=32>

Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programı (erişim:29.11.2016)

<http://diab.mfa.gov.tr/tr/egitim-programlari/uluslararasi-egitim-programlari/uluslararasi-genc-diplomatlar-egitim-programi/>

Uysal, Birkan. *Siyaset, Yönetim, Halkla İlişkiler*. Ankara: TODAİE Yayınları, 1998.

Uzuncan, Bünyamin. "Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Ruhani Coğrafyası"

DibAnaliz Sayı 2013/30 (2013).20

Vural, Beril Akıncı ve Bat, Mikail. "Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya",

Journal of Yaşar University, 2010.

Yağmurlu, Aslı. "Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi". *İstanbul:*

İletişim Araştırmaları 5, (2007).13

Yıldız, Nuran. *Halkla İlişkilerde Kavramlar Sınırlar, Sorunlar*. Selçuk İletişim,

(2010).27

Yunus Emre Türk Kültür Merkezi ve Yunus Emre Enstitüsü (erişim: 08.12.2016)

<http://www.yee.org.tr/tr/yunusemreenstitusu>

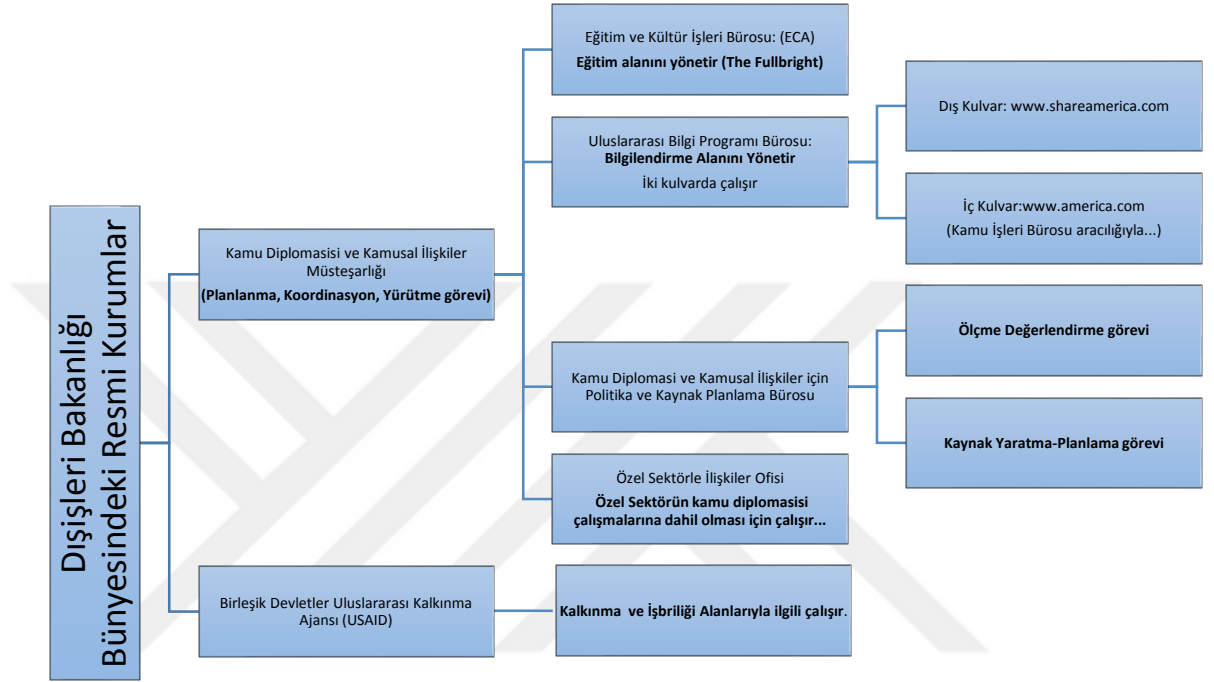
Yunus Emre Vakfı (erişim: 07.12.2016) <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal.php>

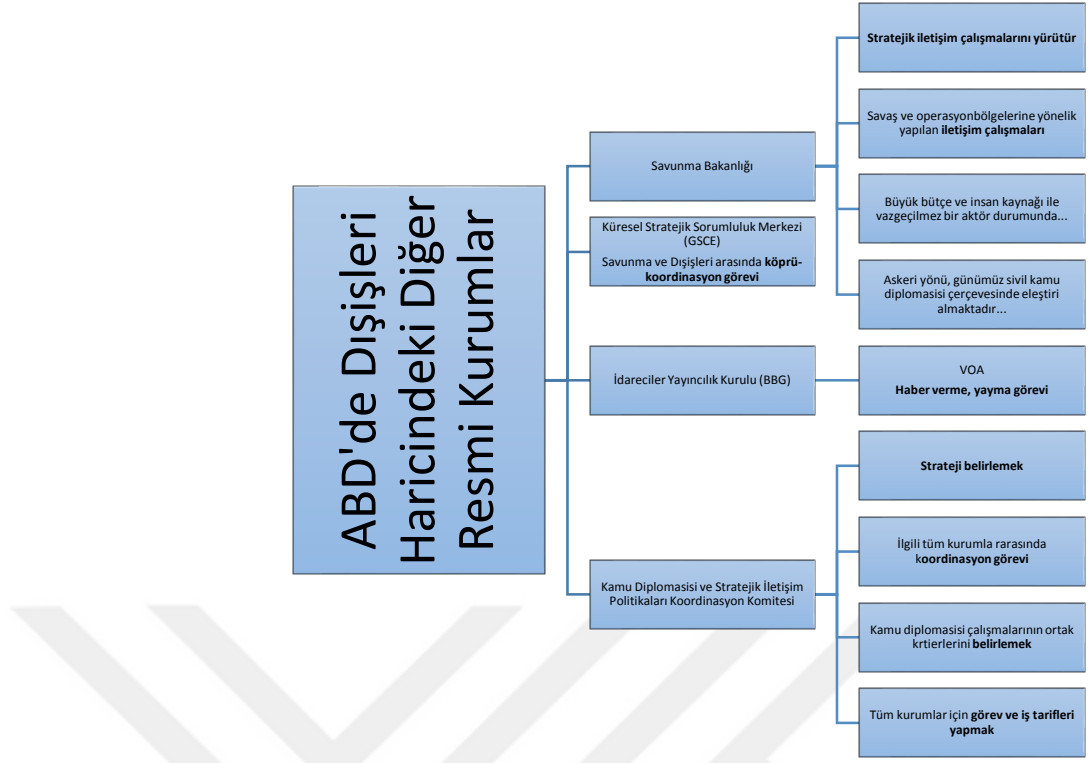

Ek A- Tablo 1: ABD’de Kamu Diplomasisi Yapılanması ve

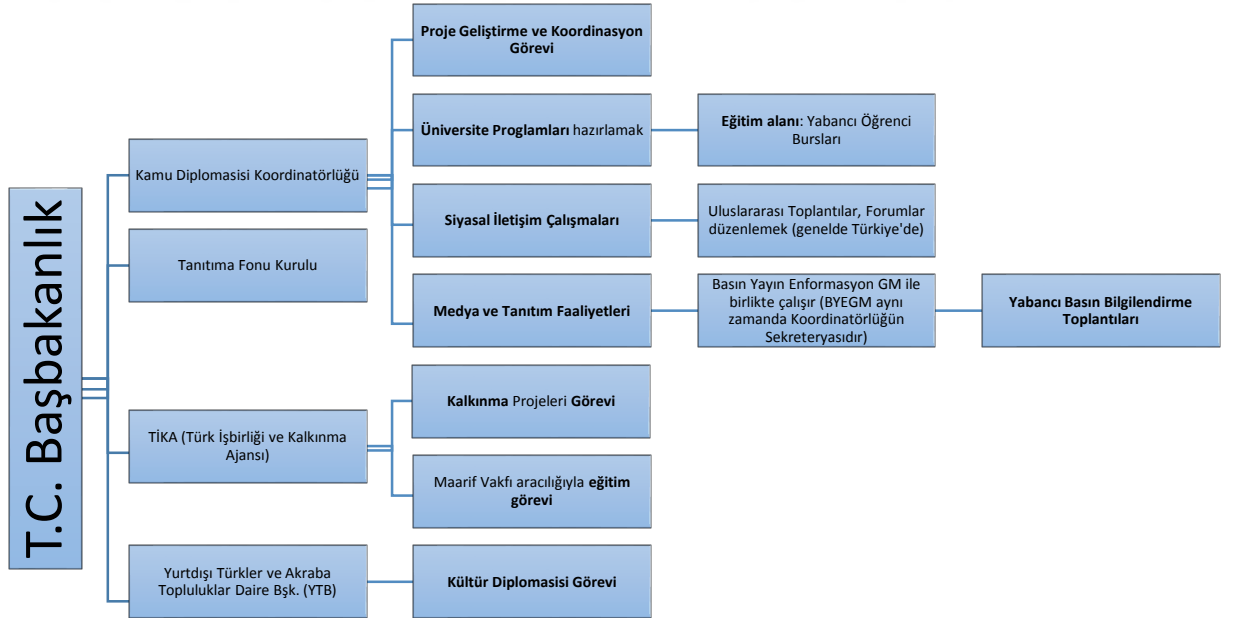
Tablo:2 Türkiye’de Kamu Diplomasisi Yapılanması:

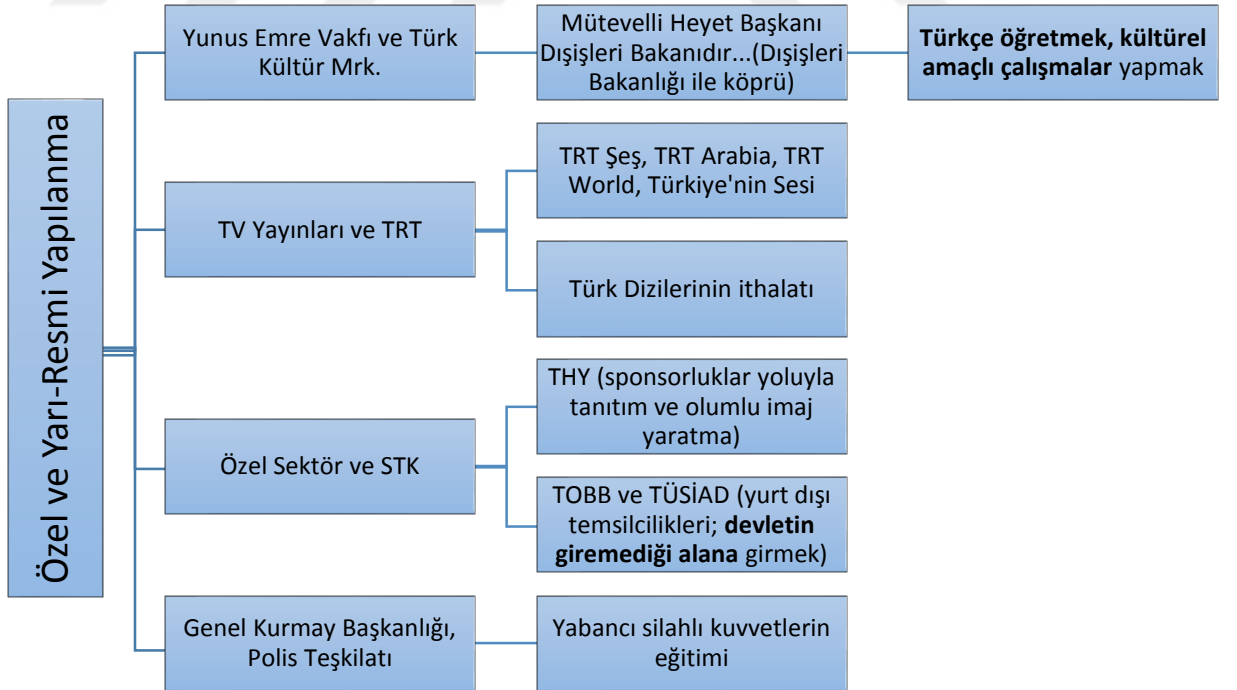
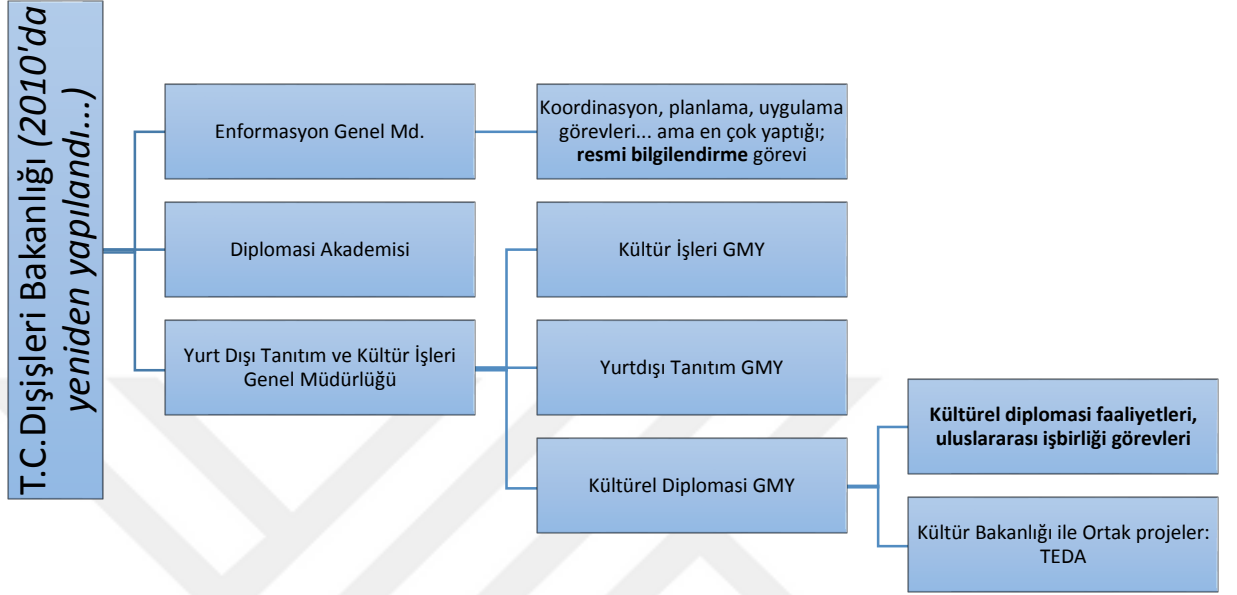
Tablo 1: ABD’de Kamu Diplomasisi Yapılanması

Tablo 2: Türkiye’de Kamu Diplomasi Yapılanması

Ek B- Tablo 3: Kamu Diplomasisi Kurumlarının Karşılaştırılması (ABD-Türkiye)

